

**T.C
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRAS İLE
İLGİLİ BAŞARI DÜZEYLERİ VE TUTUMLARININ BAZI
DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ(ADİYAMAN ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

İrfan Arıkan

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Yasin Doğan

Adıyaman-2012

T.C
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRAS İLE
İLGİLİ BAŞARI DÜZEYLERİ VE TUTUMLARININ BAZI
DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ(ADİYAMAN ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

İrfan Arıkan

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Yasin Doğan

Adıyaman-2012

ONAY

İrfan ARIKAN tarafından hazırlanan “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Miras ile İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerle İncelenmesi (Adıyaman Örneği)” başlıklı bu çalışma, 26.01.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

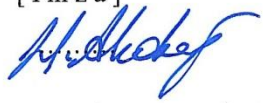
[İ m z a]

Yrd. Doç. Dr. Yasin DOĞAN (Tez Danışmanı)

[İ m z a]

Prof. Dr. Hacı DURAN (Üye)

[İ m z a]

Yrd. Doç. Dr. Hakan Akdağ (Üye)

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeylerini ve tutumları bazı değişkenler ile incelemektir.

Araştırmanın kuramsal çerçevesinde eğitim-kültür ilişkisi, sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasın önemi ve eğitimi ele alınmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışma, Adıyaman ili ve Kâhta ilçesindeki 14 okulda toplam 425 öğrenciye uygulanmıştır. Bu araştırma sonucunda, uygulamaya dâhil edilen 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarılarının orta düzeyde olduğu, kültürel mirasa yönelik tutumlarının ise olumlu olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda kültürel mirasa yönelik tutum ile başarı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kısacası kültürel mirasa yönelik başarı arttıkça kültürel mirasa yönelik tutum da artmıştır. Tersinden okursak kültürel mirasa yönelik tutum arttıkça kültürel mirasa yönelik başarı da artmıştır.

Bu araştırma sonucunda cinsiyetin kültürel mirasa yönelik tutumu ve başarıyı etkilemediği fakat Sosyo ekonomik düzeyin kültürel mirasa yönelik başarıyı ve tutumu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Geliri asgari geçim seviyesinin altında olan ailelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik başarıları ve tutumları düşmektedir. Anne- babanın eğitim seviyesi arttıkça başarı ve tutum da artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras Eğitimi, Sosyal Bilgiler, Başarı, Tutum, Adıyaman

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the level of success which is related with the cultural heritage and the attitudes of 7th grade (primary) students, with some variables.

Theoretical content of this research tells about the importance of cultural heritage, its education and the relation between education and culture. In this study, hatching method is used which is one of the methods of quantitative methods. This study is applied to 425 students in 14 schools in Adıyaman and Kahta. As a result of this research, it is proved that the 7th grade of students have positive attitudes and the average level of success towards to cultural heritage. At the same time, it is substantiated that there is a positive relation between the attitude to cultural heritage and the success. If the success towards to cultural heritage increases, this increase effect the attitudes automatically in a positive way.

Moreover, in this research, it is deduced that, sex has no effect on success and the attitudes towards to cultural heritage, but the level of economy effects the success and attitudes. The level of attitudes and success decline when the families income is under the level of minimal. Furthermore, when the education levels of the families increase, the level of success and the attitudes increases positively.

Key Words: Cultural Heritage Education, Social Study, Success, Attitude, Adıyaman

ÖNSÖZ

Bu çalışma İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerce incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan, beni motive eden, hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan ve İngiltere’de kaldığı süre boyunca bile benimle ilgilenen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yasin DOĞAN’a, araştırmam boyunca bana her türlü desteği sağlayan Prof. Dr. Hacı DURAN’a, Yrd. Doç. Dr. Gökhan Murat DALYAN’a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet YILDIZ’a, Öğr. Gör. Sezgin YILDIZ’a, Arş. Gör. Fatma TORUN’a, ve Arş. Gör. İsmail Hakan AKGÜN’e, araştırmamın uygulama sürecinde benden yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ahmet KARA’ya araştırmamı yazım ve imla kuralları çerçevesinde inceleyen Türkçe Öğretmeni M. Şükrü DURANAY’a ve ayrıca uygulama yaptığım ilköğretim okullarının tüm idareci ve öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Ocak- 2012

İrfan ARIKAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
SİMGELER VE KISATMALAR.....	vi
ŞEKİLLER VE TABLOLAR.....	viii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1 PROBLEM DURUMU.....	1
1.2 PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3 ALT PROBLEMLER.....	2
1.4 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.5 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.6 SAYILTILAR (VARSAYIMLAR).....	4
1.7 SINIRLILIKLAR.....	5
1.8 TANIMLAR.....	5

II. BÖLÜM

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI.....	7
2.2 SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL BİLGİLER.....	8
2.3 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI.....	10
2.4 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI.....	12
2.5 KÜLTÜR.....	13
2.6 KÜLTÜRE AİT KAVRAMLAR.....	14
2.7 KÜLTÜREL MİRAS.....	15
2.8 KÜLTÜR DEĞİŞMELERİ.....	16
2.9 KÜLTÜR- EĞİTİM İLİŞKİSİ.....	19
2.10 ADIYAMAN'IN KÜLTÜREL MİRASI.....	20
2.10.1 Nemrut Dağı Ören Yeri.....	21
2.10.2 Karakuş Tümülüsü.....	22
2.10.3 Cendere Köprüsü.....	23

2.10.4 Perre Antik Kenti.....	23
2.10.5 Arsemia Ören Yeri.....	23
2.10.6 Yeni Kale.....	24
2.10.7 Tuz Hanı.....	24
2.10.8 Adıyaman Ulu Camii.....	24
2.10.9 Yeni Pınar Camii.....	25
2.10.10 Kap Camii.....	25
2.10.11 Ebu Zer-i Gaffari Türbesi.....	25
2.10.12 Mahmut el- Ensari Türbesi.....	25
2.10.13 Safvan Bin Muattal Türbesi.....	25
2.11 SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÜLTÜREL MİRASIN ÖNEMİ.....	26
2.12 SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİ.....	29
2.12.1 Yerel Tarih Kavramı ve Öğretimi.....	29
2.12.1.1 Yerel Tarih Kaynakları.....	30
2.12.1.2 Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları.....	30
2.12.2 Tarihi Mekânlarla Öğretim.....	32
2.12.3 Müze Eğitimi.....	34
2.12.3.1 Müzelerin Sanal Ortamda Kullanılması.....	40
2.12.4 Sözlü Tarih.....	41
2.13 İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	43

III. BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	48
3.2 ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	48
3.3 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	49
3.4 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	50
3.4.1 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi.....	50
3.4.2 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği.....	53
3.5 UYGULAMA SÜRECİ.....	54
3.6 VERİLERİN ANALİZİ.....	55

IV. BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Değerlendirilmesi	57
4.2 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	60
4.3 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	61
4.4 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	63
4.5 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Değerlendirilmesi.....	67
4.6 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	69
4.7 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	70
4.8 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar	72
4.9 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Puanları İle Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorumlar	76

V. BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR.....	79
-------------------	----

5.2 ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA.....	84
EKLER.....	93
Ek 1: Araştırma İzni.....	93
Ek 2: Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi.....	94
Ek 3: Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği.....	99
Ek 4: Kültürel Miras ile İlgili Başarı Testinin Belirtke Tablosu	100
ÖZGEÇMİŞ.....	107

SİMGELER VE KISATMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt : Aktaran

Çev: Çeviren

Ed: Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

KMYBT: Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi

KMYTÖ : Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği

M.Ö : Milattan Önce

NCSS: National Council For Social Studies (Amerikan Ulusal Sosyal Bilimler Konseyi)

SBS : Seviye Belirleme Sınavı

SPSS: Statistical Package For Social Science

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

v.b : ve benzeri

% : Yüzde

N : Denek sayısı

f : Frekans

\bar{X} : Aritmetik Ortalama

S : Standart sapma

F : Varyans değeri

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Şekil 1: Sosyal Bilgiler Disiplinler Arası Bir Disiplin.....	10
Tablo 1: 4-7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenim Alanının Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Oranı.....	28
Tablo 2: İlköğretim 4-5. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve ‘ ‘ Müze ile Eğitim ‘ ‘ İlişkilendirilmesi.....	38
Tablo 3: İlköğretim 6-7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve ‘ ‘ Müze ile Eğitim ‘ ‘ İlişkilendirilmesi.....	39
Tablo 4: Başarı testi Madde Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 5: Uygulama yapılan okullardaki kız ve erkek öğrenci sayıları.....	55
Tablo 6: Öğrencilerin KMYBT Puanlarının Ortalaması.....	57
Tablo 7: Öğrencilerin KMYBT’den Almış Oldukları Puanların Okullara Göre Karşılaştırılması.....	58
Tablo 8: KMYBT Puanlarının Yerel ve Genel İçerikli Konularının Okullara Göre Karşılaştırılması.....	59
Tablo 9: KMYBT Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları.....	60
Tablo 10: Öğrencilerin KMYBT Puanları ve Ailelerin Gelir Düzeyi.....	61
Tablo 11: KMYBT Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	62
Tablo 12: Anne Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları.....	63
Tablo 13: Öğrencilerin KMYBT Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	64
Tablo 14: Baba Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları.....	65
Tablo 15: Öğrencilerin KMYBT Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	66
Tablo 16: Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ortalaması.....	68
Tablo 17: Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları.....	69
Tablo 18: Öğrencilerin KMYTÖ Puanları ve Ailelerin Gelir Düzeyi.....	70
Tablo 19: KMYTÖ Puanlarının Aile Gelirine Göre Farklılaşmasını Gösteren Tek Faktörlü ANOVA Testi.....	71
Tablo 20: Anne Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları.....	72

Tablo 21: Öğrencilerin KMYTÖ Puanlarının Anne Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	73
Tablo 22: Baba Öğrenim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları.....	74
Tablo 23: Öğrencilerin KMYTÖ Puanlarının Baba Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	75
Tablo 24: KMYBT ve KMYTÖ Puanları Arasındaki İlişki.....	76
Tablo 25: Öğrencilerin KMYBT ve KMYTÖ Puanlarının Okullara Göre Karşılaştırılması.....	77

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 PROBLEM DURUMU

Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler küreselleşmeyi ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme sadece para ve malların değil aynı zamanda kültürlerin de serbest dolaşımına olanak sağlamıştır. Ekonomik, politik ve askeri yönden güçlü devletler, ekonomik yayılmanın yanında kültürel olarak da yayılmışlardır ve yayılmaya devam etmektedirler. Kültür endüstrisi kavramını ortaya çıkaran çoğunluğunu Batılı devletlerin oluşturduğu bu güçler, kültürü ekonomik yayılmanın bir aracı olarak kullanmaktadırlar.

Küreselleşme ile birlikte toplumlar özgün kimliklerini kaybetmeye ve benzeşmeye başlamışlardır. Aynı kıyafetleri giyen, aynı yemeği yiyen, aynı filmi izleyen, aynı müziği dinleyen toplumlar oluşmuştur. Bu kültürler kendi kültürlerine yabancılaşmaya, tek tipleşmeye, yaratıcı özelliklerini yitirerek monotonlaşmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda da toplumda kuşak çatışmaları, sosyal gerginlikler ve ahlaki çöküntüler yaşanmaya başlamıştır. Bu sorunlara kayıtsız kalmak ileride toplumda telafisi zor olan gedikler açabilir. Bu yüzden başta tüm kamu kurum ve kuruluşlar olmak üzere medyaya, sivil toplum örgütlerine de önemli görevler düşmektedir. Bu kurumlar kültürel mirasımızın korunmasını ve yaşatılmasını kendilerine şiar edinmelidirler.

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması gerçeği ilkesi Anayasamızda da yer almaktadır. Anayasanın temel hak ve ödevler kısmının Sosyal ve Ekonomik haklar bölümünde, 63. maddede bu konu yer almaktadır. Bu maddeye göre ‘ ‘ *Devlet tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.* ‘ ‘(www.anayasa.gov.tr).

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri de kültürel mirası aktarma olduğu düşünülürse okullarımıza da kültürel mirasın korunmasında ve yaşatılmasında önemli görevler düşmektedir. Eğitim sistemi her şeyden önce insanların kültürel

değerlerinin farkında olmasını, ülkesinin kültürel tarihini ve mirası hakkında bilgilendirilmesini sağlamalı, onun tanıtım ve yaygınlaştırılmasını sağlayacak şekilde bir program hazırlamalı ve uygulamalıdır (Buluç, 2007: 44).

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması her ne kadar bütün derslerin ortak amacı olarak kabul edilse de özellikle bazı dersler ayrı bir öğrenme alanı olarak bu konuyu ele almaktadır. İlköğretimde bu görevi hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi üstlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretim programının dokuz öğrenme alanlarından biri ‘‘ Kültür ve Miras ‘‘ öğrenme alanıdır(MEB, 2006: 62). Kültür ve Miras öğrenme alanı 4-7. sınıfların hepsinde mevcut olmakla beraber derslerdeki ağırlıkları diğer öğrenme alanlarına göre daha kapsamlıdır. Kültür ve Miras öğrenme alanının temsili 4. sınıfta % 14, 5. sınıfta % 14, 6. sınıfta %23 ve 7. sınıfta ise % 25’tir (MEB:2005).Ayrıca sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 17 genel amaçtan 3’ü doğrudan kültürel mirasla alakalıdır (MEB, 2006: 6). Yukarıdan da anlaşılacağı üzere sosyal bilgiler dersinin en önemli görevlerinden biri kültürel mirası korumak ve yaşatmaktır.

Kültürel miras konularının programda yer alması kadar eğitim-öğretim süreci de önemlidir. Bir program ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın şayet dersler programa uygun işlenmiyorsa programın uygulayıcıları olan öğretmen alana hâkim değilse istenilen hedefe ulaşamaz. Derslerin programa uygun işlenip işlenmediğinin, programın etkililiğinin ve öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini belirlemenin yolu mevcut durumun fotoğrafını çekmekle mümkün olabilir.

1.2 PROBLEM CÜMLESİ

Adıyaman il merkezinde ve Kâhta ilçesinde öğretim gören ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı durumları ve tutumları bazı değişkenler açısından nasıldır?

1.3 ALT PROBLEMLER

Yukarıda ifade edilen problem bağlamında aşağıdaki alt problemler bu araştırmada incelenmiştir.

- 1) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarıları hangi düzeydedir?

- 2) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili tutumları hangi düzeydedir?
- 3) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 4) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumlarının kültürel mirasla ilgili başarı düzeylerine etkisi nasıldır?
- 5) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin aile gelir durumlarının kültürel mirasla ilgili başarı düzeylerine etkisi nasıldır?
- 6) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin anne- baba eğitim durumlarının kültürel mirasla ilgili başarı düzeylerine etkisi nasıldır?
- 7) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumlarının kültürel mirasla ilgili tutumlarına etkisi nasıldır?
- 8) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin aile gelir durumlarının kültürel mirasla ilgili tutumlarına etkisi nasıldır?
- 9) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin anne-baba eğitim durumlarının kültürel mirasla ilgili tutumlarına etkisi nasıldır?

1.4 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Kültürel Mirasla ilgili kazanımlara ulaşma düzeylerini ve bazı değişkenlerin(cinsiyet, aile geliri, anne-baba eğitim durumu) kültürel miras eğitimi üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu araştırmanın sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılmasında söz konusu dersin öğretim programında yer alan kazanımlarının ve dersin genel amaçlarının uygulamada nasıl gerçekleştiğini Adıyaman ili çerçevesinde tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.5 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Eğitimde başarıyı etkileyen değişkenlerden biri de öğrencinin konu, okul, öğretmen vb. öğelere ilişkin tutumudur. Öğrencinin eğitimle ilgili tutumlarının olumlu olması onun başarısını arttıracaktır (Açıköz, 1992).

Özkal'a (2000) göre tutumlarla başarı arasındaki anlamlı korelasyonlar, tutumların en az bilişsel alan davranışları kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırmalar tutumun fen, matematik, mzık, İngilizce, sosyal bilgiler vb. çeşitli derslerdeki başarıyı etkilediğini ortaya çıkarmıştır (Bilen, 1995; Kocabaş, 1995; zkal, 2000).

Görüldüğü gibi derse karşı tutumlar bireylerin derslerdeki başarılarını doğru orantılı olarak etkilemektedir. Öğrencinin o derse yönelik olumlu tutumu, öğrenciyi gdlemekte ve dersi anlamaya çalışmasını sağlamaktadır. Bu da onun bu dersteki akademik başarılarını yükselteceği söylenebilir. Bu çalışmada 7. sınıf ğrencilerinin kültürel miras ile ilgili tutumlarının hangi düzeyde olduğu test edilecektir. Öğrenci tutumlarının akademik başarıya etkisi olup olmadığı, olduysa ne düzeyde olduğu araştırılacaktır. Bu çalışmada elde edilen veriler ışığında öğrencilerin tutumlarını arttıracak tedbirler alınabilecektir. Aynı zaman da öğrencilerin ilgili kazanımlara ulaşıp ulaşılamadığı öğrenilecektir. Bu veriler programın yeterlilikleri üzerinde yapılan çalışmalara da kaynak teşkil edecektir.

Bu araştırmanın yapılmasındaki önemli etkenlerden biri de bu konuda ülkemizde etraflı bir çalışmanın yapılmamasıdır. Özellikle Adıyaman ilinde bu konudaki çalışmalara ihtiyaç duyulması araştırmanın önemini daha da artırmaktadır. Bu konuda yeterince araştırma yapılmamasının en önemli nedenlerinden biri yürürlükte olan Sosyal Bilgiler programının (2005) yeni olmasıdır. Nasıl ki bir hekim hastasını tedavi ederken ilk önce hastalığı teşhis eder; bir araştırmacı da bir olguyu ya da sorunu çözerken onu teşhis etmesi gerekmektedir. Bu çalışmayla öncelikli olarak Adıyaman ilindeki okulların kültürel miras eğitimi teşhis edilecektir. Bu araştırma kültürel miras eğitiminin etkililiği konusunda ilgililere geri bildirim sağlayacaktır. Bu veriler ışığında Sosyal Bilgiler programında aksaklıklar varsa ortaya konulacaktır. Sosyal Bilgiler programının yeniden düzenlenmesinde bu verilerin kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.6 SAYILTILAR (VARSAYIMLAR)

- Öğrencilerin 4- 7. sınıfta kültürel mirasla ilgili öğrenme alanlarına ait kazanımları, programın amaçlarına göre işledikleri varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin sorulan soruları ve tutum ölçeğini içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.

- Veri toplama araçlarının araştırmanın amacına ve konusuna uygun olarak hazırlandığı varsayılmaktadır.
- Araştırmaya dâhil edilen değişkenlerin normal dağıldığı varsayılmaktadır.

1.7 SINIRLILIKLAR

- Araştırma 2011- 2012 eğitim öğretim yılı ile
- Adıyaman il merkezi ve Kâhta ilçesi sınırları içerisindeki 7. Sınıf öğrencileri ile
- Veri toplama aracı olarak Kültürel mirasa yönelik başarı testi ve Kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği ile sınırlıdır.
- Araştırma için kullanılan başarı testi ve tutum ölçeğine öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.8 TANIMLAR

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanır (MEB, 2005:764).

Kültür: ‘‘ Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür.’’ (TDK: 2010).

Kültürel Miras: ‘‘ Kültürel miras, insanın bilinen tüm zaman içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirerek, yeni sentezlerle zenginleştirerek ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonrakilere aktardığı veriler dizisi olarak, insanın bir anlamda yaşam karşısında durumu, varlığının kanıtıdır. ‘’(Çankaya,2006:8).

Sosyal Bilgiler Programı: ‘‘Hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır.’’(Öztürk, 2009: 4)

Tutum: Bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirme eğilimidir (Katz; 1967; Akt. Tavşancıl, 2002).

Sherif ve Sherif (1996) ise bir tutum, psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla damgalanmış bir nesne veya duruma ilişkin olarak bireyin olumlu mu yoksa olumsuz mu duygusal tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekliliği olan bir hazır olma durumudur şeklinde tanımlamaktadır (Akt. Tavşancıl; 66).

II. BÖLÜM

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde sosyal bilgilerin tanımı, sosyal bilimler ile sosyal bilgiler arasındaki ilişki, sosyal bilgiler dersinin amaçları, sosyal bilgiler öğretim programı, kültür, kültür eğitim ilişkisi, kültürel miras eğitimi ve ilgili çalışmalara değinilecektir.

2.1.SOSYAL BİLGİLERİN TANIMI

Bugün sosyal bilgilerin, herkesin üzerinde anlaştığı ortak bir tanımı yoktur. Ders, okullarda on yıllardır verilmekle beraber, sosyal bilgiler öğretiminin amaç, içerik ve yönteminin ne olduğu ya da ne olması gerektiği konusunda uzun bir süre uzlaşa sağlanamamıştır (Öztürk, 2009: 3).Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi(NCSS), 1992 yılında sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara bir son vermek amacıyla alana kapsamlı bir tanım getirmiştir. NCSS'ye göre sosyal bilgiler ‘’ Sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.’’ (Savage ve Armstrong:1996,Akt. Öztürk,2009:4).

Doğanay (2008: 77), Sosyal bilgileri ‘’ İnsanları ve çevreleriyle etkileşimini zaman ve yer boyutunda inceleyen önemli bir ilköğretim dersi’’ olarak tanımlamaktadır.

Sönmez (2005: 454) sosyal bilgileri ‘’ Toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen bilgiler’’ olarak tanımlamıştır. Sönmez (2005: 455)'e göre toplumsal gerçek dendiğinde, toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelmelidir. Yani insanın daha kolay, rahat ve mutlu yaşamasını sağlayacak ve kendini gerçekleştirebileceği tüm olgu ve ilkeler bu kavramın içerisine girmektedir.

Öztürk(2009: 4)'e göre sosyal bilgiler ‘‘ Hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında, bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır.’’ Dünyada kitlesel açlık, dini ve etnik gruplar arası çatışmalar, ahlaki yozlaşmalar her geçen gün artmaktadır. Bu tablo toplumu psikolojik ve fizyolojik bakımdan olumsuz etkilemektedir. Bu toplumsal sorunların üstesinden gelebilecek bireyleri yetiştirmeyi kendisine amaç edinen okullara önemli görevler düşmektedir. Böylesine ciddi bir rol yüklenen okulların programlarında Sosyal bilgiler dersi, ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü Sosyal Bilgiler, doğrudan vatandaşlık eğitimi üzerine odaklanmış tek ders olma özelliğine sahiptir.

2.2 SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL BİLGİLER

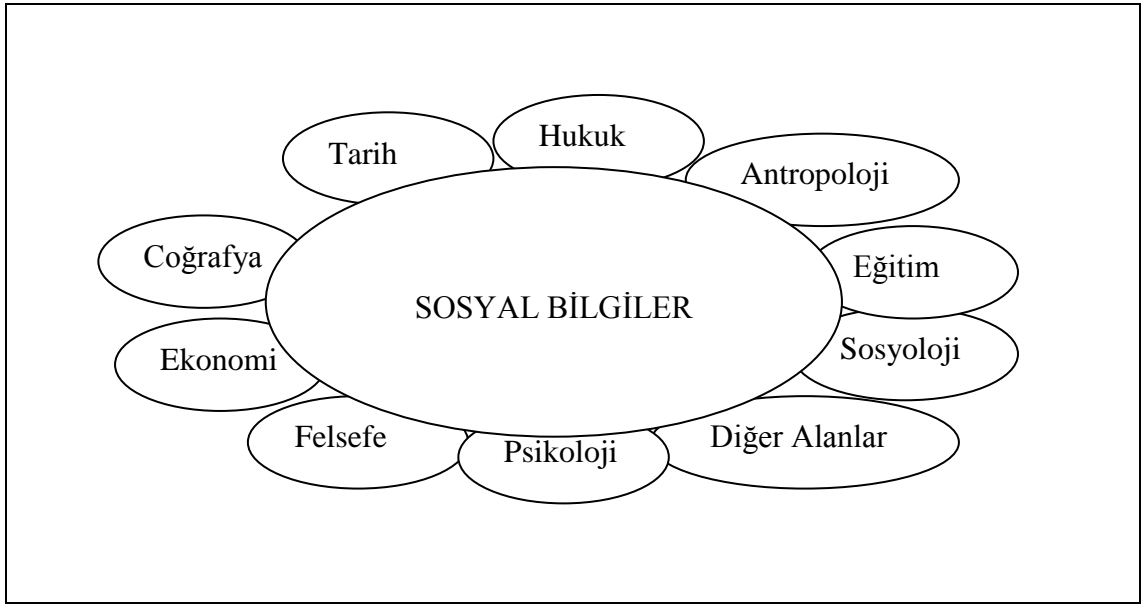
Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler günlük hayatta ve akademik hayatta kullandığımız önemli kavramlardır. Telaffuzdaki benzerlik kavram kargaşasının yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Her ne kadar aralarında sıkı bir ilişki olsa da sosyal bilimleri, sosyal bilgilerden ayıran birçok özellik mevcuttur. Sosyal bilgilerin anlaşılabilmesi açısından sosyal bilimlerle olan ilişkisinin irdelenmesi gerekmektedir. Bu bölümde sosyal bilimler ile sosyal bilgiler arasındaki benzer ve farklılıklar ele alınacaktır.

Sosyal bilimler, insan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2005: 454). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi sosyal bilimler, insan tarafından oluşturulan gerçekle ilgilenmektedir. Bu gerçek toplumsal olgular içerebileceği gibi, kişilerin diğer kişi ve kurumlarla da ilişkisini içeren olgular da içerebilir. Her sosyal bilim gerçeğin bir kısmını ele alıp inceler. Tarih ulusların geçmişteki yaşantılarını, kurduğu devletleri, devletlerin birbiriyle olan ilişkilerini vb. olguları araştırıp inceler. Ekonomi üretim, dağıtım ve tüketim ilişkilerini ele alır. Sınırlı kaynaklarla insanın sınırsız isteklerini karşılamak için kuramlar oluşturup bunları değerlendirir ve uygular. Psikoloji davranışların arkasında yatan nedenleri araştır. Sosyal bilgiler ise toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen bilgiler olarak tanımlanabilir. Sönmez(2005)'e göre

toplumsal gerçek toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinliktir. İnsanın rahat, mutlu, huzurlu yaşamasını, kendini gizil güçlerin doğrultusunda geliştirip gerçekleştirebilmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girebilir.

Duran (2011: 180) bilgi ile bilim arasındaki farkın, sosyal bilimlerle sosyal bilgiler arasındaki farka işaret ettiğini belirterek; bilimin bir paradigmanın bakış açısını çağrıştıran terim, sistematik bilgiler bütünü, yapılandırılmış ve örgütlendirilmiş bir bilgi kümesi olduğunu ifade etmiştir. Ancak sosyal bilgi hayatın her alanında, insanın kendiliğinden edindiği bütün bilgileri kapsamına alır. Örneğin bir çocuğun aile içinde edindiği her tecrübe bir sosyal bilgidir (Duran, 2011: 180).

Sosyal bilgilerin disiplinler arası ve çok disiplinli olmasının birçok nedeni vardır. Sosyal bilgiler dersinde olgular bir bütün içinde verilmelidir. Çünkü insan her türlü olguyu parça parça değil, bir bütün içinde görür ve daha kolay öğrenip anlar. Bu nedenle çocuk toplumsallaşırken, her bilim dalıyla ilgili ilke ve genellemeler ayrı bir ders olarak değil, onların ortak noktaları bulunup birleştirilerek sunulmalıdır. Gerçek parça parça değil, aksine bir bütündür. Bütünü görüp anlamak ona uygun yaşamak daha kolaydır. Somut işlemler döneminde çocuk yaşamı bir bütün olarak algılar. Günlük yaşamdaki olgular bir bütünlük gösterir. İlköğretim döneminde çocuk, günlük yaşamda karşılaştığı sorunları bir bütünlük içinde çözmeye çalışır. Değişik olguların, olayların sorun üzerindeki etkilerini görür ve çok boyutlu düşünmeye başlar. Toplumsal olguların bu dönemde bir bütün olarak verilmesinin bir başka faydası ise öğrencilere kazandırmak istediğimiz bilgi, beceri ve değerlerinin yeni durumlara kolayca transfer edilebilmesidir (Sönmez, 2005: 456-457).

Şekil 1: Sosyal Bilgiler Disiplinler Arası Bir Disiplin (Kaynak: Sönmez, 2005: 456).

Her sosyal bilim gerçeği araştırırken kendisine ait metodolojiyi kullanır. Sosyal bilgilerin amacı ise toplumsal gerçeği araştırmak değildir. Sosyal bilgilerin amacı, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri öğrencilere kazandırmaktır. Yani öğrenciye bilimsel araştırma yapabilme becerileri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğrenci bu sayede kütüphaneyi kullanma, özel referans kaynaklarına ulaşma, gözlem yapma ve bireylerle görüşme, bilgiyi planlama ve yazma gibi beceriler kazanmaktadır (Bilgili, 2009: 33).

2.3 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMAÇLARI

Bu bölümde sosyal bilgiler programının en önemli öğelerinden biri olan programın amaçları konusuna değinilecektir.

Ülkemizde geçerli olan sosyal bilgiler programı evrensel bilgi, beceri ve değerleri içerdiği gibi ulusal bilgi, beceri ve değerleri içeren özgün bir programdır. Uluslar arası platformda sosyal bilgilerle ilgili en muteber kaynaklardan biri ABD'deki NCSS (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi) dir. NCSS 1970 yılında yayımladığı öğretim kılavuzunda sosyal bilgiler öğretimi için dört amaç önermiştir:

- 1- İnsanın geçmiş, bugün ve gelecekteki durumu hakkında bilgi edinme becerisi geliştirme;
- 2- Bilgiyi işleme için gerekli becerileri kazandırma;

- 3- İnanç ve değerleri yorumlama becerisini geliştirme;
- 4- Vatandaş olarak aktif sosyal katılım için bilgiyi uyarlama (Barth, 1991: Akt. Öztürk, 2009).

Yukarıda NCSS (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi) tarafından belirtilen amaçlar evrensel bilgi, beceri ve değerleri içermektedir. Yukarıda belirtilen amaçlar tüm dünya ülkelerinde hayata geçirilebilecek amaçlardır. Sosyal bilgiler öğretiminin ulusal amaçları, ülkelerin eğitim politikalarını belirleyen ilkeler ve amaçlara göre oluşturulmaktadır. Türk milli eğitim sisteminin genel amaçları 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre yapılanmaktadır. Tüm öğretim programlarının amaçları bu kanun doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren yeni sosyal bilgiler programının amaçları da bu doğrultuda hazırlanmıştır.

Milli değerlere sahip, ülkesini muasır medeniyetler seviyesine getirebilecek bireyleri yetiştirmeyi kendisine amaç edinen sosyal bilgiler programı vizyonu şu şekilde tanımlamıştır:

“ 21. Yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen(eleştirisel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir. ” (MEB, 2006: 25).

2005 yılında yürürlüğe giren sosyal bilgiler öğretim programının üzerinde durduğu en önemli konulardan biri de milli bilincin oluşmasında önemli bir yere sahip olan kültürel miras kavramıdır. Kültür ve miras, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan dokuz öğrenme alanlarından biridir. Programda kültürel mirasla ilişkili olarak, aşağıdaki genel amaçlara yer verilmiştir: (MEB, 2006: 6)

- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.

- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.

- Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

2.4 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI

Dünyada ve ülkemizde, toplumsal ve ekonomik alanda değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bu değişimlerden en çok etkilenen bileşenlerden biri de eğitimidir. Çünkü eğitim sistemleri, bu değişen toplumsal ve ekonomik gelişmelere uyum sağlayacak bireyler yetiştirmelidir. Bu bağlamda eğitimciler, değişen eğitim paradigmalarına uygun programlar tasarlamaktadırlar. Türkiye’de 1998 programı, pek çok yönden eksikliği, ihtiyaçlara yeterince cevap vermemesi, değişen ve gelişen koşulları göz ardı etmesi gerekçesiyle 2004 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Özdemir, 2009: 33).

2004 yılında ilköğretim programlarında yer alan diğer derslerde olduğu gibi, sosyal bilgiler programı da yapılandırmacı öğretim yaklaşımı doğrultusunda yeniden hazırlandı. Özellikle derse atfedilen misyon, dersin eğitimsel amaçları, öğretim anlayışı ve ölçme-değerlendirme yaklaşımında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir (Dinç ve Doğan, 2010: 20). Program, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda hazırlandı (MEB: 2005).

2004 sosyal bilgiler programında öğrenci merkezli bir anlayış benimsenmiştir. Bu yeni anlayışta öğretmenin de rolü değişmiştir. Buna göre öğretmen, konuları olduğu gibi aktaran rolünde değil, daha çok rehber rolündedir. Programda öğrencilerin bilgileri kitaptaki şekliyle öğrenmeleri yerine, bilgileri kendi yaşantılarından yola çıkarak yapılandırmaları, eleştirel gözle bakarak sorgulamaları, bilgiyi yeni formlara dönüştürmeleri istenmektedir. Programda verilen etkinlik örneklerinin öğrenciler için eğlenceli ve aynı zamanda öğrencilerin yaparak

yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlama niteliğinde olduğu görülmektedir (Özdemir, 2009: 39).

Yukarıda ifade edilen pek çok avantaja rağmen 2004 yılında yürürlüğe giren sosyal bilgiler öğretim programında bir takım aksaklıklar yaşanmaktadır. Dinç ve Yasin (2010)'in “ İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretim programı ve uygulaması hakkında öğretmen görüşleri ” adlı çalışmasında sosyal bilgiler öğretim programında yaşanan aksaklıklar, öğretmen perspektifinden incelenmiştir. Bu çalışmaya göre öğretmenlerin tamamı, yeni programın temel felsefesini oluşturan yapılandırmacı öğrenme-öğretme yaklaşımı hakkında bir eğitim almadıklarını; katıldıkları hizmet içi eğitim seminerlerinde konuya çok az değinildiğini ve bu konuda herhangi bir kitap ya da makale okumadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler, öğrenme-öğretme süreciyle ilgili en olumsuz buldukları yönleri, etkinlikler için gereken sınıf koşulları, materyal ve maddi olanakların sınırlı olması ve zaman sorunu olarak belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler en büyük zorlukları ölçme- değerlendirme alanında yaşadıklarını söylemişlerdir.

2.5 KÜLTÜR

Kültür sözcüğü, Latince kökenli olup Fransızcadan Türkçeye geçmiştir. Latince “ culture ” toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek anlamında kullanılıyordu (Artun, 2010: 47).

Kültür konusunda şu ana kadar çok farklı tanımlar yapılmıştır. Kültür kavramının hayatın her alanıyla ilgili bir olgu olması ve sosyal bilimlerin tümünün az ya da çok kültürle ilişkili olması yapılan tanımların farklı olmasına sebebiyet vermiştir (Çankaya, 2006 : 9). Her ne kadar ortak bir tanım yapılamasa bile yapılan tanımların birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Türk Dil Kurumu (2010) kültürü “ *Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak*” tarif ederken; Demirel'e (2004: 7) göre kültür “ *Doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun ortaya koyduğu maddi, manevi her şeydir.* ” Tanımlardan da anlaşılacağı üzere bir toplumun mimarisinden, giyiminden,

yemeklerinden tutun da gelenekleri, görenekleri, inanç sistemleri, düşünce biçimine kadar kısacası insanla ilgili her şey kültürün içerisine girmektedir.

Kültür, insan olarak belli bir toplumda öğrendiklerimizle yapıp ettiklerimizin bir toplamıdır. Bu bakımdan ne yediğimiz, ne içtiğimiz, ne okuduğumuz, neye ve nelere ilgi duyduğumuz, ait olunan grubu ya da toplumu karakterize etmektedir. Kültür bireyin doğuştan getirdiği bir unsur değil, sonradan öğrendiği davranış biçimlerinin bütünüdür (Artun, 2010: 48).

Bir kültüre sahip olmak, bu kültürün içeriği üzerinde bilgi sahibi olmakla aynı şey değildir. Yani kişi ile kültürü arasındaki ilişki bir bilgi ilişkisi değildir (Journet, 2009 : 20). Örneğin bir Türk vatandaşı İngiliz Kültürü hakkında çok şey bilebilir. Bu o kişinin İngiliz Kültürünü benimsediği anlamına gelmez.

Kültürsüz bir toplum düşünülemez. En ilkel ve geri toplumlarda bile kültürel değerler mevcuttur. Kültür milleti birbirinde ayıran özelliklerdir. Kültürün insan, aile, sosyal çevre, sosyal değerler v.b gibi insani; bayrak, millet, vatan, dil, din, tarih, örf ve adet gibi evrensel boyutları vardır (Artun, 2010: 47).

Journet (2009: 20-21)'e göre kültürün birçok fonksiyonu vardır. Kültür tasavvuridir; her kültür önemli bir bilgi birikimidir. İnşa edicidir; evlilik, iktisat, hukuk gibi kurumları inşa eder. Emredicidir; içselleştirme yoluyla kültür, bizi normlara riayete sevk eder. Hatırlatıcı ve ilham vericidir; önemli olaylar karşısında tutum takınmamızı ve bazı duyguları hissetmemizi sağlar.

2.6 KÜLTÜRE AİT KAVRAMLAR

Bu bölümde kısaca kültüre ait kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır. Bu kavramların iyi anlaşılması konunun anlaşılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Kültür kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için uzmanlar kültürü maddi kültür ve manevi kültür olarak sınıflamışlardır (Erkal, 1983: 106). Bazı kaynaklarda manevi kültür kavramının yerine moral kültür kavramı da kullanılmaktadır (Bostancı, 2002: 133). Bazı kaynaklarda ise kültür, somut ve somut olmayan kültür olarak sınıflandırılmıştır. Her ne kadar kavramların ifade ediliş biçimi farklı olsa da neticede kavramlara yüklenen anlam aynıdır.

Maddi (Somut) kültür, teknoloji, üretim araçları, kullanılan araç gereçler v.b. kısacası görünür alandaki her tür insan ürünü bu kapsama girmektedir. Maddi kültürü kavramada kolaylık olması açısından fotoğraf makinesiyle tespit edilen her şey maddi kültürün bir ögesidir diyebiliriz (Bostancı, 2002 : 133).

Manevi (somut olmayan) kültür ise, dini inançları, ahlaki değerleri, insan ilişkilerini düzenleyen yazılı ve yazısız kaynakları, hukuk sistemini, insan davranışının gerisindeki duygu ve düşünceleri v.b. kapsamaktadır.

Kültürleme: Toplumların bireylerine belli bir kültürü aktarması yani kazandırmasıdır. Toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altına almasıdır.

Kültürlenme: Değişik aile, okul, meslek, bölge çevrelerinden kalkıp belli yer ve zamanda bir araya gelen, birbirini etkileyen gruplar arasındaki kültür etkileşimidir. Kültürleme var olanı iletirken; kültürlenme yeni kültür kalıpları oluşturur, kültürel değişim sürecinin ana kaynağıdır.

Kültürleşme: İki ya da daha çok kültürün karşılıklı olarak benzeşme yönünde değişmeye uğramalarıdır. Kültürleşmede dengeli bir durum genelde söz konusu değildir. Etkiler çift yönlü olmaktan ziyade tek yönlüdür. Yani baskın kültür diğer kültür ve kültürler üzerinde daha etkin olmakta; etkilenmekten ziyade etkilemektedir.

Kültür Aktarımı: Bir toplumsal gruba ait kültürel yapının diğer kuşaklara iletilmesi sürecidir.

Kültür Kaybı: Bir kültürel grubun üyelerinin başka bir kültürle temas içine girdiklerinde kendi kültürel değerlerini tümünden ya da kısmen kaybetmeleridir.

Kültür Şoku: Bir insanın kendi kültürüne yabancı bir kültürel sistem içine girdiği zaman yaşadığı şaşkınlık veya yönsüzlük duygusuna denir.

Hâkim Kültür: Kendi kültürel değerlerini ve yaşam biçimini sahip olduğu politik ve ekonomik güç sayesinde diğer kültürlere hâkim kılan kültürdür (Artun, 2010: 49-50).

2.7 KÜLTÜREL MİRAS

Miras, sözlükte'' bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey'' anlamına gelmektedir (TDK: 2011). Kültürel miras kavramı ise insanın bilinen tüm

zaman içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirerek, yeni sentezlerle zenginleştirerek ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonrakilere aktardığı veriler dizisi olarak, insanın bir anlamda yaşam karşısında durumu, varlığının kanıtı olarak ifade edilir (Çankaya, 2006: 8).

Kültür insanlığın ortak mirasıdır. Her millet; dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır. Bireylerin kökleşmesini ve toplumsallaşmasını sağlayan kültür mirasları geçmişin tanıklardır. Bu yönüyle geleceğin şekillenmesinde etkindirler (Artun, 2010: 48).

Kültürel miras, bir toplumun düşüncelerini ve yaşam şeklini açıklayan, düşünsel başarılarını gösteren nesnelere ve geleneklerden oluşmaktadır. Söz konusu olan nesnelere sit alanlarıyla birlikte tarihi nesnelere kapsamaktadır. Doğal alanlar, çeşitli yaşam izlerinin bulunduğu mağaralar; çok özel nitelikte olduğu düşünülen ağaçlar, parklar, binalar, antik şehir kalıntıları ve tarihsel karakteri olan yerler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kültür mirasını sadece taşınmayan nesnelere ibaret olduğunu düşünmemeliyiz. Taşınabilir nesnelere de kültür mirası kapsamında değerlendirilmelidir (Gögebakan, 26: 2009). Mesela insanların günlük yaşamda kullandıkları kap kaçak, elbise, savaşta kullandıkları silahlar; sanatsal değeri olan resim, heykel gibi eserlerde taşınabilir kültür mirası olarak değerlendirilir.

Yukarıda izah edilenler kültürel mirasın maddi boyutunu teşkil etmektedir. Bir de kültürel mirasın somut olmayan, manevi bir boyutu vardır. Toplumun belleğinde yüzyıllar boyunca gelişerek varlığını sürdüren ve canlı organizmalar bütünü olarak değerlendirilen; destanlar, masallar, ninniler, türküler, şiirler gibi sözlü kültür ürünleri kültürel mirasın çok önemli taşıyıcıları olarak değerlendirilebilir. Toplumumuzda değer olarak kabul edilen, kına gecesi, sünnet düğünü, askeri uğurlama ve karşılama, bayram törenleri gibi gelenekler de somut olmayan kültürel mirasın bir parçasıdır (Gögebakan, 26: 2009).

2.8 KÜLTÜR DEĞİŞMELERİ

Kültür dinamik bir yapıya sahiptir, yani değişime açıktır. Geçmişten bugüne değişmeden kalmış bir topluma rastlamak mümkün değildir. Her toplum kültürel değişime uğramıştır ve uğramaktadır. Fakat bu kültürel değişim farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Kültür toplumun iç dinamikleriyle değişime uğrayabilir. Yani bir

toplumun kültürü, çevresiyle ve doğayla olan ilişkisi ve çelişkisi sonucunda değişime uğrayabilir. Bazen bu değişim istem dışı, zorunlu olarak da gerçekleşebilir. Bazı toplumların başka toplumlar tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak işgal edilmesi, bazı emperyalist güçlerin toplumlar üzerindeki tahakkümü bu değişime örnek olarak verilebilir. Bu değişim bazen toplumlar tarafından da talep edilebilir. Toplumlar istekli olarak, gönüllü bir şekilde değişime uğrayabilir. Üretimde verimli olmak, insani hak ve özgürlüklere sahip olmak isteyen kısacası çağdaş medeniyet yolunda ilerlemek isteyen toplumlar değişime uğramak isterler (Bostancı, 2002 : 136-137).

Mümtaz Turhan (2010: 58-65) kültür değişmelerini sosyal psikoloji bakımından incelemiştir. Kültür değişmelerini serbest kültür değişmeleri ve zorunlu kültür değişmeleri olarak tasnif etmiştir. Turhan'a göre serbest kültür değişmelerinin etkileyen bir takım psikolojik etkenler vardır. Bunların en mühimleri; yenilik, fayda temini ve itibar kazanma arzudur. Turhan'a göre mecburi kültür değişmeleri, birbiriyle karşılaşan farklı kültürleri temsil eden iki cemiyetten birinin diğerinin kültürüne faal bir şekilde ve hususi bir maksatla müdahalesi neticesinde gerçekleşir. Hâkim gurubun bu müdahalesi kendisine mahsus bir kültürel unsuru zorla kabul ettirmek veya yerli kültürün bazı unsurlarını menetmek şeklinde olabileceği gibi her ikisini de içine alacak şekilde de tecelli edebilir.

Kültürel değişim hızı zamana ve toplumlara göre değişmektedir. Mesela ilkel topluluklarda değişim yavaştı. Bu topluluklarda kültürel aktarma geniş aile içerisinde kazandırılırdı. Oysaki bugün gelişmiş ve gelişen toplumlarda değişim hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir (Tezcan, 1999: 59). Günümüzde ise kırsal alanlarda kültürel değişimin yavaş olduğunu görmekteyiz. Kırsal alanlarda kültürel hızın yavaş olmasında geleneklere bağlılığın yanında dış etkenlerden uzak olmaları da etkili olmaktadır (Çankaya, 2006: 2).

Kültürler arası etkileşim ilk toplumlardan günümüze kadar süregelmiştir. Fakat bu kültürel etkileşim toplumların kimliklerini sarsacak kadar yıkıcı olmamıştır. Küreselleşme ile birlikte toplumlar arasındaki iletişim ağları gelişti ve yaygınlaştı, kültürel etkileşim arttı. Küreselleşme sonucunda yerel ilişkilerde çözülme başladı; toplumlar özgün kimliklerini kaybetmeye başladılar. Hatta zamanla bireylerin topluma olan aidiyet duygusu azalmaya başlamıştır (Çankaya, 2006 : 4).

Sınır tanımayan kültürel etkileşim kültürel zenginliklerin ve çeşitliliğin gün geçtikçe azalmasına neden olmuştur. Dünyanın hemen her yerinde insanlar aynı kıyafetleri giymeye, aynı yemekleri yemeye, aynı filmi izlemeye başlamışlardır. Dünya giderek global bir köye dönüşmeye başlamıştır. Küreselleşme, kültürlerin toplumdandan topluma, kıtadan kıtaya yayılmasına olumlu katkı sağlarken, yarattığı kitle kültürü ile de tek- tipleştirici bir rol oynamaktadır (Öcal, 2009).

Sağlıklı olmayan kültürel değişme süreçleri toplumlarda önemli gerginliklere neden olmaktadır.” *Zihinsel yaratıcılık yerini alıntı türü kültürel iktibaslara terk ettiğinde yerlilik kimliği tarihsel rolünü oynayamaz duruma gelmiştir. Bu defa Batıdan alıntı veya iktibas kültür normları ile yerli kültür unsurları arasında derin çatışmalar ortaya çıkar.* “ (Türkdoğan, 2008: 490-491). Öcal(2009: 64) toplumumuzun kendi kültürüne olan yabancılaşmasını ve kültürel yozlaşmamızı şu sözlerle ifade etmektedir:

“ *Böylesi bir kentsel ortamda büyüyen çocuğa- eski kuşaklara uzun kış gecelerinde ninelerin anlattığı- Zümrüdü Anka masalını kim anlatacak? Doğdu görmeye gitmeyi ve gözün aydın demeye veya yas almaya gitmeyi ve “ mekanı cennet olsun demeyi” kim öğretecek? Hediye dağıtan Noel Baba’nın yanı başında bolluk ve bereket getiren Hızır’dan kim söz edecek? Zenginlerden alıp fakire veren Robin Hood’u öğrenirken Köroğlu’yu kim hatırlatacak? Ölümüne aşkın sembolü olarak Romeo’dan söz edilirken, çektiği bir ah ile yanan Kerem’in, külüngü havaya atıp başını altına tutan Ferhat’ın hikayesini kim anlatacak?”*

Bu küresel tek tipleşme devletleri de kaygılandırmaya başlamıştır. Devletler kültürel mirasın korunması ve yaşatılması gerçeğini ciddiye almışlardır. Evrensel sorun haline gelen bu gerçeği uluslar arası düzeyde çözmek gerekiyordu. Kısacası uluslar arası bir mutabakatın olması gerekiyordu. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü olan UNESCO bu çağrıya kulak vermiştir (Çulha, 2009: 702).

Bu doğrultuda UNESCO 2003 yılında “ somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesini” ortaya çıkarmıştır. UNESCO bu sözleşmeyle yerelliğin üzerine vurgu yaparak; yerel edebiyatın, sanatın, müziğin, tiyatronun, gelenek ve inançların korunması gerektiğini beyan etmiştir (Çulha,2009 :702).

Uluslar arası bağlayıcılığı olan bu sözleşme amaçlarını 1. maddede şu şekilde ifade etmiştir:

- a) Somut olmayan kültürel mirası korumak;
- b) İlgili toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek;
- c) Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslar arası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerbilirliliği sağlamak;
- d) Uluslar arası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak (www.kulturturizm.gov.tr: 2011).

Bu sözleşme eğitim kurumlarına da büyük sorumluluklar yüklemektedir. Çünkü yukarıda belirtilen amaçların gerçekleşmesinde şüphesiz en büyük paydaş eğitim kurumlarıdır. Bu sözleşmenin 14. maddesinde bu gerçek şu şekilde ifade edilmektedir:

“ *Toplumun genelini ve özellikle gençleri hedefleyen eğitici, duyarlılığı arttırıcı ve bilgilendirici programlar düzenlemek.* ” (www.kulturturizm.gov.tr: 2011)

Kültürel mirasın korunması ve yaşatılması gerçeği ilkesi Anayasamızda da yer almaktadır. Anayasanın temel hak ve ödevler kısmının Sosyal ve Ekonomik haklar bölümünde, 63. maddede bu konu yer almaktadır. Bu maddeye göre “ *Devlet tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.* ” (www.anayasa.gov.tr: 2010) Bu maddeden de anlaşılıyor ki kültürel mirasın korunmasında devlete büyük görevler düştüğü gibi vatandaşlarımıza da birtakım sorumluluklar yüklenmektedir.

2.9 KÜLTÜR- EĞİTİM İLİŞKİSİ

Her toplumda kültürel sistem o toplumun geçmişinden bugüne değin yaşamış tüm insanların ortak çabalarıyla oluşturulmuştur. Kültürün oluşumunda toplumlar birbirlerini etkilemişlerdir. O yüzden bir toplumun kültüründe başka toplumların da izlerini görmek mümkündür. Psiko- sosyal ve kültürel bir varlık olan insan da içinde doğup büyüdüğü toplumun bir ürünüdür (Başar, 1994: 223-224).

Bireylerin kültürel değerleri kazanma sürecine kültürlenme denir. Kültürlenme doğumdan ölüme kadar olan bir süreci kapsamaktadır (Demirel, 2004:8).

Kültürlenme iki şekilde gerçekleşmektedir. Kültürlenme belli bir programa bağlı kalmadan bilinç dışı yani kendiliğinden gerçekleşiyorsa buna “ kendiliğinden kültürlenme ” denir. Fakat kültürlenme belli bir program dahilinde bilinçli olarak gerçekleşiyorsa buna da “ kasıtlı kültürlenme ” denilir (Başar,1991: 223).

Okulun temel işlevlerinden biri de kasıtlı kültürlenme süreciyle yetişmekte olan kuşakların en uygun toplumsallaşmalarını sağlamaktır (Başar, 1991: 223). Okuldaki kültürlenme süreci tesadüflere bırakılamaz. Çünkü sınırlı ders saatiyle bütün kültürel değerleri öğrencilere benimsetmek olanaksızdır. Zaten okullar da bütün kültürel değerleri öğrencilere kazandırma kaygısını taşımamaktadır. Bu yüzden eğitim programları hazırlanırken toplumun mevcut kültürel değerleri içerisinde bireyin ilgi ve ihtiyaçları ile toplumun çıkarları göz önünde bulundurularak hazırlanır.

Okullar kültürel mirasın hem koruyucusudur hem de taşıyıcısıdır. Toplumsal değer ve normlar öğrencilere benimsetilmeye çalışılarak kültürel mirasın sürekliliği sağlanmaya çalışılır. Bu miras yoluyla her kuşak kültür birikimi sürecini önceki kuşağın bıraktığı yerden devralarak sürdürmektedir (Tezcan,1999: 58).

Eğitim kültürel mirasın koruyucusu ve taşıyıcısı olduğu gibi aynı zamanda kültürel değişim de bir aracıdır(Tezcan, 1999: 73). Çağdaş medeniyetin üyelerini yetiştirmeye çalışan toplumlar eğitimi bir araç olarak kullanmışlardır. Bu kültürel değişim kendini iki şekilde göstermektedir. Ya ileri olarak kabul edilen toplumların ilke ve değerleri kabul edilmiştir ya da ilerlemeye engel olarak kabul edilen bazı ilke ve değerler değiştirilmiş ya da yok edilmiştir. 1932 yılından itibaren açılan Halkevleri buna örnek olarak gösterilebilir.

2.10 ADIYAMAN’IN KÜLTÜREL MİRASI

Adıyaman, Anadolu’nun en eski yerleşim yerlerinden biridir. Adıyaman isminin menşeyi hakkında çeşitli rivayetler vardır. Adıyaman’ın eski adı Hısn-ı Mansur’dur. Bu adlandırma bir rivayete göre Emevi komutanlarından Kays kabilesine mensup Mansur b. Ca’vene’ye ,başka bir rivayete göre Abbasi Halifesi Ebu Ca’fer el-Mansur’a aittir (Bayhan ve Salman, 2010: 1). Başka bir rivayete göre ise Adıyaman şehrini doğu, batı ve güney yönlerinde derin vadiler çevirmiştir. Bu vadinin yamaçları zengin meyve ağaçları ile kaplı olduğundan dolayı güzel vadi

anlamında olan Vadi-i Leman kelimesinin söylenişi zamanla değişmiş ve halk arasında ‘‘ Adıyaman ‘’ şekline dönüşmüştür (www.adiyamankulturturizm.gov.tr).

Adıyaman ili tarihin her döneminde kesintisiz olarak iskân edilmiştir. Bölgedeki Adıyaman, Besni, Eski Kâhta ve Yeni Kâhta kaleleri, ören yerleri, höyükler, nekropoller, tümülüsler, camiler, kiliseler, hamamlar, hanlar, konaklar, çeşmeler ve yerleşme merkezleri bu zengin kültürel mirasın somut kanıtlarıdır (Zeyrek, 2010: 300).

Adıyaman, tarihin bilinen en eski yerleşim yerlerinden biridir. Tarihinin M.Ö. 40000 yıllarına kadar gittiği tahmin edilmekle beraber, bilinen ve yazılı kaynaklara dayanan tarihi 4000 yılı geçmektedir. ‘‘M.Ö. 2000’li yıllardan günümüze Adıyaman’da sırasıyla Hititler, Asurlar, Frigler, Persler, Makedonlar, Kommagene Krallığı, Roma İmparatorluğu, Emeviler, Abbasiler, Hamdaniler, Bizanslılar, Selçuklular, Eyyübiler, Anadolu Selçukluları, Moğollar, Memlûklular, beylikler döneminde Artukoğulları ve Dulkadiroğulları ve 1516’dan Cumhuriyet dönemine kadar Osmanlılar hüküm sürmüştür.’’ (Bilgiç, 2010: 188).

2.10.1 Nemrut Dağı Ören Yeri

Dünyanın sekiz harikasından biri olarak kabul edilen ve UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası listesine alınan Nemrut Dağı tümülüsü, Adıyaman’ın 86 km doğusunda, Kâhta ilçesinin Karadut köyünde bulunmaktadır. Nemrut Dağı Tümülüsü, tepesinde küçük kırma taşların yığılmasıyla oluşturulmuş koni biçimindedir. M.Ö. I. yüzyılda yapılan ve orijinali 55 m olan tümülüsün bugünkü yüksekliği 50m çapı 150 metredir. Gündoğumu ve günbatımının tüm ihtişamıyla izlendiği bu tepede, Kommagene Kralı Antiochos kendisi için görkemli bir anıt mezar, mezar odasının üzerine kırma taşlardan oluşan bir Tümülüs ve onun üç tarafını çevreleyen kutsal alanlar inşa edilmiştir. Tümülüs, Kral I. Antiochos’un şerefine tertiplenen törenlere mahsus üç terasla çevrilidir(Bayhan ve Salman,2010:3-4). Doğu ve Batı teraslarına Kral Antiochos, kendi dünya görüşüne uygun biçimde tahtlar üzerinde oturan ve dokuz metre yüksekliğe ulaşan dev cüsseli tanrı heykelleri dikirmiştir. Hem Yunan hem de Pers isimleriyle tanımladığı bu tanrılar her bir terasta aynı olup, sağdan sola: Tanrı- Kral olarak Antiochos’un bizzat kendisi, yanında ülkenin ana tanrıçası Kommagene, ortada Baba Tanrı Zeus- Oromastes,

onun yanında Apollon- Mithras ve en sağda Herakles- Artagnes'tir. Bu tanrı heykellerinin sağ ve sol yanlarını kraliyet sembolleri olan kartal ve aslan figürleri çevrelemektedir(Şahin, 2008: 34).

Yukarıda da ifade edildiği gibi Kral I. Antiochos tanrı heykellerini hem doğuya hem de batıya bakacak şekilde iki teras şeklinde tasarlamıştır. Ve bu tanrı heykellerini hem Yunan hem de Pers isimleriyle tanımlamıştır. Kral I. Antiochos'u bunları yapmaya sevk eden etkenler kült yazıtlarına kendisi tarafından ifade edilmiştir." Bu yazıtlara göre Antiochos ana tarafından Büyük İskender'den, baba tarafından Pers'ten geldiğini vurgulamıştır. Kişiliğinde var olan etnik- kültürel ikilemi politik yaşamına da aktararak, doğu kökenli halkına yeni bir politik ve kültürel hüviyet verme işine girişen Antiochos, bu idealini gerçekleştirmek amacı ile teokratik temele dayanan, ancak özünde Doğu (Pers) ve Batı (Roma-Yunan) kültürlerinin sentezini amaçlayan reform hareketlerine girişmiştir." (Şahin, 2008: 33).

Nemrut dağındaki kitabelere göre I. Antiochos, her ay iki kere, kendi doğum gününde ve taç giyme gününde, Nemrut dağının zirvesinde ayin yapılmasını istedi. I. Antiochos'un isteği üzerine bu günlerde, rahipler ataların kabartmaları önündeki sunaklarda yığılan günlükleri ve güzel kokulu otları Kommagene geleneklerine uygun biçimde tutuştururdu. Tümülüs'ün önündeki teraslara dizilen masalarda, şenlik hizmetkârları tarafından, misafirlere kesilen kurban etleri ve suyla karıştırılmış şarap ikram edilirdi. Bunların peşinden kadın ve erkek müzisyenler, tanrılar ve tanrılaşmış atalar şerefine çalıp söyleme başlardı (Dörner, 1999: 206-211).

2.10.2 Karakuş Tümülüsü

Bölgede herkes tarafından kolayca fark edilebilen, doğu, güney ve kuzeybatı taraflarında üçer sütunu bulunan koni şeklinde bir tümülüstür. Vaktiyle üzerlerinde boğa, aslan ve kartal tasvirleri ve kabartmalar bulunan sütunlardan sadece birkaçı ayakta. Üzerinde 2,54 m yüksekliğinde bir kartal heykeli duran güneydeki sütundan dolayı buraya Karakuş adını vermişlerdir. Burada yer alan kitabeğe göre Kommagene Kralı Mithradates, bu tümülüsü annesi İsiyas ve kız kardeşi Antiochis ile onun kızı adına yaptırmıştır (Dörner, 1999: 41-42).

2.10.3 Cendere Köprüsü

Köprü, Chabinas Deresi, bugünkü adıyla Cendere Suyu, üzerine inşa edilmiştir. Köprünün üzerindeki kitabelerden, bu köprünün eski bir köprü üzerine yeniden yapıldığı belirtiliyor. Eskiden köprünün her iki yöndeki girişinde birer sütun bulunurken; bugün bu sütunlardan sadece üçü ayaktadır. Güneybatı yönündeki iki sütunun üzerinde Roma İmparatoru Septimius Severus ile eşi Julia Domma için şeref kitabeleri bulunmaktadır. Karşı tarafta ise, Septimius Severus'un oğlu ve daha sonra halefi olan İmparator Caracalla için şeref kitabeleri bulunmaktadır (Dörner, 1999: 45).

2.10.4 Perre Antik Kenti

Adıyaman kent merkezine 5 km uzaklıkta olan Pirin köyündeki Perre Antik Kenti ve 200 civarındaki kaya mezarları önemli bir yerleşim yeridir. Antik çağdan kalan bu Nekropol ve çevresi Kommageneler döneminde önemli bir yerleşim yeri idi. Perre Antik Kenti, Romalılar döneminde en parlak devrini yaşadı. Girişleri kabartmalarla süslenmiş mezar odaları arasında irtibatı sağlayan geçişler bulunmaktadır. Kayalar içerisinde oyulmuş bu mezar odaları içerisinde lahitler de yer alır (Bayhan ve Salman, 2010: 2-3).

Perre Antik Kenti yerleşkesinde yer alan önemli eserlerden biri de Roma Çeşmesi'dir. Çok eskiden beri berrak ve soğuk suyuyla tanınan bu çeşme, vaktiyle kervanlar Toroslar'ı aştıktan sonra Fırat kıyısında Samsat (Samosata)'a doğru ilerlemeden önce mola verdikleri önemli bir dinlenme yeri idi (Dörner, 1999: 50).

2.10.5 Arsemia Ören Yeri

M.Ö. II. yüzyılın başlarında Kommagenelilerin atası Arsemia tarafından Kahta çayının doğusunda Eski Kahta kalesinin karşısında kurulmuş Krallığın yazlık başkenti ve idare merkezidir. Güneydeki tören yolunda Mitras'ın kabartma steli, ayın platformu üzerinde Antiochos-Herakles tokalaşma steli ve bunun önünde Anadolu'nun en büyük Grekçe yazıtı bulunmaktadır. Tepe üzerindeki platformda Mitridathes Callinichos'un mezar tapınağı ve sarayı yer almaktadır (Bayhan ve Salman, 2010: 1-2).

2.10.6 Yeni Kale

Yeni Kale, Adıyaman'ın Kâhta ilçesine bağlı, Arsemia antik kentinin batısında Kâhta Çayı'nın kıyısında sarp bir kaya kütlesi üzerine kurulmuştur. Yeni Kale'nin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmese de, M.Ö. 840 yılında Urartuların baskısına uğramış olması yapının bu tarihten önce de mevcut olduğunu gösterir. Kale, 1071 yılında Türklerin Anadolu'ya gelişine kadar farklı milletlerin egemenliğine girmiştir. 1226 yılına kadar Artuklu egemenliğinde bulunan kalenin yönetimi bu tarihten sonra Anadolu Selçuklu Devletine geçmiştir. Daha sonra Yenikale'nin hâkimiyeti sırasıyla Memluklu, Osmanlı ve Dulkadiroğulları Beyliği yönetiminde kalmıştır. Bölge 1516 Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferinden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşuna kadar Osmanlı idaresinde kalmıştır (Şancı, 2010: 306-307).

2.10.7 Tuz Hanı

Tuz Hanı'nın 19. yüzyılda yapıldığı rivayet edilmektedir. Tuz Hanı, büyük bir avlu etrafında dizilmiş mekânlardan oluşmaktadır. Revakların arkasına ahırlar, misafirhane olarak kullanılan mekânlar ve hücreler yerleştirilmiştir. Dehlizin doğu ve batı kenarındaki büyük mekânlar, daha çok misafirler istirahatına tahsis edilmiştir (Bayhan ve Salman, 2010: 107).

2.10.8 Adıyaman Ulu Camii

Ulu Camii'nin ilk olarak ne zaman ve kim tarafından inşa ettirildiği bilinmemektedir. Fakat Ma'mûratü'l- ' Aziz Salnamesi ve Başbakanlık Arşivi'ndeki bir vesikaya göre, bu camiinin 1506-1515 tarihleri arasında Dulkadiroğulları beylerinden Durak Bey tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir. Orijinal yapının ne zaman tahrip olduğu ve yıkıldığı da tam olarak bilinmemektedir. Camiinin kitabelerinde elde edilen bilgilere göre 1832-1833 ve 1860-1861 yılları arasında Ulu Camii onarılmıştır. Ma'mûratü'l- ' Aziz Salnamesi'nde, Ulu Camii'nin 1890 tarihindeki depremde minaresiyle birlikte tamamen yıkılması sebebiyle halk tarafından yeni bir mimari anlayışla yeniden yaptırıldığı ifade edilmektedir (Bayhan ve Salman, 2010: 34-35).

2.10.9 Yeni Pınar Camii

Adıyaman merkezde, Yeni Pınar Mahallesi'ndeki yapı 1720 tarihinde Hacı Mehmet tarafından yaptırılmıştır. 1890 yılındaki depremde bir kısmı yıkılmış olan minare 1899 yılında tamir edilmiştir. 1986 yılında ise camii tamamen yıkılarak yerine mevcut yapı inşa edilmiştir. Mevcut haliyle dört ayağa oturan merkezi bir kubbe ve on bir küçük kubbeyle örtülü bir plana sahiptir (Bayhan ve Salman, 2010: 66).

2.10.10 Kap Camii

Adıyaman merkez Kap Mahallesi'ndeki yapının Ma'muratü'l-'Aziz Salnamesi'ne göre hayır sahibi Hoca Ali tarafından 1768 yılında yaptırıldığı belirtilmektedir. Camii'de yer alan kitabeye göre 1923 senesinde bu camii, Hacı Mehmet Ali tarafından yenilenmiştir. 2008- 2009 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Kap Camii restore edilmiştir (Bayhan ve Salman,2010: 70).

2.10.11 Ebu Zer-i Gaffari Türbesi

Ebu Zer-i Gaffari, Hz. Ömer devrinde Bizans topraklarına yapılan seferlere katılmış ve burada şehit düşmüş sahabelerden biridir. Adıyaman – Kâhta karayolu üzerinde, Ziyaret Köyü civarında bulunan türbe IV. Murat'ın Bağdat seferi dönüşünde onun emriyle yaptırılmıştır (Bayhan ve Salman, 2010: 77-78).

2.10.12 Mahmut el- Ensari Türbesi

Adıyaman merkeze yaklaşık 7 km. mesafede, Adıyaman- Kâhta yolunda, Ali (Ensar) Dağı'nın tepesinde yer alan türbe, IV. Murat'ın Bağdat seferi dönüşünde onun emriyle yaptırılmıştır(Bayhan ve Salman, 2010: 79).

2.10.13 Saffan Bin Muattal Türbesi

Yöre halkının ‘‘ Sahabe-i Paki ‘‘olarak andıkları Saffan B. Muattal, Hz. Peygamber'in hicretinden 4 yıl sonra Medine'ye gelerek Müslüman olmuş bir sahabelidir. Hz. Peygamber tarafından ‘‘ Sakatu'l- Ceyş ‘‘ (ordu artçısı) olarak görevlendirilen Saffan B. Muattal, İfk Olayı'na adı karışmış ve ayetlerle temize çıkarılmış bir sahabe olarak İslam tarihinde önemli bir yere sahiptir. Emeviler

zamanında Halife Muaviye tarafından Adıyaman yöresine vali olarak atandı. Bu topraklarda İslamiyet'in yayılması için Bizans ile mücadele etti. Bu mücadelelerin birinde 679 yılında şehit düştü. Saffan B. Muattal'ın türbesi Adıyaman'ın Samsat ilçesine bağlı Taşkuyu Köyü'nde bulunmaktadır (Bayhan ve Salman, 2010: 79-80).

2.11 SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÜLTÜREL MİRASIN ÖNEMİ

Şu ana kadar ki bölümde kültürün ne olduğu, kültürel mirasın önemi ve bu mirasın korunmasında devlete ve vatandaşlara düşen sorumluluklar anlatılmaya çalışıldı. Bu kısımda ise sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasın neden önemli olduğu; kültürel mirasın program içerisindeki yeri ve bu derste kazandırılması gereken hedeflerin neler olacağı üzerinde durulacaktır.

Türkiye arkeolojisi on bin yıllık bir yerleşme öyküsüne sahiptir. Türkiye'de kazılması gereken, korunması gereken daha sayısız insanlık mirası toprak altında yatmaktadır. Türkiye topraklarında geçmişi iki- üç bin yıl önceye dayanan tarihsel yapılar ve sit alanları, Türk- İslam eserleriyle yan yana kültürel zenginliğimizi yansıtmaktadır. Türk kültürü, yerleşik- tarımcı kültürlerde görülmeyen binlerce yıllık göçebe-hayvancı deneyimine sahiptir. Dünyanın stepler bölgesinin başta at, sığır ve koyun olmak üzere kimi yaban hayvanları evcilleştiren ve onlara dayalı güçlü ekonomiler kuran ve bu yapıları günümüze taşıyan Türklerin tarihsel deneyimlerinin, ortak belleklerinin ve birikimlerinin anlatılması önem arz etmektedir. Türkiye coğrafyasında Türk kültürünün oluşturduğu sözel-görsel zenginlik, tıpkı on bin yıllık toprak altı zenginliği gibi, henüz işlenmemiş, keşfedilmemiş ve yeniden üretilerek çağımız insanına aktarılamamıştır (Oğuz, 2009: 56).

Kültürel zenginliğimiz bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Kültürümüzü zengin kılan birçok neden vardır. Bunlardan biri de Osmanlı coğrafyasıdır. Osmanlı coğrafyası Türk kültürünün yaşadığı ve yayıldığı önemli bir alandır. Bugün bu geniş alanda hala Osmanlıdan kalan somut kültür varlıkları dimdik ayakta durmaktadır. Bunun yanında somut olmayan kültür varlıkları, bu bölgede vatandaş ve azınlık statüsünde yaşayan Türklerce sürdürülmektedir. Ayrıca üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise göçmenlerimizdir. Türk insanı gruplar halinde dünyanın birçok ülkesine göçmen statüsünde gitmiş ve buralara yerleşmiştir. Göçmen Türklerin

toplam sayısı bugün dünyanın birçok ülkesinin nüfusundan fazladır (Oğuz, 2009: 14).

Yukarıda izah edildiği gibi çok zengin ve geniş bir coğrafyaya yayılmış bir kültüre sahibiz. Bu somut ve somut olmayan kültürel zenginliğin keşfedilmesi, işlenmesi ve yeniden üretilerek aktarılması gerekmektedir. Bu konuda başta kamu kuruluşları ve üniversiteler olmak üzere bütün vatandaşlarımıza da önemli görevler düşmektedir. Bu zengin birikimin bilimsel araştırma metotlarıyla araştırılması ve basın- yayın yoluyla kamuoyuna duyurulması, anlatılması gerekmektedir. Bu konuda eğitim kurumlarına da önemli görevler düşmektedir. İlköğretimde büyük çapta bu görev hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersine düşmektedir.

Kültür konusunu doğrudan ele alan disiplinler “ Sosyal- Kültürel Antropoloji “ , “ Etnoloji” ve “Etnografya “dır. Sosyal Antropoloji ve Etnoloji disiplinleri insan topluluklarının maddi ve manevi kültürleri üzerinde çalışmalar yaparlar. Etnografya bilimi ise bir toplumun kültürel gelişim içerisinde yarattığı maddi ve manevi kültür ürünlerini inceler (Başar, 1991: 225). Bunun dışında diğer toplumsal bilimler de kendisine bakan yönüyle kültürü konu edinirler. Bu disiplinler kültürü kendi ilkeleri çerçevesinde ele alırlar. Örneğin Tarih bilimi geçmişteki uygarlıkların kültürünü inceler; Psikoloji kültürün davranış üzerindeki etkisini; Sosyoloji ise kültürün toplumsal yapıya olan etkisini inceler. İlköğretim programları içerisinde Kültürel Antropoloji ve Etnoloji gibi doğrudan kültürle alakalı bir disiplin mevcut değildir. Bu disiplinler de diğer toplumsal disiplinler gibi sosyal bilgiler dersi bünyesinde verilir.

Sosyal bilgiler dersinin insan ve onun faaliyetlerini konu alması, toplumsal olgularla uğraşması ve toplumsal bilimlerin bir bileşkesi olması; kültürel miras konusunun sosyal bilgiler dersinde işlenmesine zemin hazırlamaktadır.

Konuyu bir başka boyutta değerlendirecek olursak, sosyal bilgiler dersinin amaçlarından biri de iyi yurttaşlar yetiştirmektir. Demokrasi, temel hak ve hürriyetler, insan hakları gibi ilkeleri benimsetmektir. Halkımızın milli birlik ve beraberlik içerisinde kardeşçe yaşamasını sağlamaktır. Milli birlik ve beraberliği sağlamlaştıran ve güçlendiren en önemli unsurlardan biri de kültürdür. Şayet günümüzdeki kültürün oluşumunda, geçmişteki uygarlıkların ve milletlerin katkıları

iyi anlatılabilirse, ülkede yaşayan bireyler arasındaki bağ güçleneceği gibi, insanlardaki aidiyet duygusu da artacaktır.

Yukarıda belirtilen gerekçeler çerçevesinde kültürel miras konusu sosyal bilgiler dersinde önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersini oluşturan dokuz öğrenme alanından birini de ‘‘Kültür ve Miras’’ öğrenme alanı oluşturmaktadır. Bu öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla ilişkilidir.

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak Türk kültürünü oluşturan temel öğeleri tanıyıp benimserler. Ulusal bilincin oluşmasını sağlayan kültürün korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul ederler. Öğrenciler kültürel öğelerin bir toplumun ulusal kimliğinin oluşmasındaki önemini fark ederler. ‘‘Böylece kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumdaki ayıran özellikler olduğunu kavrarlar. ‘‘Böylece kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumdaki ayıran özellikler olduğunu kavrarlar. ‘‘Böylece kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumdaki ayıran özellikler olduğunu kavrarlar. ‘‘Böylece kültürel öğelerin bir toplumu diğer toplumdaki ayıran özellikler olduğunu kavrarlar.’’ (MEB:2005) Öğrenciler kültürel ve estetik değerleri algılayarak; kültürle ilgili olarak geçmişle günümüzü karşılaştırırlar. Kültürün zamana ve mekana göre değiştiğini kavrarlar. Ayrıca bugün sahip olduğumuz kültürün uzun bir geçmişin eseri olduğunu öğrenirler. (MEB:2005)

Tablo 1: 4-7. Sınıf Kültür ve Miras Öğrenim Alanının Üniteleri, Kazanım Sayıları ve Oranı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım sayıları	Oranı %	Ders saati
4	Kültür ve miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	14	12
5	Kültür ve miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
6	Kültür ve miras	İpek Yolunda Türkler	9	23	24
7	Kültür ve miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	25	27

2.12 SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİ

Sosyal bilgiler dersinde, kültürel miras eğitimiyle genel olarak çocuklara tarihin ve kültürün temel kavramları ve prensipleri öğretilir. Bu eğitimle geçmişten günümüze farklı zamanlarda yaşamış toplumların ekonomik ve sosyal durumları anlatılır. Öğrencilere kültürün zaman içerisindeki değişimi ve sürekliliği anlatılır (Çulha, 2009: 704).

Sosyal bilgiler programında önemli bir yer tutan kültürel miras eğitimi, dört duvar arasında ders kitaplarıyla sınırlı tutmak modern eğitim anlayışına uygun değildir. Etkili bir kültürel miras eğitiminde alternatif diğer bir adıyla modern eğitim teknikleri işe koşulmalıdır. Bunlar arasında tarihi mekânlara ve müzelere yapılan eğitici geziler ile yerel tarih çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır.

2.12.1 Yerel Tarih Kavramı ve Öğretimi

Yerel tarihle öncelikle kastedilen sınırları belli bir coğrafi alan, mekânsal bir sabitliktir. Yerel tarih insanın ve mekânın bir araya geldiği bir bütünlüktür (Danacıoğlu, 2001: 6). Yerel tarih yaşadığımız yerleşim yerinin tarihin araştırılması ve öğrenilmesini ifade etmektedir.

Tarihin yerel ölçekli olarak yazılmasına ve araştırılması olan ilgi 16.yüzyılda başlamıştır. Bu ilginin oluşmasında iki önemli etken vardır. Birincisi, kendi tarihini yazdırmak isteyen bir aristokrasinin, bir dini gücün hatta kent meclisi aracılığıyla örgütlenmiş bir burjuvazinin varlığıdır. Yerel tarih araştırmalarını tetikleyen ikinci etken, dünyayı keşfetmeye, tanımlamaya, kategorize etmeye yönelik büyük bir tutkudur (Danacıoğlu, 2001: 3-4). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çevreye olan hassasiyet artmıştır. Çevrenin maddi ve manevi kültür izlerinin korunması gerektiği inancı yaygınlık kazanmaya başlamıştır (Demircioğlu, 2010: 116). 20. yüzyılda yerel tarih büyük toprak sahiplerinin, dini bir cemaatin ya da burjuvazinin etrafında örülü bir tarih yerine esnafın, işçilerin, küçük toprak sahipleri ve yarıcılarının, kadınlar ve çocuklarında mevcut olduğu bir tarihe dönüştü. Şehrin anıtsal yapıları kadar, çarşıların, varoşların ve onları çevreleyen köylerin anlatıldığı bir yapıya büründü (Danacıoğlu, 2001:5).

Yerel tarihin ilköğretimde uygulama alanı olması uzun bir zaman almıştır. Bunun başlıca sebebi yerel tarihin tarihçiler tarafından uzun yıllar boyunca ikinci bir

çalışma alanı sayılması, meraklı ve hevesli amatörlerin uğraştığı bir alan olarak görülmesiydi (Aktekin:2010).

2.12.1.1 Yerel Tarih Kaynakları

Yakın çevremizde bulunabilecek pek çok kaynak, yerel tarih ve onun öğretimine konu olabilir. Yerel tarih öğretiminde kullanılacak kaynaklar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Douch; 1972a; Mays, 1974; Pluckrose, 1995; Griffin ve Lomas, 1997 Akt: Demircioğlu, 2010).

- Kitaplar ve Diğer Yazılı Kaynaklar
- Haritalar
- Jeolojik ve coğrafik unsurlar
- İsimler
- Binalar
- Arşivler
- Resim ve diğer görseller
- İnsanlar
- Yollar, kanallar, demir yolları
- Endüstri kuruluşlar
- Televizyon ve radyo programları

2.12.1.2 Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları

Yerel tarih eğitimsel, psikolojik ve tarihsel açıdan öğrenciye birçok fayda sağlamaktadır. Yerel tarih çalışmaları öğrencileri araştırmaya, analiz yapmaya ve gözlemlerini rapor etmeye cesaretlendirmektedir. Öğrenciler sözcüklere dayanan tarih bilgisi yerine daha somut ve hissedilen bir tarih bilgisi edinmektedirler. Yerel tarih öğrencinin çevresini anlamasını sağlamaktadır. Öğrenci içinde yaşadığı çevreyi tanır, ona nasıl yaklaşması gerektiğini ve ondan nasıl fayda sağlayacağını öğrenir. Öğrencinin çevresine olan aidiyet ve sorumluluk hissi artar. Eğer öğrenciler yerel geçmişlerini takdir etmeyi öğrenirse bu genel anlamda geçmişini de daha iyi anlamalarını sağlayabilir (Aktekin: 2010).

Işık(2008) İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sınıf ortamında öğretmen anlatısına dayanan geleneksel yöntemle işlenişi ile yerel tarih öğretimi kullanarak işlenişi arasında; öğrencilerin akademik başarıları bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamayı amaçlayan deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonucunda yerel tarih öğretiminin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin; geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları saptanmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda deney grubundaki öğrencilerin yerel tarihe olan yaklaşımları saptanmaya çalışılmıştır. Yerel tarih yöntemiyle dersin işlendiği sınıftaki öğrencilerin tarih dersini sevdiklerini, ileride tarihçi olmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin kendi mahallerinde bulunan tarihi eserlere ilgilerinin arttığı, çevrelerinde bulunan tarihi keşfettikleri, öğrencide gözlem becerisinin gelişmeye başladığı, öğrencilerin kaynağından bilgi öğrenmelerinin sağlandığı, ezber yerine araştırmaya ve incelemeye yöneldikleri görülmüştür.

Yukarıda ifade ettiğimiz faydalarına rağmen ve ülkemiz, yerel tarih öğretimi açısından zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen ilköğretim ve ortaöğretim de yerel tarih etkinliklerinin düzenlenmesinde bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorlukların başında programın yoğunluğu gelmektedir. Çünkü yerel tarih çalışmaları zaman alan bir etkinliktir. Sosyal bilgiler öğretmenleri müfredatı yetiştirme kaygısı taşımaktadırlar. O yüzden öğretmenlerimiz zaman alacak etkinliklerden kaçınmaktadır. Yerel tarih çalışmalarına ilginin az olmasının nedenlerinden biri de okulun sınırlı imkânlarıdır. Pek çok okulun maddi imkânların yetersiz olması, gezi yapılacak yerlerin okula uzak olması, ulaşım araçlarının yetersizliği bunların başlıcalarıdır. Bunların yanında kaynak problemleri, antikacılık merakı, akademik aşırma ve konuyu küçümseme yerel tarih öğretimini zorlaştıran faktörlerdir (Aktekin: 2010). Öğretmenlerin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerini tespit eden Örtten (2008) yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde öğrenci üzerinde faydalı olacağını düşünmektedir. Bu çalışmada Örtten (2008) öğretmenlerin çalıştığı ilin veya ilçenin yerel tarih bilgisi hakkında kendilerini yeterli bulmadıklarını, yerel tarih konularına yeteri kadar değinmediklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun nedenlerini, yerel tarih konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarına, programın yoğunluğuna, ders saatinin yetersizliğine, çok fazla prosüdürün olmasına ve

öğretmene fazla sorumluluk yüklemesine bağlamışlardır. Göç(2008)'ün yapmış olduğu çalışma da Örtten'in çalışmasını destekler niteliktedir. Göç(2008) çalışmasında yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersindeki uygulamalarda karşılaşılan güçlükleri tespit etmiştir. Bu çalışmada aynı zamanda öğretmenlerin yerel tarihle ilgili görüşleri tespit edilmiştir. Öğretmenler, mesleki açıdan kendilerini yeterli bulduklarını fakat yerel tarih bilgisi açısından çok fazla yeterli olmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler sosyal bilgiler ders kitaplarında yakın çevrenin tarihinde bulunmasını istemişlerdir. Öğretmenlerin % 92'si yerel örneklerin geneli anlamlandırdığını, % 61'i tarihin daha iyi anlaşılabilmesi için genelin içinde yerelin ön plana çıkarılması gerektiğini, %82'si tarihin somutluluğunu kavrama ve geçmişle bugün arasında somut bağlantı kurmada yerel tarihin rolü olduğunu ifade etmişlerdir.

2.12.2 Tarihi Mekânlarla Öğretim

Mekân, tarihin bir başka boyutudur. İnsan davranışının tarihsel süreç içinde oluşturduğu yerdir (Dilek, 2001: 22). Tarih öncesi devirlere ait anıt ve heykeller, ilk yerleşim yerinden tutun da yakın tarihte inşa edilen cami, medrese, saray gibi yapılar; önemli tarihi olayların ve savaşların vuku bulduğu meydanlar; tarihte önemli bir şahsiyetin doğup büyüdüğü, yaşadığı mekânlar tarihi mekânları oluşturmaktadır. Bu mekanlar geçmişin canlı tanıklarındır (Çulha, 2006:16). Tarihi yerler; geçmişin şahitleri olarak, tarihi şekillendiren gerçek olayları ve bu durumla karşı karşıya kalan kişileri hatırlatır. Tarihi yerler zaman üzerinde bağlantılar kurarak, bu bağlantılarla geçmişteki olayların neden ve nasıl olduğunu empatik bir anlayışla sunar. Tarihi yerler öğrencilerin dokunabilecekleri, görebilecekleri ve duyabilecekleri kadar somut ve gerçektir. Hiçbir kelimenin yapamayacağı kadar eğitim ve öğretimde etkilidir. Tarihi yerler geçmişin aynasıdır ve öğrencilerde tarih bilincini oluşturmada en önemli araçlardan biridir (Gökkaya ve Yeşilbursa, 2009: 484).

Anadolu toprakları zengin bir tarihi mirasa sahiptir. Zengin bir tarihi çevreye sahip olmamıza rağmen, öğretmenlerimiz bu tarihi çevreden yeteri kadar istifade etmemektedir. Tarih dersleri aracılığıyla geçmişine bağlı, çevre bilinci gelişmiş, etkin, üretken ve yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmesi için ilk ve ortaöğretim düzeyinde tarih derslerinde, tarihi çevre kullanılmalıdır. Tarihi çevre, öğrenci merkezli tarih öğretimi açısından önemli bir çalışma alanıdır. Bu mekanlar

öğrencilerin, yaparak yaşayarak ve sorgulayarak öğrenmeyi gerçekleştirebileceği alanlardır (Demircioğlu, 2010: 138). Tarihi mekânlarda öğrenciler, birinci ve ikinci el kaynaklarla çalışma imkânına sahip olurlar. Tarihi mekanlar sayesinde öğrencilerin araştırma yapabilme, analiz yapma, karşılaştırma ve problem çözme gibi üst düzey becerileri gelişir (Çulha, 2006: 16). Tarihi konulara dayalı olarak yürütülecek alan gezilerinde öğrenciler, daha önce öğrenmiş oldukları bilgileri tarihsel çevredeki materyallere dokunarak ve onları görerek daha iyi ve kalıcı öğrenme şansına sahip olabilirler. Öğrenciler sınıfa getirilmesi mümkün olmayan pek çok tarihi materyalle temasa geçme ve onları sorgulama şansına sahip olacaktır. Günümüzden çok uzak zaman dilimlerinde yaşamış olan tarihsel şahsiyetlerin hal ve davranışlarını anlamaya çalışacaktır (Demircioğlu, 2010: 139). Bu sayede öğrencilerin tarihsel empati becerileri gelişecektir.

Yeşilbursa (2008) sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımıyla ilgili literatür şeklindeki araştırmasında, Türk kültürünün ve milli bilincin öğretilmesinde sosyal bilgiler ve tarih biliminin önemli rol üstlendiğini; bu disiplinlerin en önemli araçlarından Tarihi yerlerde öğretimin, öğrencilerin birinin tarihi mekanlar olduğunu açıklamıştır. Bir tarihçi gibi hareket etmesini sağlayarak onların beceri, analiz ve değerlendirme yeteneklerini geliştirdiğini söylemektedir. Çulha (2006) ilköğretim sosyal bilgiler dersinde tarihsel mekânlarda keşfederek öğrenme yöntemini kullanarak öğrencilerin sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerini tespit etmiştir. Bu araştırma sonucunda:

Tarihi mekanları keşfederek öğrenme yönteminin öğrencilerin tarihsel düşünme becerileri ile tarihsel empati becerilerini geliştirdiğini;

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarıları ne olursa olsun tarihsel mekân ve müzedeki etkinliklerde istekli oldukları;

Öğrencilerin tarih ve sosyal Bilgiler dersine olan güdülerinin arttığı;

Öğrencilerin kendi çevrelerindeki tarihsel mekânlar hakkında soru sormaya başladıkları;

Tarihsel mekânlarda yapılan etkinliklerde öğrencilerin birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları gözlenmiştir.

Gökkaya ve Yeşilbursa (2009) Sosyal bilgiler dersinde tarihi yerlerle öğretimin akademik başarıya etkisini araştırmışlardır. Bu çalışma tarihi yerlerle

öğretim ile geleneksel yöntemin karşılaştırıldığı deneysel bir araştırmadır. Bu araştırmada tarihi yerlerle öğrenim gören öğrenciler deney grubunu, geleneksel yöntemin uygulandığı grup ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubunu oluşturan, tarihi yerlerle öğrenim gören, öğrencilerin akademik başarılarının, kontrol grubunu oluşturan, geleneksel yöntemin uygulandığı, gruptan daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Yine bu araştırmada tarihi yerlerle öğrenim gören grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun kalıcılık testi puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Benzer bir çalışmayı Açıkgöz (2006) ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerine uygulamıştır. Açıkgöz (2006) ‘‘ Anadolu Selçuklu Devleti’nde Kültür ve Uygarlık’’ konusunda gezi-gözlem ve inceleme yönteminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini araştırmış. Geleneksel yöntemin ve gezi gözlem ve inceleme yönteminin karşılaştırıldığı bu çalışmada; gezi gözlem ve inceleme yönteminin geleneksel yöntemle göre başarıyı daha çok arttırdığı tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi tarihi yerlerle eğitim gerek bilişsel gerekse duyuşsal açıdan öğrenciye birçok fayda sağlamaktadır. Bu gerçekler göz önünde bulundurularak sosyal bilgiler dersinde tarihi yerlere gezilerin düzenlenmesi önem arz etmektedir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalıdır. Öğrenciler için çalışma kağıdı hazırlanmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihi çevreyi korunma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihi bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleriyle ilgili projeler verilmelidir (MEB: 2006).

2.12.3 Müze Eğitimi

Tarihin eski dönemlerine ait yazılı kaynaklara, gerek koşullar gerekse yaşam tarzları itibariyle, her zaman ulaşılamayabilir. Özellikle uzak geçmiş için yazılı kaynaklara ulaşmak hele özgün olanları bulmak mümkün bile değildir. Söz ise zaman içinde uçup gitmiştir. Geriye kalan zamanın zor koşullarına dayanıp tarih içinde yolculuk edebilmiş nesnelere. Tarihi nesnelere, tarih yazımının önemli

kaynaklarından olması, onların varlıklarını koruma altına almayı gerektirir. Belgeler için bu koruma ve saklama işlevinin temel mekânı nasıl kütüphaneler ve arşivlerse, nesnelerin de mekânı müzelerdir (Danacıoğlu, 2001: 196-197).

“ *Müzeler sanat, kültür, bilim ve teknikle ilgili yapıtların ve doğal nesnelerin yararlanılması için korunduğu ve sergilendiği mekânlardır.* ”(MEB: 2009). Müzeler bilim, sanat, folklor ve antika eşyalar gibi çeşitli konularda toplanmış eserleri bir arada sunabileceği gibi doğa tarihi, etnografya ve havacılık gibi sadece tek bir konuyu içeren eserleri de sergileyebilir. Müzelerin türleri arkeoloji, etnografya, tarih, güzel sanatlar, açık hava, bilim, askeri ve özel müzeler olmak üzere sekiz kategoride sınıflandırılabilir (MEB: 2008).

Öğrenmenin bir ürün değil de bir süreç olduğu anlayışının yaygınlık kazanması, öğrencilerin gerçek anlamda öğrenebilmeleri için, aktif ve öğrenci merkezli öğretim anlayışlarının kullanılması gerektiğinin ortaya konmasını takiben, müzelerin eğitimsel amaçlar çerçevesinde kullanımıyla ilgili çalışmalar hızlanmıştır (Demircioğlu, 2010: 131). Yapılan çalışmalar sonucunda müzelerin öğrencilere pek çok pedagojik kazanım sağladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler eğitiminde bir öğrenme kaynağı ve ortamı olarak müzelerin ayrı bir yeri vardır. Sosyal bilgileri oluşturan tarih, coğrafya, ekonomi, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk gibi disiplinlerin temel yapısal kavramları, müzelerde somut bir şekilde verilebilir. Sosyal bilgiler öğretim programının gözlem, zaman ve kronolojiyi anlama, değişim ve sürekliliği anlama, empati, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma gibi becerilerini müzelerde geliştirebiliriz. Müze ortamında bilimsellik, duyarlılık, estetik gibi değerleri öğrencilere kazandırabiliriz (Ata, 2011: 348). Bu mekânlar sayesinde öğrencilerin tarihe ve kültürel mirasa olan ilgisi ve merak duygusu artar. Bu mekânlar öğrencileri heyecanlandırdığı gibi öğrencilerin geçmişle bağlantı kurmasını da sağlarlar (Yeşilbursa, 2008: 212).

Şahan (2005) “ Müze ve Eğitim ” adlı çalışmasıyla müze ve okul ilişkisini ele almıştır. Şahan (2005) bu çalışmasıyla; müzelerin öğrencilere alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddi kanıt ile aktif bir biçimde çalışma fırsatı sunduğunu ifade etmektedir. Ayrıca müzelerin geçmişin kültürlerine ve insanlarına karşı duygusal bağlar oluşturduğunu; bugünü ve geçmişi daha yakından tanıma ve içten anlamamıza yardımcı olduğunu belirtmiştir.

Filiz (2010) 6. Sınıf öğrencilerinin nesne merkezli müze etkinlikleri ile sosyal bilgiler öğrenme sürecine yükledikleri anlamı tespit etmiştir. Bu çalışmada müze ortamı öğrencilerde şaşkınlık ve heyecan yaratmış, geçmişi öğrenme konusunda öğrencilerin merak duygusunu harekete geçirmiştir. Öğrenciler etkinlikler boyunca ve müze çalışmaları sonrasında tarihsel düşünme becerilerinin geliştiğini, bilişsel, duyuşsal ve sosyal beceriler kazandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler müze etkinlikleri ile sosyal bilgiler öğrenmenin eğlenceli olduğunu ve arkadaşları ile esnek bir çalışma ortamı paylaşmaktan dolayı zevk aldıklarını vurgulamışlardır. Aynı zamanda etkinlikler sonrası derse karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Talim Terbiye Kurulu 2008 yılında yayımladığı kılavuzla müze ile eğitimin vizyonunu belirlemiştir. Müze eğitiminin amacı : *“kültürel varlıkları, tarihi eserleri anlama, koruma, değerlendirme ve yorumlama becerisi ile zaman ve mekan algılayma becerisi gelişmiş, kültürel ve kültürler arası hoşgörü becerisi kazanmış, kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıkları olan, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilen, arşivleme bilincine sahip, toplumsallaşmış bireyler yetiştirmektir.”* (MEB: 2008). Programda dersin kazanımları, okul ve çevre şartları, öğrenci seviyesi vb. durumlar göz önünde bulundurularak müzelere gezilerin düzenlenebileceği belirtilmektedir. Kalıcı ve anlamlı öğrenmeler oluşturmak amacıyla sınıf ve branş öğretmenleri arasındaki koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu geziler sırasında öğrencilerin de ilgili derslerin kazanımlarına ulaşabilmeleri yanında doğal ve tarihi çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır (MEB: 2008).

Müze ziyaretlerinden istenen sonuçların elde edilebilmesi için, gezi öncesi, gezi esnasında ve sonrasında gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Gezi öncesinde öğretmenlerin, ziyaret edilecek müze hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Müzede ne tür nesne ve koleksiyonların bulunduğunu ve bunların hangilerinin kullanıma açık olduğunu tespit etmelidir. Öğretmen, ziyaret öncesi, okul müdürü ve velilerle temasa geçerek gerekli izinleri almalıdır. Ulaşım ve yeme içme gibi işlerin nasıl yapılacağı da önceden planlanmalıdır. Gezi öncesinde yapılması gereken önemli işlerden biri de öğrencilerin gezi hakkında bilgilendirilmesidir. Gezi boyunca öğretmenler, öğrencileri ve yapılan etkinlikleri kontrol altında tutmalıdır.

Öğrencilerin karşılaştıkları problemler giderilmeye çalışılmalıdır. Ziyaret sonrası elde edilen deneyim ve beceriler, sınıfta yapılacak sunumlarla paylaşılmalıdır. Bu sunumlar esnasında, planlanan amaç ve hedeflere ne derece ulaşılabildiği, hangi deneyim ve becerilerin kazanıldığı ve ortaya konmuş olan problemlerin çözülüp çözülmediği tartışılabilir (Demircioğlu, 2010: 132-133).

Tablo 2: İlköğretim 4-5. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve ‘ Müze ile Eğitim ‘ İlişkilendirilmesi

	Ünite	Kazanım	Açıklama
4	Geçmişimi Öğreniyorum	Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.	Etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, ailede günlük hayatı yansıtan nesnelere (kap kaçak, giyim kuşam, ev malzemeleri gibi) ile nesne çalışma yapılabilir.
		Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	
		Kültür Öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.	
		Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzeleri ve Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı mekânlar (Dumlupınar, Dua tepe vb.) da incelemeler yapılabilir.
		Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânlar, eski yerleşmeler, milli parklar, açık hava müzeleri (Truva, Kapadokya, Çanakkale, Nemrut vb.) ile arkeoloji, etnografya ve il müzelerinde inceleme gezileri yapılabilir.
		Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.	
		Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.	
		Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.	
		Kanıt kullanarak Atatürk inkılablarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzelerine gezi düzenlenebilir.

Tablo 3: İlköğretim 6-7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve ‘ Müze ile Eğitim ‘ İlişkilendirilmesi

Sınıf	Ünite	Kazanım	Açıklama
6	İpek Yolunda Türkler	Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	Sanal ortamda Orhun Abideleri ile ilgili inceleme yapılabilir. Askeri müzelere sanal ya da gerçek ortamda inceleme gezisi yapılabilir.
7	Türk Tarihinde Yolculuk	Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Anadolu Selçuklu Devleti ile Anadolu'da kurulan ilk Türk beylik ve devletlerinin merkezleri olan şehirlerdeki (Konya, Sivas, Erzurum vb.) şehir müzelerine, Ahlat Açık Hava Müzesine sanal ya da gerçek gezi düzenlenebilir.
		Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	Deniz müzelerine gerçek veya sanal alanda gezi düzenlenebilir
		Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder	İstanbul'da (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı vb.) ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde yer alan Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine ait kültür öğelerinin sergilendiği Türk ve Avrupa müzeleri incelenebilir
		Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Kurum ve kuruluşlara ait özel müzelere (Tanzimat Müzesi); banka müzeleri, askeri müzeler, eğitim müzelerine gezi düzenlenebilir.

2.12.3.1 Müzelerin Sanal Ortamda Kullanılması

İnternet ortamının gündelik yaşamda kullanımının yaygınlaşması ve bir anlamda görece olarak daha geniş iletişim olanakları sunmasıyla birlikte, sanallığın bir sunum ve teşhir mekânına da dönüştüğünü görmekteyiz. İnternet sayesinde bizatihi gidemediğimiz müzeleri sanal ortamda ziyaret edebiliriz. Her ne kadar gerçek müzelerin yerini tutmasa da sanal ortamdaki müzeler bizlere önemli bilgiler sunmaktadır. Çünkü müzenin mekânsal ve işlevsel özellikleri sanal ortama bire bir yansıtılmıştır. Kütüphane, arşiv, eğitim etkinlikleri, bilimsel etkinlikler ve bilimsel anlamdaki koruma, saklama, onarım hizmetleri yine temelde tanıtıma yönelik olarak siteden izlenebilir. Daha kapsamlı örneklerde özellikle belge niteliğindeki malzemelerin listesine ulaşmak, elektronik posta aracılığıyla bağlantı kurarak bilgi ve belgelere ulaşmak mümkün olabilmektedir (Danacıoğlu, 2001: 180).

Yukarıda ifade edilen avantajlarına rağmen, müzelerin sanal ortama aktarılması hususunda ülkemiz istenilen düzeyde değildir. Deren (2006) yapmış olduğu tez çalışmasıyla bize bu konuda önemli bilgiler vermektedir. Deren (2006)' e göre Türkiye kültürel miras açısından çok zengin bir ülke olmasına rağmen bugüne kadar bu mirasın sanal ortama aktarılmasıyla ilgili ciddi bir çalışma yapılmamıştır. Ülkemiz, bizim kadar kültürel mirasa sahip olmayan birçok ülkenin gerisinde kalmıştır. Avrupa birliği sanal ortamda Minerva projesini başlattı. Rusya ve İsrail gibi bazı ülkelerinde bu projeye dahil olduğu düşünüldüğünde, Avrupa birliğine aday olan ülkemizin bu konuda ne kadar geride kaldığı ortadadır.

Müzelerin sanal ortama aktarılması okullarımıza da çok büyük avantajlar sağlayacaktır. Çünkü okullarımızın kalabalık olması, müzelere uzak olması, bürokratik engeller, ulaşım araçlarının temini ve müzeye götürme işinin külfetli olması gibi nedenlerden dolayı eğitim alanında müzelerden yeteri kadar yararlanılamamaktadır. Fakat okullarımızın internet olanakları her geçen gün artmakta, projeksiyon gibi bilişim araçları yaygınlaşmaktadır. Hatta Milli Eğitim Bakanlığı Fatih projesiyle bütün okullarımızı akıllı tahta ile donatmayı ve öğrencilere de tablet bilgisayar vermeyi hedeflemektedir. Yani okullarımızın sanal ortamda müzelerden yararlanabileceği görülmektedir. Teknolojinin verdiği imkânlar ve zihniyet değişikliği ile sanal gezi yapılabilecek müze sayısı da hızla artmaktadır (Ata, 2011:345). Bu sayede öğrenciler, müzeye gitmeden müzeyi ziyaret edebilecektir.

2.12.4 Sözlü Tarih

Sözlü tarih belli bir döneme ait kişisel tanıklık ve yaşantıların belleğin derinliklerinden çıkarılıp değerlendirilmesi yoluyla toplumların inşasına katkıda bulunan bir araştırma yöntemidir. (Danacıoğlu, 2001: 133). Sözlü tarih kaynak olarak kişilerin anıları üzerine kurulur. Sözlü tarih hem sözlü malzeme sağlayana hem de araştırmacıya bir şeyler veren, hem bilgi toplayandan hem de konuştuğu insanlardan bir şeyler talep eden iki yönlü bir süreçtir. Sözlü tarih bugünü anlayabilmek ve geleceği yönlendirebilmek için, geçmişi anlamlandırma sürecine yapılan bir katkıdır (Caunce, 2001:27). Sözlü tarih, insanların geçmiş hayatlarına ait hatıralarıyla ilgilendiği için, her toplumsal yapıdan insan ve insanların geçmişi sözlü tarihe konu olabilir. Bu bağlamda köylüler, şehirliler, kadınlar, erkekler, işçiler, farklı etnik grupların geçmişleri araştırılabilir (Demircioğlu, 2010: 103).

Sözlü tarih, tarih yazımının ilk örneklerinden biridir. Mesela anıların Herodot tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Sözlü tarih uzun yüzyıllar boyunca tarihçilerin yararlandığı önemli bir malzemeydi. Fakat 19. yüzyılda tarih kendini bilim dalı olarak tanımlayınca söz ile tarihin yolları birbirinden ayrıldı. Çünkü tarih nesnelliği ve belgeye dayanmayı kendisine bir kıstas olarak almıştı (Danacıoğlu, 2001: 131). İnsanların anılarının tarih malzemesi olamayacağına ilişkin iki neden gösterilir. Birincisi öznellik meselesidir ki, insanların yaşarken de, anımsarken de olaylara, süreçlere, ilişkilere kendi penceresinden bakmalarıdır. Fakat hiçbir tarihi belge de gerçekliğin yalın bir temsilcisi değildir. Zira belge onu kaleme almış kişinin ürünüdür. Sözlü tarihe şüphe ile bakanlar, otobiyografilere, günlüklere ve mektuplara aynı şüphe ile bakmıyorlar. Hâlbuki otobiyografiler ve mektuplar insanların kendilerine ve süreçlere dışarıdan baktıkları, güçlü ve güçsüz sansür uygulayabildikleri metinlerdir. Ama bir sözlü tarih görüşmesinde anlatılmak istenenin ötesine geçebiliyoruz. Anlatıcının mimikleri, ses tonu, duraksamaları pek çok konuda araştırmacıya ipucu verebilmektedir. Sözlü tarihin eleştirildiği ikinci bir neden de belgelerin hep aynı kalması yani değişmezliği, ama anıların değişebilirliği meselesidir. Fakat insanın belleği piramidal bir yapıdadır ve zaman içinde temellerinden değil de tepesinden aşınmaya başlar. Bu nedenle yaşlı insanlar bir yıl, bir hafta önce yaptıklarını, hatta dün ne yediklerini unutabilirler, fakat çocukluk,

gençlik hatıraları belleğin deformasyonunun en az hissedildiği bölümler olarak en altlarda saklanır (Danacıoğlu, 2011: 133-134).

Her ne kadar sözlü tarihin objektifliği tartışılrsa da sözlü tarihin güvenilirliğini kontrol edecek değişik yolların olduğunu söyleyebiliriz. Öncelikli olarak sözlü tarih çalışmasına katılan kişilerin verdiği bilgilerle, diğer kaynaklardan elde ettiğimiz bilgileri karşılaştırabiliriz. Aynı zamanda aynı konuda farklı kişilerle mülakat yaparak yani farklı örneklem grupları kullanarak araştırmamızın güvenilirliğini arttırabiliriz (Demircioğlu, 2010: 104).

Sözlü tarih son zamanlarda büyük bir gelişme göstermiştir. Bu gelişmenin arkasında her ailenin ve her mekânın kendi tarihi olduğu ve bu tarihin, sunacağı detaylı bilgilerle daha kapsamlı çalışmalara katkıda bulunacağı fikridir. Çünkü 20. yüzyıla kadar yöneticiler, zenginler, aristokratlar gibi kişiler ve savaşlar gibi olaylar tarihin konusunu oluştururken toplumun büyük bir kesimini oluşturan köylülere, çiftçilere kısacası toplumun günlük yaşamına, toplumsal hayata tarih pek yer vermiyordu. Geçmişin aydınlatılması, geleceğin yönlendirilmesi adına toplumsal yaşamın ve sıradan bireyler olarak görülen toplumsal tabakaların da bilinmesi önem arz etmektedir. Bu anlayış da sözlü tarihe olan ilgiyi arttırmaktadır. Sözlü tarihi zorunlu kılan nedenlerden biri de teknolojinin ilerlemesidir. Counce (2001)'nin ifadesiyle teknolojik değişim devrinde sanayiler, artlarında kullanışları hakkında pek bir şey bilmediğimiz bazı araçlara benzeyen tuhaf kalıntılar bırakmışlardır. Şiveler hatta diller kaybolmuştur. Teknoloji, kitle iletişimini yaratmak suretiyle geleneksel kültürü tehdit etmektedir.

Sözlü tarih, bir araştırmacının geçmişe ait verileri elde edebileceği bir yöntem ve bir tarih yazım biçimi olmasının yanında, sosyal bilgiler dersinde kullanılacak olan önemli bir öğretim yaklaşımıdır. İlköğretim öğrencileri sözlü tarih etkinlikleri aracılığıyla pek çok davranış kazanabilirler. Sözlü tarih etkinlikleri ile (Brooks, Aris ve Perry; 1993, McCulloch ve Richardson; 2000 Akt. Demircioğlu, 2010):

- Öğrencilerin, araştırma becerileri geliştirilebilir.
- Öğrencilerin, eleştirel düşünme ve soru sorma becerileri geliştirilebilir.
- Öğrenciler, yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı bulurlar.
- Öğrencilerin, ortak çalışabilme, sosyal ve kişilik becerileri gelişir.

- Okul ile yaşam arasında köprü vazifesi görür.
- Mülakat sorusu hazırlama, verileri elde etme, analiz ve yorum yapma becerileri gelişir.
- Öğrencilerin gözlem becerisi gelişebilir.
- Öğrenciler yeni bakış açısı kazanabilirler.

Sarı (2007), sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisini araştırmıştır. Bu araştırma sonucunda, sözlü tarih yönteminin geleneksel öğretim yöntemine göre akademik başarıyı arttırmada daha etkili olduğu ortaya konulmuştur. Araştırmaya konu olan öğrenciler, sözlü tarih yöntemiyle işlenen derslerde bilgiyi düzenleme, olguyu düşünceden ayırma, ilgisiz bilgi arasından ilgili bilgiyi bulma ve kendinden önceki kuşakları daha iyi anlama ve takdir etme, değişim ve sürekliliği algılama becerileri geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Yukarıda ifade edilen faydaları göz önünde bulundurularak sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih çalışmalarına yer verilmesi önem arz etmektedir. Sözlü tarih etkinlikleri dersin kazanımları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmelidir. Bu etkinlikler öğretmenin gözetimi ve denetim altında bir ekip çalışması olarak yürütülebilir. Sözlü tarih çalışmaları öğrencilere proje görevi olarak da verilebilir. Bu durumda öğretmen, öğrencilere rehberlik yapmalıdır.

2.13 İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Sertkaya'nın (2010) çalışmasında ilköğretim II. Kademe sosyal bilgiler ders programı ile kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla çalışma konusuna temel oluşturması düşüncesiyle, Türk Milli Eğitim'in amaçları, ilköğretimin amaçları ve sosyal bilgiler ders programının amaçları, içerik ve kazanımları incelenerek değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmaya göre kültüre ait öğeler kültürler arası ve çok kültürlü bir yaklaşımdan uzak olarak, daha milliyetçi bir bakış açısıyla verilmiştir. Bu bakımdan çok kültürlü bir yapıya sahip olan Türk toplumunun ihtiyaçlarını karşılama açısından yetersiz görülmüştür. 1998 yılı sosyal bilgiler programında, kültür aktarımı ile ilgili maddeler büyük çoğunlukla tarihi bilgi

vermek amacıyla hazırlanmıştır. Kültür aktarımı tarih dersinin bir parçasıymış gibi gözükmektedir. 2005 yılında tüm eğitim kademelerinde uygulanan öğretim kuramı değişmiş, davranışçı kuram yerine yapılandırmacı öğretim kuramı eğitim uygulamalarının temel dayanağı haline gelmiştir. Bu yıldan itibaren sosyal bilgiler programının hedefleri ve içeriğinde değişiklikler olmuştur. 2005 sosyal bilgiler öğretim programının kültürel kimlik kazandırma açısından hedef ve içerikle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Sertkaya (2010) Hükümetler değiştikçe değişen kültür politikalarını, bunların eğitim programlarına yansımaları sırasında karşılaşılan tutarsızlıkları ve kültürel kimlik kazandırma hedefinin sadece ders programlarıyla sınırlandırılmasını kültürel kimliğin kazanılması önündeki engeller olarak görmektedir. Sertkaya'ya göre öğrencilerin kültürü öğrenmelerini ve benimsemelerini sağlayacak etkinlikler mevcut iken, kültürel kimlik kazanımına yardımcı olacak uygulama eksikliği nedeniyle öğrenciler tam manasıyla kültürel kimliğe sahip olamamaktadırlar.

Aslan ve Çulha (2008)'nın yapmış olduğu araştırmada Türkiye'deki ilköğretim okullarında " kültürel miras " eğitiminin " ulusal kimlik " geliştirilmesinde nasıl kullanıldığı üzerinde durulmuştur. 4. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada katılımcıların deneyimlerini betimlemeyi olanaklı kılan örnek olay çalışması yöntem olarak seçilmiştir. Öğrencilere kültürel mirasla ilgili üniteler anlatılmadan önce konu hakkında ön bilgilere sahip oldukları; bu bilgileri daha önceki sosyal bilgiler derslerinden, ailelerinden, ulusal bayramlardan, televizyon ve dergilerden edindikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmada 4. sınıf öğrencileri geçmiş, daha çok kendi bireysel geçmişleri ile ilişkilendirerek, kendi aile tarihleriyle öğrenmeyi ilgi çekici bulmuşlardır. 6. sınıf öğrencileri, kendi kişisel tarihleri ile tarihsel olaylar arasında bağ kurarak, tarih öğretiminin amacının kendi atalarını öğrenmek olduğunu belirtmişlerdir. 4. Sınıf öğrencilerine " Okulda size neden tarih öğretiliyor ?" diye sorulduğunda öğrencilerden hiç biri kimlikle ve kültürel mirasla ilgili bir şeyden söz etmemişlerdir. Sınavlarda başarılı olmak ve iyi bir iş sahibi olmak için tarih derslerinde öğrendiklerinin kendilerine fayda sağlayacağını düşünmüşlerdir. Aynı soruya 6. sınıf öğrencileri tarihin atalarını öğrenmelerine ve anlamalarına yardım ettiğini düşünmüşlerdir.

Bıyıklı (2010) çalışmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında kültürel miras konusunun ve kültürel miras öğelerinin nasıl sunulduğunu araştırmıştır. İçerik analizi bu çalışmanın yöntemi olarak seçilmiştir. Araştırmada kültürel mirasla ilgili görsellerin geçmişten günümüze sosyal bilgiler ders kitaplarında önemli ölçüde yer aldığı belirtilmektedir. Tarih öncesine ait Anadolu uygarlıkları, Mezopotamya uygarlıkları, Orta Asya’da kurulan Türk devletleri, İslam devletleriyle ilgili görsellerin ders kitaplarında yer aldığı; özellikle Osmanlı ve Selçuklu dönemine ait görsellerin daha fazla yer aldığı belirtilmektedir. Bıyıklı(2010)’ya göre Osmanlı ve Selçuklu’ya ait anıt ve eserlerin yer almasının nedeni bu uygarlıkların başarılarını göstermektir. Bıyıklı (2010) 1962 ve 1968 sosyal bilgiler programlarında özellikle tarihi eserlere ve objelere yer verilmesini üç nedene bağlamaktadır. Birincisi öğrencilere zaman içerisindeki değişimi kavratmak, ikincisi Türkiye’nin askeri, yönetim, hukuk ve sanat alanlarındaki gücünü göstermek, üçüncüsü ise turizm potansiyellerimizi vurgulamaktır.

Bıyıklı(2010)’ ya göre 1998 yılına kadar sosyal bilgiler programında kültürel mirasın korunması fikri bir vatandaşlık görevi olarak görülüyordu. Bu anlayış 1998-2004 yılları arasında yumuşatıldı. 2005- 2009 yılları arasında yayınlanan ders kitaplarında kültürel mirasın korunması milli bir görevden ziyade dünya mirasını korumak sorumluluğu olarak görülmüştür. 2005 yılından itibaren ders kitaplarında kültürel miras konusunun daha çok işlendiği, içeriğin ve görselliğin zenginleştirildiği belirtilmiştir. Yine bu programla birlikte somut olmayan kültürel mirasa da önemli ölçüde yer verildiği anlatılmaktadır.

Yeşilbursa (2006) ilköğretim 6. sınıf dersinde ‘‘ Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu’’ ünitesinin geleneksel yöntemle işlenişiyse, tarihi yerlerle öğretim yöntemine göre işlenişiyse arasında, öğrencilerin akademik başarılarını etkileme ve bilgilerin kalıcılığını sağlama bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Öntest- sontest- kalıcılık testi karşılaştırmalı deneysel yöntemin uygulandığı bu araştırmada tarihi yerlerle öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, geleneksel yöntemle öğrenim gören öğrencilere göre akademik olarak daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu araştırmada; tarihi yerlerle öğretim yönteminin kalıcılığı sağlama açısından geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işık(2008) İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sınıf ortamında öğretmen anlatısına dayanan geleneksel yöntemle işlenişi ile yerel tarih öğretimi kullanarak işlenişi arasında; öğrencilerin akademik başarıları bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamayı amaçlayan deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma sonucunda yerel tarih öğretiminin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin; geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı oldukları saptanmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda deney grubundaki öğrencilerin yerel tarihe olan yaklaşımları saptanmaya çalışılmıştır. Yerel tarih yöntemiyle dersin işlendiği sınıftaki öğrencilerin tarih dersini sevdiklerini, ileride tarihçi olmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin kendi mahallerinde bulunan tarihi eserlere ilgilerinin arttığı, çevrelerinde bulunan tarihi keşfettikleri, öğrencide gözlem becerisinin gelişmeye başladığı, öğrencilerin kaynağından bilgi öğrenmelerinin sağlandığı, ezber yerine araştırmaya ve incelemeye yöneldikleri görülmüştür.

Çulha (2006) ilköğretim sosyal bilgiler dersinde tarihsel mekanlarda keşfederek öğrenme yöntemini kullanarak öğrencilerin sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerini tespit etmiştir. Bu araştırma sonucunda:

Tarihi mekanları keşfederek öğrenme yönteminin öğrencilerin tarihsel düşünme becerileri ile tarihsel empati becerilerini geliştirdiğini;

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarıları ne olursa olsun tarihsel mekan ve müzedeki etkinliklerde istekli oldukları;

Öğrencilerin tarih ve sosyal Bilgiler dersine olan güdülerinin arttığı;

Öğrencilerin kendi çevrelerindeki tarihsel mekanlar hakkında soru sormaya başladıkları;

Tarihsel mekanlarda yapılan etkinliklerde öğrencilerin birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları gözlenmiştir.

Alkış ve Oğuzoğlu (2005)'nun araştırmasının amacı ilköğretim öğrencilerinin tarihi çevre bilgisinin Bursa ölçeğindeki mevcut durumunu değerlendirmektir. Tarama modeli kullanılan bu çalışmada ilköğretim programları ve ders kitaplarında tarihi çevre eğitimi ile ilgili bağımsız bir ünite ya da bir bölümün bulunmadığı belirtilmiştir. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinin tarih çevre bilinci oluşturmada yeterli olmadığı ve öğrencilerin tarihi çevre bilgisinin yeterli olmadığı saptanmıştır.

Ata (2002) yapmış olduğu doktora çalışmasıyla tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerini tespit etmiştir. Tarama modeli kullanılan bu araştırma Ankara'daki öğretmenlere uygulanmıştır. Bu araştırmaya göre:

Tarih öğretmenleri, haftalık ders programında gezi için boş zaman olmamasını, sınıfların kalabalık olmasını ve tarih ders programlarının yeterince yoğun olmasını, müzelere öğrenci götürülmemesinin en önemli gerekçeleri olarak görmektedirler. Tarih öğretmenleri, müzeler ve tarihi yerler sayesinde öğrencilerin tarihi konuları daha iyi öğreneceği görüşündedirler. Tarih öğretmenleri, müzeler ve müzelerle tarih öğretimi konularında hizmet içi kurslar, seminerler ve konferanslar düzenlenmesi gerektiği, geziler için yasal prosedürün azaltılması gerektiği görüşündedirler. Aynı zamanda tarih müfredat programının, müze ve tarihi mekân gezilerine elverişli şekilde düzenlenmesi görüşüne sahiptirler.

III. BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, aşamaları, veri toplama araçlarının geliştirilmeleri ve uygulanması, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeline göre yürütülmüştür. Nicel araştırmanın temel çalışma prensibi, elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesidir. Ayrıca araştırmanın hipotezlere dayandırılması ve bu hipotezleri test etmesi nicel araştırmanın üzerinde durduğu en belirgin prensiptir (Ekiz,2003: 93). Tarama modeli ise geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar,1999). Tarama (Survey), sosyal bilimlerde çok yaygın kullanılan veri toplama tekniklerinden biridir. Surveyler, sosyal dünya hakkında nicel enformasyon üretir ve insanların ya da sosyal dünyanın görünümelerini betimler. Aynı zamanda açıklama ya da keşfetme için de kullanılır. Surveyler, cevaplayıcılar olarak adlandırılan çok sayıda insana inançları, fikirleri, karakteristikleri ve geçmiş ya da şimdiki davranışları hakkında sorular sorar (Kuş, 2007: 43-44). Bu çalışmada Adıyaman il merkezinde ve Kâhta ilçesinde öğretim gören ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı durumları ve tutumları bazı değişkenler açısından incelendiğinden tarama modeli seçilmiştir.

3.2 ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırma sonuçlarının genellenmek istenen bütününe evren denilmektedir. İki tür evrenin varlığından söz edilebilir. Birincisi, uygulanması ya da ulaşılması oldukça güç olan genel evrendir. Örneğin; öğrencileri evren olarak alan bir çalışmada bütün öğrencilere ulaşabilmek oldukça güçtür. İkinci evren ise çalışma evrenidir. Bu evren ise ulaşılabilen bir evrendir ve genel evrenle karşılaştırıldığında somuttur ve ulaşılması kolaydır. Örnekleme yapılarak hakkında görüş ya da genel

yargılara varabilecek bütün çalışma evrenidir. Araştırmalarda, çalışma evreni kullanılmaktadır (Karasar: 2000 Akt. Ekiz 1993). Bu araştırmanın evrenini Adıyaman il merkezi ve Kâhta ilçesindeki ilköğretim okullarında öğretim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Çalışma evreninden, araştırma amacına uygun örnek grubun belirlenmesi sürecine veya yöntemine örnekleme adı verilir (Böke, 2009: 106). Bir araştırmada evren seçiminden sonra gelinen aşama araştırmaya uygun örneklem seçimidir.

Örnekleme seçimini zorunlu kılan bir takım nedenler vardır. Evrenin kesin hatlarıyla belirlenmesi araştırmacının bütün sorunlarını çözmez, çünkü evren genellikle bir araştırmacının ulaşamayacağı kadar büyüktür. Bu sorunu çözmek için bilim adamları örnekleme kavramını keşfetmişlerdir. Bütün evreni çalışmak yerine, evreni temsil etme gücüne sahip sınırlı sayıda birey, olay veya olguyu araştırma kapsamına dâhil etmek pratik bir çözümdür. Daha çok sayıda birey, olay veya olguyu içeren evren, belirli yöntemlerle örnekleme dediğimiz küçük ve çalışılabilir bir büyüklüğe indirgenir (Şimşek ve Yıldırım, 2008: 101).

Bu çalışmada, katmanlı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katmanlı örnekleme yöntemi, tüm çalışma evrenini temsil ettiği varsayılan bir örnek toplanmadan önce çalışma evreni ile ilgili olarak elde olan bütün bilgileri kullanarak örnekleme sürecini daha etkin kılmaya çalışan bir yöntemdir. Katman oluşturmadaki amaç, çalışma için seçilen örneğin çalışma evreni ile benzerliğini olabildiğince yükseltmek, böylelikle örneğin çalışma evrenini temsil etme kapasitesini artırarak örnekleme hatasını en aza indirebilmektir (Böke, 2009: 112). Bu bağlamda çalışmanın örnekleme seçiminde öğrencilerin Sosyo-ekonomik düzeyleri, Seviye Belirleme Sınavı'ndan (SBS) aldıkları puanlar göz önünde bulundurulmuştur. Örneklemin evreni temsil etmesi amacıyla okul seçiminde Sosyo- ekonomik düzeyleri ve başarıları alt, orta ve üst düzeyde olan okullar seçildi. Okulların bu şekilde sınıflandırılmasında İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve uzman görüşünden yararlanıldı.

Bu evren içerisinde yer alan

Adıyaman Merkez İMKB İlköğretim Okulu,

Adıyaman Merkez Yavuz Selim İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez 1 Aralık İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Cengiz Topel İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Menderes İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Cumhuriyet İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Gümüşkaya İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Özel İdare İlköğretim Okulu,
 Adıyaman Merkez Mustafa Yücel Özbilgin İlköğretim Okulu
 Kâhta Hürriyet İlköğretim Okulu,
 Kâhta Damlacık İlköğretim Okulu,
 Kâhta Karadut İlköğretim Okulu,
 Kâhta Narince İlköğretim Okulu,
 Kâhta Bağbaşı İlköğretim Okulu 7. Sınıfta öğretim gören 425 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.4 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiğiyle ilgili bilgi verilecektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, kültürel mirasa yönelik başarı testi ve kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi

Bu araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarılarını ölçmek amacıyla başarı testi geliştirildi. Başarı testi hazırlanırken aşağıdaki işlemler gerçekleştirildi:

1- Öncelikle araştırma kapsamına giren 4-7. sınıflardaki kültür ve miras öğrenim alanıyla ilgili konular ve kazanımlar analiz edildi. Testin tüm kazanımlarını yansıtabilecek şekilde tasarlanması amacıyla belirtke tablosu (Ek: 4) hazırlandı. Belirtke tablosu, bir boyutunda testin kapsamının, diğer boyutunda ölçülecek davranışın gösterildiği iki boyutlu bir tablodur (Demirel, 2004: 219). Burada belirtke tablosunun temel işlevi testin kapsam geçerliliğini sağlamaktır.

2- 4-7. sınıf kültür ve miras öğrenim alanıyla ilgili kazanımları yoklayacak şekilde 47 sorudan oluşan bir ölçme aracı hazırlandı. Bu maddeler oluşturulurken ders kitaplarından, SBS soru bankalarından ve Göğebakan (2009)'nın doktora tezinden yararlanıldı. Ayrıca yerel tarihi içeren sorular hazırlanırken de uzman görüşünden yararlanıldı. Hazırlanan test, 2010-2011 eğitim – öğretim yılını mart ayında, Adıyaman Merkez Akpınar ilköğretim okulunda, Adıyaman Merkez Biraralık İlköğretim okulunda ve Kâhta Kubilay İlköğretim okulunda olmak üzere üç okulda toplam 156 öğrenciye uygulandı.

3- Uygulama sonuçlarından elde edilen cevaplar “ITEMAN” (Item and Test Analysis) programı ile analiz edilmiştir. Hazırlanan testin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .873 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre hazırlanan başarı testinin oldukça güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

4-Soruların madde güçlükleri aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir:

- Çok güç ve çok kolay maddelerle bir maddenin istenmeyen ve akla uygun olmayan çeldiricilerini tanımak
- Geliştirilecek testin maksadına uygun güçlükteki maddeleri seçebilmek için her bir maddenin güçlük düzeyini belirlemek.
- Her bir maddenin ayırt etme gücünü belirlemek
- Testin son formunda bulunacak madde sayısını kararlaştırmak için gerekli verileri sağlamak
- Testin son formunun uygulanmasında verilecek zamanı saptamada yardımcı bilgi sağlamak
- Yönergedeki eksiklik ve kusurları ortaya çıkarmak(Tekin, 2000; Akt. Doğan, 2006).

5- Yukarıda yapılan işlemler sonucunda 47 madde içerisinde madde güçlük indeksi ve ayırt edicilik indeksi puanları 0.30 ile .75 aralığında olan 30 madde uygulamaya dahil edilmiştir. Ön uygulama testinde yer alan 47 madde ve bu maddelere ait güçlük ve ayırt edicilik indeksi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 4: Başarı testi Madde Analizi Sonuçları

Madde No	P=Güçlük D=Ayırt Edicilik İndeksi	Madde No	P=Güçlük D=Ayırt Edicilik İndeksi
1(B)	P=87 D=17	25(D)	P=38 D=44
2(B)	P=49 D=58	26(A)	P=69 D=66
3(D)	P=74 D=36	27(B)	P=65 D=62
4(A)	P=53 D=60	28(B)	P=55 D=40
5(C)	P=81 D=29	29(C)	P=79 D=43
6(C)	P=65 D=59	30(D)	P=80 D=40
7(A)	P=52 D=30	31(B)	P=25 D=04
8(C)	P=67 D=57	32(C)	P=65 D=57
9(A)	P=71 D=41	33(B)	P=70 D=47
10(D)	P=67 D=26	34(C)	P=33 D=32
11(B)	P=75 D=43	35(A)	P=63 D=63
12(D)	P=84 D=37	36(C)	P=74 D=41
13(A)	P=71 D=43	37(D)	P=58 D=57
14(C)	P=50 D=32	38(A)	P=81 D=45
15 (D)	P=77 D=42	39(B)	P=61 D=58
16(B)	P=55 D=18	40(B)	P=63 D=54
17 (A)	P=72 D=43	41(D)	P=58 D=34
18(C)	P=72 D=50	42(A)	P=59 D=36
19(C)	P=35 D=29	43(C)	P=32 D=23
20(A)	P=67 D=34	44 (D)	P=65 D= 23
21(D)	P=39 D=38	45(B)	P=73 D=31
22 (C)	P=64 D=61	46(B)	P=61 D=41
23 (D)	P=59 D=55	47(D)	P=75 D=42
24(A)	P=80 D=40		

6- Son olarak uzman desteği alınarak testin sayfa düzeni ve soruların yerleri tespit edildi. Sınavın niçin yapıldığını ve nasıl cevaplandırılacağıyla ilgili bir yönerge hazırlandı. Buradaki amaç testin görünüş geçerliliğini sağlamaktır. Görünüş geçerliliği testin geçerli görünüp görünmediğiyle ilgilidir.

3.4.2 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, öğrencilerin kültürel miras ile ilgili tutumlarını ölçmek amacıyla tutum ölçeği kullanıldı. Curtis ve Seymour (2004) tarafından geliştirilen ve 2001-2002 eğitim öğretim yılında, Louisiana'daki ilköğretim 4. sınıf ve 8. sınıfta uygulanan " kültürel miras tutum ölçeği " Adıyaman'a uyarlanarak bu çalışmada kullanıldı. Louisiana'da 373 öğrenci üzerinde uygulanan bu tutum ölçeğinin Alpha güvenirlik katsayısı .85 olarak (Cronbach's $\alpha = .85$) hesaplandı. Adıyaman'a uyarlanan tutum ölçeği Adıyaman Merkez Yavuz Selim İlköğretim Okulu'nda ve Adıyaman Akpınar İlköğretim Okulu'nda toplam 80 öğrenciye uygulandı. Uygulama esnasında öğrencilerin kültürel miras ile ilgili ifadeleri anlayıp anlamadıkları soruldu. Öğrenci ve uzman görüşü de alınarak " Kommegene Uygarlığının Adıyaman'ı nasıl etkilediğini bilmeme gerek yok. " ifadesi " Adıyaman'da yaşamış uygarlıkların şu anki Adıyaman'ı nasıl etkilediğini bilmeme gerek yok." İfadesiyle değiştirilmiştir. " Eski yollardaki yapı malzemelerini korumak önemlidir. " ifadesi de " Eski köprülerin ve binaların taşlarını korumak önemlidir." İfadesiyle değiştirilmiştir. Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğinin(KMYTÖ) bu araştırmanın kullanımında güvenirlik katsayısı .869 çıkmıştır. Bu da ölçeğin güvenirliliğinin sosyal bilimlerdeki bir araştırma için yeterli olduğu anlamına gelmektedir.

Ankette 20 tutum ifadesi yer almaktadır. Bu ölçekte öğrencilerden ölçekte yer alan maddelere yönelik düşüncelerini yansıtılmaları beklenmiştir. Her maddenin karşısında "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum", "kesinlikle katılmıyorum", şeklinde beş seçenek sunulmuştur. Öğrencilerden bunlardan yalnızca bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir. Bu şekilde olumlu tutuma sahip öğrencilerle olumsuz tutuma sahip öğrencilerin daha iyi tespit edileceği düşünülmüştür. Ölçekte likert tipinde ifadeler için "kesinlikle katılıyorum (5)", "katılıyorum (4)", "kararsızım (3)", "katılmıyorum (2)", "kesinlikle katılmıyorum

(1)”, puanı verilmiştir. İstatistiksel analizler göz önünde bulundurularak olumlu cümleler kesinlikle katılıyorumdan itibaren 5, 4, 3, 2, 1; olumsuz cümleler de kesinlikle katılıyorumdan itibaren 1, 2, 3, 4, 5 puanla değerlendirilerek SPSS programının veri dosyalarına işlenmiştir. Olumsuz cümle içeren ve ters kodlanan maddeler sırasıyla 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17 ve 19 numaralı maddelerdir.

Geliştirilen ölçekte yer alan maddeler 5’li Likert tipi derecelendirme ölçeğine göre hazırlanmıştır. Bu derecelendirme ölçeğinde dört aralık yer aldığından her bir aralığın $4/5=0.80$ puanı kapsaması ve böylelikle aşağıdaki şekilde olması gerekmektedir (Yenilmez, 2008; Akt. Kara, 2010).

1.00 ile 1.80 aralığı: Kesinlikle Katılmıyorum

1.81 ile 2.60 aralığı: Katılmıyorum

2.61 ile 3.40 aralığı: Kararsızım

3.41 ile 4.20 aralığı: Katılıyorum

4.21 ile 5.00 aralığı: Kesinlikle Katılıyorum

3.5 UYGULAMA SÜRECİ

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları hazırlandıktan sonra uzman desteği ve Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün de görüşü alınarak uygulama yapılacak okullar tespit edildi. Bir sonraki basamakta Adıyaman Üniversitesi ve Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama yapmak üzere yasal izinler alındı. Uygulamanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için uygulama yapılacak okullar önceden bildirildi. Adıyaman Merkez ve Kâhta ilçesi olmak üzere toplam 14 okulda uygulama gerçekleştirildi. Uygulama ilgili okul müdürlüklerinin uygun gördüğü zamanlarda, eğitim- öğretimi aksatmadan, bir ders saatinden fazla olmamak kaydıyla gerçekleştirildi. Veri toplama araçları sosyal bilgiler öğretmeninin eşliğinde 7. sınıf öğrencilerine uygulandı. Araştırmada öğrencilere herhangi bir zorlama yapılmadı. Öğrencilerin gönüllü katılımı esas alındı. Uygulama öncesi öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirildi. Bu çalışmanın bilimsel bir araştırmaya yön vermek için yapıldığı ve bir sınav olmadığı vurgulandı. Öğrencilere, veri toplama araçlarına isimlerini yazmak zorunda olmadıkları, isterlerse de yazabilecekleri söylendi. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, önce kültürel miras tutum ölçeği daha sonra kültürel miras başarı testi öğrencilere uygulandı. Uygulama yaklaşık bir

ders saati sürdü. Uygulamalarda araştırmanın objektifliğini etkileyecek herhangi bir olumsuzluk yaşanmadı. Aşağıda uygulama yapılan okullar ve bu okullardaki kız-erkek öğrenci sayıları verilmektedir.

Tablo5: Uygulama Yapılan Okullardaki Kız ve Erkek Öğrenci Sayıları

Okulun Adı	Erkek	Kız	Toplam Öğrenci Sayısı
Adıyaman Merkez İMKB İ.Ö.O	15	17	32
Adıyaman Merkez Yavuz Selim İ.Ö.O	19	14	33
Adıyaman Merkez 1 Aralık İ.Ö.O	15	16	31
Adıyaman Merkez Cengiz Topel İ.Ö.O	19	22	41
Adıyaman Merkez Menderes İ.Ö.O	12	12	24
Adıyaman Merkez Cumhuriyet İ.Ö.O	19	13	32
Adıyaman Merkez Gümüşkaya İ.Ö.O	14	14	28
Adıyaman Merkez Özel İdare İ.Ö.O	14	7	21
Adıyaman Merkez M. Yücel Özbilgin İ.Ö.O	11	7	18
Kâhta Hürriyet İ.Ö.O	15	19	34
Kâhta Damlacık İ.Ö.O	14	17	31
Kâhta Karadut İ.Ö.O	14	12	26
Kâhta Narince İ.Ö.O	22	27	49
Kâhta Bağbaşı İ.Ö.O	10	15	25
Toplam	213	212	425

3.6 VERİLERİN ANALİZİ

Nicel araştırma yaklaşımına göre desenlenen bu çalışmada nicel yollarla elde edilen verilerin analizi için SPSS (Statistical Package For Social Science) 15.00 programı kullanılmıştır. Araştırmanın her bir alt probleminin analizini ve yorumlamasını yapabilmek için kullanılan analizler İlişkisiz örneklem için T testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi ve Korelasyon testi kullanılmıştır. Ayrıca verilerin betimlenmesi için frekans, yüzdelik oran ve ortalama puanlar gösterilmiştir. 2 kategoriden oluşan cinsiyet, tarihi mekana yakın bir yerde yaşama, sınıf gezisine

katılım gibi bağımsız değişkenlerin öğrencilerin bağımlı değişkenler olarak KMYBT ve KMYTÖ puanlarıyla karşılaştırılmasında normallik sağlandığı için İlişkisiz örneklem T testi ile analiz yapılmıştır. Yine 2 den fazla kategoriden oluşan ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu gibi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerle arasındaki farkı tespit etmek için ANOVA analizi kullanılmıştır. Kategorilerde verilerin yetersiz olduğu durumlarda bazı kategoriler analize tabi tutulmadığı gibi bazı kategorilerinde birbiriyle birleştirilip ve yeniden kodlandırılmasıyla analize tabi tutulduğu ifade edilmelidir. ANOVA ile yapılan analizlerde en yüksek farklılıkları görebilen Sheffe testi tercih edilmiştir. Bu da sosyal bilimlerle ilgili araştırmaların analizi için önemli olduğu belirtilebilir.

Öğrencilerin Kültürel Mirasa yönelik tutumları ile kültürel mirasa yönelik başarıları arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını ortaya koymak için Korelasyon analiziyle Pearson tercih edilmiştir.

IV. BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin işlenmesinden sonra problem çözümüne ışık tutacak şekilde kullanıma hazır hale getirilen veriler bu bölümde yer almaktadır.

4.1 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan çalışma evrenindeki öğrencilerin KMYBT'nden almış oldukları puanların ne düzeyde olduğunu gösteren bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin KMYBT Puanlarının Ortalaması

KMYBT	N	En Düşük	En Yüksek	\bar{X}	Std. Sapma
Puanlar	425	3	30	17,69	6,581

Tablo 6'ya bakıldığında KMYBT'den öğrencilerin alabileceği en düşük puanlar ile en yüksek puanlar gösterilmiştir. Ayrıca tablo 6'ya bakıldığında araştırmaya katılan 7. sınıf öğrencilerinin ilgili başarı testi puanlarının ortalaması $\bar{X} = 17,69$ olarak görülmektedir. Bu bulguya göre araştırmaya katılan 425 öğrencinin 7. sınıf sonunda kazanmış oldukları düşünülen kültürel mirasa yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle bu bulgu Adıyaman ilindeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili konularda bilgilerinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin KMYBT ile ilgili sorulara verdikleri cevapların okullara göre analizini gösteren tablo 7 aşağıda verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin KMYBT'den Almış Oldukları Puanların Okullara Göre Karşılaştırması Göre Karşılaştırması

OKULLAR	ORTALAMA (\bar{X})
YAVUZ SELİM İ.Ö.O	23.9
ÖZEL İDARE İ.Ö.O	10.1
MENDERES İ.Ö.O	18.5
KARADUT İ.Ö.O	13.8
İMKB İ.Ö.O	24.5
GÜMÜŞKAYA İ.Ö.O	13.6
DAMLACIK İ.Ö.O	19.9
CUMHURİYET İ.Ö.O	19.4
CENGİZ TOPEL İ.Ö.O	17.78
M. YÜCEL ÖZBİLGİN İ.Ö.O	17.77
BİR ARALIK İ.Ö.O	20.38
KÂHTA HÜRRİYET İ.Ö.O	20.58
KÂHTA NARİNCE İ.Ö.O	14.97
KÂHTA BAĞBAŞI İ.Ö.O	12.52
GENEL ORTALAMA	17.69

Tablo 7'de görüldüğü gibi KMYBT'den öğrencilerin aldıkları puanların okullar bazında karşılaştırıldığında; en yüksek puan ortalamasına sırasıyla İMKB İlköğretim Okulu ($\bar{X}=24,5$), Yavuz Selim ilköğretim Okulu ($\bar{X}=23,9$) puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. KMYBT'den ortalama olarak en düşük alan okulların aldıkları puanların ortalaması ise sırasıyla Özel İdare İlköğretim Okulu ($\bar{X}=10,1$), Bağbaşı İlköğretim Okulu ($\bar{X}=12,52$), Karadut İlköğretim Okulu ($\bar{X}=13,8$) ve Gümüşkaya İlköğretim Okulu ($\bar{X}=13,6$) olduğu görülmektedir.

KMYBT'nde öğrencilere sorulan 30 sorunun yarısı İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan kazanımlarla doğrudan ilişkili olarak hazırlanmıştır. Diğer 15 soru ise Adıyaman ili içerisinde yer alan Tarihsel mirası kapsayan konulardan

oluşturulmuştur. Öğrencilerin KMYBT'nin yerel konuları içeren ve genel konuları içeren sorularından aldıkları puanların Okullara göre karşılaştırması tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8 KMYBT Puanlarının Yerel ve Genel İçerikli Konularının Okullara Göre Karşılaştırılması

OKULLAR	GENEL SORULAR%	YEREL SORULAR%
YAVUZ SELİM	80.9	78.3
ÖZEL İDARE	30.1	37.1
MENDERES	61.3	61.9
KARADUT	43.1	48.9
İMKB	78.1	78.4
GÜMÜŞKAYA	45.7	45.1
DAMLACIK	67.9	65.1
CUMHURİYET	62.6	66.6
CENGİZ TOPEL	59.63	58.80
BİR ARALIK	65.32	70.26
M. YÜCEL ÖZBİLGİN	56.98	69.98
KÂHTA HÜRRİYET	70.74	66.42
KÂHTA NARİNCE	50.58	49.65
KÂHTA BAĞBAŞI	39,73	43,73
GENEL ORTALAMA	58.04	60.01

Tablo 8 incelendiğinde öğrenciler tarafından KMYBT'nin yerel tarihi mirası kapsayan sorulara verilen cevaplar ile sosyal bilgiler programını kapsayan genel içerikli sorulara verilen cevapların okullara göre karşılaştırılması sonucunda yerel içerikli soruları doğru cevaplayanların oranı % 60.01 iken genel içerikli soruları doğru cevaplayanların oranı % 58.04 olarak tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin yerel içerikli sorularda genel içerikli sorulara göre daha başarılı oldukları fakat başarı oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak tablo incelendiğinde bazı okullarda yerel ve genel sorulara verilen cevaplar arasında farklılıkların göze çarptığı görülmektedir. Bu farklılıkların kendi içerisinde bir bütünlük sağladığı da

görülmektedir. Bazı okullardaki öğrencilerin yerel içerikli yani Adıyaman'ın kültürel mirasını içeren sorulara daha çok doğru cevap verdikleri anlaşılmaktadır.

4.2 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Kültürel mirasa yönelik başarı düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYBT toplam puanlarının cinsiyetlerine göre ilişkisiz örneklem T testiyle analiz edilmiştir.

Öğrencilerin KMYBT'den almış oldukları toplam puanların cinsiyete göre analizi tablo 9'da verilmiştir.

Tablo : 9

Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Erkek	213	17,75	6,82	423	-,914	,036
Kız	212	18,33	6,32			

Tablo 9'da görüldüğü gibi, KMYBT'den öğrencilerin almış oldukları puanların cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgu elde edilmiştir. Erkek öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=17,75$ iken; kız öğrencilerin aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=18,33$ olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasında testten aldıkları puanların anlamlı bir farklılık taşımadığı sonucuna ulaştırmıştır ($t_{(423)} = -,914, p > ,05$). Kız ve erkek öğrenciler 30 soruluk KMYBT'inden almış oldukları puanlar birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Aldıkları puanlara göre her iki grubun başarı düzeyi orta olarak değerlendirilebilir.

4.3 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarı düzeylerinin öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYBT toplam puanlarının ailenin sahip olduğu gelir düzeyine göre ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre KMYBT'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10 Öğrencilerin KMYBT puanları ve Ailelerin gelir düzeyi

Ailelerin Gelir Düzeyi (TL)	N	\bar{X}	Std. Sapma	Std. Hata
500 TL'den Düşük	140	14,97	5,457	,461
500-1000	137	17,89	6,556	,560
1001-1500	60	21,07	6,292	,812
1501-2000	43	20,44	6,645	1,013
2000 TL ve üzeri	45	21,73	5,750	,857
Toplam	425	18,04	6,581	,319

Öğrencilerin KMYBT'den almış oldukları toplam puanların ailelerinin sahip olduğu gelire göre analizi tablo 11'de verilmiştir.

Tablo: 11
Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Aile Gelirine Göre ANOVA
Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2732,85	4	683,214	18,358	0,000	(2000 üzeri)-
Gruplar içi	15630,38	420	37,215			(500-1000)
Toplam	18363,23	424				(1000-1500)- (500-1000) (2000 üzeri)- (500den az) (1500-2000)- (500den az) (1000-1500)- (500den az) (500-1000)- (500den az)

Tablo 11’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin aile gelir düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=18,358, p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gelir düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den yüksek olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,73$), Ailelerin gelir düzeyi 2000-1500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=20,44$), Ailelerin gelir düzeyi 1500-1000 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,07$), Ailelerin gelir düzeyi 1000-500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=17,89$), Ailelerin gelir düzeyi 500 TL’den az olan öğrencilerin KMYBT puanlarından ($\bar{X}=14,97$), daha yüksek olduğu sonucuna

varılmıştır. Ayrıca ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den fazla olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,73$) ve ailelerinin gelir düzeyi 1500-1000 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=21,07$) ailelerinin gelir düzeyi 1000-500 TL arasında olan öğrencilerin puanlarından ($\bar{X}=17,89$) daha yüksektir.

4.4 Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik başarı düzeylerinin öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Varsa bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYBT toplam puanlarının ebeveynlerinin öğretim düzeyleri bakımından ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerine göre KMYBT'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12: Anne Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları

Öğretim Düzeyi	N	\bar{X}	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	119	15,71	6,345	,582
İlkokul	200	17,70	6,236	,441
Ortaokul	43	20,23	5,537	,844
Lise	46	21,85	6,877	1,014
Üniversite	17	22,59	5,927	1,438
Total	425	18,04	6,581	,319

Öğrencilerin KMYBT'den almış oldukları toplam puanların anne öğretim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren analiz sonuçları tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13
Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Anne Öğretim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1896,805	4	474,201	12,095	0,000	Üniversite-Okuryazar değil
Gruplar içi	16466,43	420	39,206			
Toplam	18363,23	424				Üniversite-Okuryazar Üniversite-Ortaokul Lise-Okuryazar

Tablo 13’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=12,095, p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anne öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=22,59$), Annesi lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=21,85$), Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=20,23$) ile Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,71$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Ayrıca Annesi lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=21,85$) ile Annesi okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=17,70$) arasında da istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur. Başka bir deyişle öğrencilerin annelerinin öğretim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir.

Öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerine göre KMYBT'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo14'de gösterilmiştir.

Tablo 14: Baba Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYBT Puanları

Baba Öğretim Düzeyi	N	Mean	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	18	16,72	6,763	1,594
İlkokul	183	15,23	5,677	,420
Ortaokul	82	18,04	6,478	,715
Lise	86	21,16	5,863	,632
Üniversite	56	22,86	5,706	,763
Total	425	18,04	6,581	,319

Baba öğretim durumunun öğrencilerin KMYBT puanları üzerinde etkisini incelemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmış ve bu analizin sonuçları tablo 15' de gösterilmiştir.

Tablo 15
Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi Puanlarının Baba Öğretim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3609,26	4	902,316	25,686	0,000	Üniversite-Okuryazar değil
Gruplar içi	14753,97	420	35,129			
Toplam	18363,23	424				Üniversite-Okuryazar Üniversite-Ortaokul Lise-Okuryazar Lise-Ortaokul Ortaokul-Okuryazar

Tablo 15’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerinin KMYBT puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=25,686$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Baba öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=22,86$) ile babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=18,04$), babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) ve babası okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=16,72$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Ayrıca babası lise mezunu olan öğrencilerin başarı puanları (

$\bar{X}=21,16$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) ve babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=18,04$) arasında da istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Yine babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları($\bar{X}=18,04$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=15,23$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Başka bir deyişle öğrencilerin babalarının öğretim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Ayrıca bu bulgulara dayanılarak öğrencilerin KMYBT puanlarında baba öğretim durumundaki değişme anne öğrenim durumuna göre daha çok etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.5 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan çalışma evrenindeki öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğinden (KMYTÖ) almış oldukları puanların ne düzeyde olduğunu gösteren bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 16: Öğrencilerin KMYTÖ Puanlarının Ortalaması

OKULLAR	N	Minimum	Maximum	\bar{X}	Std. Sapma
Bağbaşı	25	52	86	70,52	8,466
Özel İdare	21	51	92	70,62	11,391
Gümüşkaya	28	53	97	76,82	10,832
Narince	49	55	100	78,18	9,552
Karadut	26	31	100	79,92	17,309
Bir Aralık	31	60	100	82,23	10,785
Cengiz Topel	41	53	100	82,27	11,643
Menderes	24	62	98	83,12	9,200
Damlacık	31	52	100	85,03	11,929
Kâhta Hürriyet	34	49	100	85,35	11,138
İMKB	32	44	100	87,44	12,687
M. Yücel Özbilgin	18	55	99	87,56	11,986
Cumhuriyet	32	69	100	87,78	8,346
Yavuz Selim	33	61	98	87,85	7,787
Genel Puanlar	425	31	100	81,98	12,102

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları puanların genel ortalaması $\bar{X}=81,98$ olduğu görülmektedir. 5'li likert derecelendirme ölçeğine göre öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan'ın 100 en düşük puanın ise 20 olacağı göz önünde bulundurulduğunda genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca okulların tutum puanlarının karşılaştırılmasına bakıldığında Adıyaman merkezde yer alan Yavuz Selim, Cumhuriyet, Mustafa Yücel Özbilgin ve İMKB İlköğretim okullarında öğretim gören öğrencilerin Kültürel mirasla ilgili oldukça olumlu tutuma sahip oldukları ($\bar{X}=87$) Kahta ilçesi Bağbaşı İlköğretim okulu ve Adıyaman Merkez Özel İdare ilköğretim okulunda öğretim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin Kültürel mirasla ilgili tutum puanlarının ($\bar{X}=70$) ise

diğer okullara göre oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguya dayanılarak söz konusu okulların kültürel mirasa yönelik tutumlarının yeterince olumlu olmadığı anlaşılmaktadır.

4.6 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Kültürel mirasa yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYTÖ toplam puanlarının cinsiyetlerine göre ilişkisiz örneklem T testiyle analiz edilmiştir.

Öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları toplam puanların cinsiyete göre analizi tablo 19'da verilmiştir.

Tablo: 17
Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Erkek	213	81,04	13,044	423	-1,618	,106
Kız	212	82,93	11,024			

Tablo 17'de görüldüğü gibi, KMYTÖ'den öğrencilerin almış oldukları puanların cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgu elde edilmiştir. Erkek öğrencilerin KMYTÖ'den aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=81,04$) iken; kız öğrencilerin aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=82,93$) olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasında tutum ölçeğinden aldıkları puanların anlamlı bir farklılık taşımadığı sonucuna ulaştırmıştır ($t_{(423)} = -1,618, p > .05$). Kız ve erkek öğrenciler 20 ifadeden oluşan KMYTÖ'den almış oldukları puanlar

birbirine oldukça yakın çıkmıştır. Aldıkları puanlara göre her iki grubun kültürel mirasa yönelik tutumları cinsiyetleri açısından bir farklılaşmaya yol açmadığı görülmektedir.

4.7 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Ailenin Geliri Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Kültürel mirasa yönelik tutumlarının; öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYTÖ toplam puanlarının ailenin sahip olduğu göre ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18: Öğrencilerin KMYTÖ puanları ve Ailelerin gelir düzeyi

Ailelerin Gelir Düzeyi (TL)	N	\bar{X}	Std. Sapma	Std. Hata
500 TL'den Düşük	140	78,59	11,726	,991
500-1000	137	81,91	12,588	1,076
1001-1500	60	85,68	10,700	1,381
1501-2000	43	84,35	11,688	1,782
2000 TL ve üzeri	45	85,60	11,355	1,693
Toplam	425	81,98	12,102	,587

Öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları toplam puanların ailelerinin sahip olduğu gelire göre analizi tablo 19'da verilmiştir.

Tablo: 19 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Aile Gelirine Göre Farklaşmasını Gösteren Tek Faktörlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3267,59	4	816,899	5,832	0,000	(2000 TL üzeri)- (500 TL den düşük)
Gruplar içi	58831,28	420	140,074			
Toplam	62098,88	424				(2000-1500)-500 TLden düşük (1500-1000)- (500 TL den az)

Tablo 19’da görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin aile gelir düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=5,832$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gelir düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre; ailelerinin gelir düzeyi 2000 TL den yüksek olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=85,60$), ailelerin gelir düzeyi 2000-1500 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=84,35$) ve ailelerin gelir düzeyi 1500-1000 TL arasında olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=85,68$) ile ailelerin gelir düzeyi 500 TL den düşük olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=78,59$) arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyi asgari geçim düzeyinden düşük olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının daha yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocuklarına göre daha az olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

4.8 Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyi Açısından Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular ve Yorumlar

Adıyaman ilinde çalışmanın örneklemini oluşturan İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa yönelik tutumlarının, öğrencilerin anne ve babalarının öğretim düzeylerine göre değişiklik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Varsa bu değişikliğin istatistiksel olarak anlamlılık taşıyıp taşımadığına bakmak için öğrencilerin KMYTÖ toplam puanlarının ebeveynlerinin öğretim düzeyleri bakımından ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 20' de gösterilmiştir.

Tablo 20: Anne Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları

Öğretim Düzeyi	N	\bar{X}	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	119	77,06	12,022	1,102
İlkokul	200	83,10	11,635	,823
Ortaokul	43	85,12	9,772	1,490
Lise	46	86,48	12,165	1,014
Üniversite	17	83,29	13,508	1,438
Toplam	425	18,04	12,102	,319

Öğrencilerin KMYTÖ'den almış oldukları toplam puanların anne öğretim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren analiz sonuçları tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Anne Öğretim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	4513,675	4	1128,41	8,230	0,000	Lise -Okuryazar değil
Gruplar içi	57585,21	420	137,108			Ortaokul-Okuryazar değil
Toplam	62098,88	424				İlkokul-Okuryazar değil

Tablo 21’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(4-420)}=8230$, $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin annelerinin öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anne öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; annesi lise mezunu olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=86,48$), annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=85,12$), annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=83,10$) ile annesi okuryazar olmayan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=77,06$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$. Annesi okuryazar olmayan öğrencilerin tutum puanlarına göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın çıkmamasının sebebi anne öğretim durumuna göre her iki grup arasındaki cevaplayıcı sayısı arasında büyük bir farkın olmasından kaynaklanmaktadır. Yani annesinin öğretim durumu okuryazar olmayan 119 kişi bu araştırmaya katılırken annesi üniversite mezunu olan sadece 17 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Sonuç olarak temel eğitim düzeyine sahip olmayan annelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik tutumlarının temel eğitim ve yukarısı öğretim

duruma sahip annelerin çocuklarına göre daha düşük çıktığı ve tutumun olumlu olmasına etki ettiği görülmektedir.

Baba öğretim durumunun öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarında değişikliğe sebep olup olmadığını ortaya koymak için Tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerine göre KMYTÖ'den almış oldukları puanlara ait bilgiler aşağıdaki tablo 22' de gösterilmiştir.

Tablo 22: Baba Öğretim Düzeyi ve Öğrencilerin KMYTÖ Puanları

Baba Öğretim Düzeyi	N	Mean	Std. Sapma	Std. Hata
Okur yazar değil	18	16,72	6,763	1,594
Okuryazar	183	15,23	5,677	,420
Ortaokul	82	18,04	6,478	,715
Lise	86	21,16	5,863	,632
Üniversite	56	22,86	5,706	,763
Total	425	18,04	6,581	,319

Baba öğretim durumunun öğrencilerin KMYTÖ puanları üzerinde etkisini incelemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmış ve bu analizin sonuçları tablo 23'de gösterilmiştir.

Tablo 23
Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Baba
Öğretim Durumuna Göre ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	5225,295	3	1741,765	12,906	0,000	Üniversite- okuryazar Üniversite- ortaokul Lise-Okuryazar
Gruplar içi	54389,152	403	134,961			
Toplam	59614,44	406				

Tablo 23’de görüldüğü gibi, analiz sonuçları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerinin KMYTÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($F_{(3-403)}=12,906$ $p<.01$). Başka bir deyişle öğrencilerin KMYTÖ puanları öğrencilerin babalarının öğretim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Baba öğretim düzeyleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla homojenlik testi sonucunda varyansları eşit kabul edildiği göz önünde bulundurularak yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutum puanları ($\bar{X}=88,36$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin puanları ($\bar{X}=78,55$) ve yine babası üniversite mezunu olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutum puanları ($\bar{X}=88,36$) ile babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin başarı puanları ($\bar{X}=82,02$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca babası lise mezunu olan öğrencilerin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar ($\bar{X}=85,36$) ile babası okuryazar olan öğrencilerin tutum puanları ($\bar{X}=82,02$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşmuştur $p<0.05$. Başka bir deyişle öğrencilerin babalarının öğretim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYTÖ puanlarında da bir artış gözlenmektedir.

4.9 Öğrencilerin Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Puanları İle Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilere sırasıyla uygulanan KMYBT ve KMYTÖ'nin arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı araştırmanın bir alt problemidir. Öğrencilerin KMYBT puanları ile KMYTÖ puanları arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığını görmek için korelasyon ile analiz yapılmıştır.

KMYBT VE KMYTÖ Puanları Arasındaki İlişki Tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24: KMYBT Ve KMYTÖ Puanları Arasındaki İlişki

		Başarı Toplam Puanları	Tutum toplam Puanları
Başarı toplam	Pearson Correlation	1	,434(**)
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	425	425
Tutum toplam	Pearson Correlation	,434(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	425	425

İlişki Binde bir düzeyinde önemlidir. $p < 0.001$

Tablo 24 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik başarı testi puanları ile kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği puanları arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,434$, $p<0.01$). Buna göre öğrencilerin KMYBT puanları arttıkça KMYTÖ puanlarının da arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.19$) dikkate alındığında öğrencilerin KMYBT puanlarındaki toplam varyansın (değişkenliğin) % 19'u kültürel mirasa yönelik tutumlarından kaynaklandığı söylenebilir. Ancak teorik olarak açıklanan varyans diğer değişken için de yorumlanabilir. Yani öğrencilerin KMYTÖ puanlarındaki toplam varyansın % 19'u kültürel mirasa yönelik konulardaki başarı düzeylerinden kaynaklandığı söylenebilir. Bir başka anlatımla böyle bir analiz bize neden-sonuç bağlamında yorumlama imkânı vermez sadece değişkenlerin birlikte hangi düzeyde ve yönde değiştikleri konusunda fikir verir.

Okulların KMYBT puanlarının ve KMYTÖ puanlarının yüzdeler olarak karşılaştırılması yapılarak başarı ve tutum puanları arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 29’da öğrencilerin tutum ve başarı puanlarından almış oldukları puanların yüksekten düşüğe doğru oranı gösterilmiştir.

Tablo 25: Öğrencilerin KMYBT ve KMYTO Puanlarının Okullara Göre Karşılaştırılması

OKULLAR	N	Başarı %	Başarı puan	Tutum puan
Bağbaşı	25	41,69	12,52	70,52
Özel İdare	21	33,63	10,1	70,62
Gümüşkaya	28	45,28	13,6	76,82
Narince	49	49	14,97	78,18
Karadut	26	46	13,8	79,92
Bir Aralık	31	67,86	20,38	82,23
Cengiz Topel	41	59,20	17,78	82,27
Menderes	24	61,60	18,5	83,12
Damlacık	31	66,26	19,9	85,03
Kâhta Hürriyet	34	68,4	20,58	85,35
M. Yücel Özbilgin	18	59,17	17,77	87,56
Cumhuriyet	32	64,5	19,4	87,78
İMKB	32	81,60	24,5	87,44
Yavuz Selim	33	79,5	23,9	87,85
Genel Puanlar	425			81,98

Tablo 25 incelendiğinde Bağbaşı, Özel idare ve Gümüşkaya ilköğretim okullarında öğretim gören öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları ile başarıları arasında ilişki açık bir şekilde görülmektedir. Nitekim her iki puan türünün oranı birbirine yakın yani diğerlerine göre düşük çıkmıştır. Ayrıca kültürel mirasa yönelik oldukça olumlu tutum ifade eden Yavuz Selim İlköğretim Okulu ve İMKB İlköğretim Okulu öğrencilerinin başarı puanları da diğerlerine göre oldukça yüksek olduğu

görülmektedir. Bu bulgular yüzde yüz olmasa bile kültürel mirasa yönelik tutum ile kültürel mirasa yönelik öğrenci başarıları arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır.

V. BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak oluşturulan önerilere yer verilmiştir.

5.1 SONUÇLAR

Araştırma uygulaması sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara varılmıştır:

1- Öğrencilerin KMYBT puanları değerlendirildiğinde öğrencinin 7. sınıf sonunda kazanmış oldukları düşünülen kültürel mirasa yönelik bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adıyaman ilindeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili konularda bilgilerinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yerel içerikli sorularda genel içerikli sorulara göre daha başarılı oldukları fakat başarı oranlarının birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2- Öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların cinsiyet türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin kültürel mirasa yönelik akademik başarılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu da cinsiyetin kültürel mirasa yönelik akademik başarıları üzerinde bir farklılaşmaya yol açmadığını göstermektedir.

3-Öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların ailelerinin gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde öğrencilerin ailelerin gelir düzeyi ile KMYBT'den aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Öğrencilerden ailelerin gelir düzeyi 2000 TL'den yüksek olan öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların, ailelerin gelir düzeyi 2000-1500 TL, 1500-1000 TL, 1000-500 TL arası ve 500 TL den az olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle ailelerinin geliri 1000 TL ve asgari ücretin altında olan öğrencilerin KMYBT'den aldıkları puanların daha üst seviyede geliri olan öğrencilerin aldıkları puanlara göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonucunda ailenin geliri açısından başarıyı etkileyen aralık 1000 TLden az

veya çok olmasıdır. Bu miktarda gelir düzeyi günümüzde asgari düzeyde geçim miktarına yaklaşık olarak denk gelmektedir. Bu durum da göstermektedir ki genel olarak gelir düzeyi düştükçe öğrencilerin ile KMYBT'den aldıkları puanlar düşmektedir.

Kılıçaslan (2008)'a göre de ailelerin gelir düzeyi arttıkça öğrencinin başarı düzeyi artmaktadır. Kılıçaslan (2008)'a göre bunun nedeni gelir düzeyi yüksek ebeveynler çocuklarının başarısını arttıracak gerekli tedbirleri alabilmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan ebeveyn nitelikli bir eğitim kurumuna gönderecek bir hazırlığı çocuğuna sunmaktadır. Ebeveynin ekonomik durumunun düşük olması çocuğu olumsuz olarak etkilemektedir. Çünkü ebeveyn çocuğunun eğitimi için gerekli olan ihtiyacı karşılayamamaktadır.

Gelbal (2008)'a göre ekonomik durumla başarı arasında çift yönlü bir ilişki vardır. Başarı arttıkça ekonomik düzeyde bir yükseliş olur; ekonomik düzey arttıkça başarıda artmaktadır.

Bu çalışmada gelir düzeyi düşük, asgari geçimin altında olan ailelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik başarıları gelir düzeyi orta ve yüksek olan ailelerin çocuklarına göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Fakat gelir düzeyi orta ve yüksek olan ailelerin çocukları arasında başarı olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu da göstermektedir ki belli bir gelirin üzerine çıktıktan sonra gelir düzeyinin artması başarıyı arttırmamaktadır.

4- Öğrencilerin KMYBT puanları öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Başka bir deyişle öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Benzer durum baba öğrenim düzeyi için de geçerlidir. Öğrencilerin baba öğrenim düzeyi arttıkça KMYBT puanlarında da bir artış gözlenmektedir. Ayrıca bu bulgulara dayanılarak öğrencilerin KMYBT puanlarında baba öğrenim durumundaki değişme anne öğrenim durumuna göre daha çok etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Babanın eğitim kademeleriyle ilgili durumundaki bir değişiklik çocuklarının akademik başarısına etki etmektedir. Sonuç olarak anne- babanın eğitim durumunun çocuğun başarısını arttırdığı söylenilebilir.

Tural (2000)' göre Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileler kültürel etkinliklere daha fazla zaman ayırdıkları için daha başarılı olmaktadırlar. Orta Sosyo

ekonomik düzeydeki ailelerin kültürel etkinlikler için ayırdıkları zamanın da başarıyı etkilediği düşünülmektedir. Ancak düşük Sosyo ekonomik düzeydeki ailelerde başarı düşüktür. Benzer bir çalışma da Duman ve Yenilmez (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya göre de Sosyo ekonomik düzeyi yüksek ve orta olan öğrencilerin başarılı oldukları, Sosyo ekonomik düzeyleri düşük olan öğrencilerin başarısız oldukları tespit edilmiştir.

5- Yapılan analizler çerçevesinde araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6- Öğrencilerin KMYTÖ'den aldıkları puanların cinsiyet türüne göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizde erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu da cinsiyetin kültürel mirasa yönelik tutum üzerinde bir farklılaşmaya yol açmadığını göstermektedir.

Doğan ve Temple (2011) İngiltere ve Türkiye'deki 9-10 yaş grubu öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında her iki ülkedeki çocukların kültürel mirasa yönelik tutumlarında cinsiyetin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7- Kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği puanlarının ailenin geliri açısından karşılaştırıldığında Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği (KMYTÖ) puanları öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Ailenin gelirinin artmasına bağlı olarak öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları artmaktadır. Ailelerin gelir düzeyi asgari geçim düzeyinden düşük olan öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarının daha yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerin çocuklarına göre daha az olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

8- Yapılan analizler sonucunda anne eğitim durumunun başarı testinde olduğu gibi öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları üzerinde de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat araştırmada annesi okuryazar olmayan öğrencilerin tutum puanlarına göre annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farkın çıkmamasının sebebi anne öğrenim durumuna göre her iki grup arasındaki cevaplayıcı sayısı arasında büyük bir farkın olmasından

kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak temel eğitim düzeyine sahip olmayan annelerin çocuklarının kültürel mirasa yönelik tutumlarının temel eğitim ve yukarısı öğrenim duruma sahip annelerin çocuklarına göre daha düşük çıktığı ve tutumun olumlu olmasına etki ettiği görülmektedir.

Anne eğitim durumunda olduğu gibi baba eğitim durumu da öğrencilerin kültürel mirasa yönelik etkilemektedir. Yapılan analizler sonucunda baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin KMYTÖ puanları da artmaktadır.

9- Araştırmaya katılan öğrencilerin Kültürel mirasa yönelik başarı testi puanları ile Kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği puanları karşılaştırıldığında aralarında pozitif yöne bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu ilişkinin yaklaşık % 20 oranında olduğu saptanmıştır. Bir başka deyişle öğrencilerin kültürel mirasa yönelik başarıları ve tutumları yaklaşık % 20 oranında birbirini etkilemiştir. Bu da sosyal bilimler açısından kayda değer bir etkidir.

Tay ve Tay (2006) yapmış oldukları çalışmada tutumun başarı üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Buna benzer bir çalışmada Özkal (2000) tarafından yürütülmüştür. Özkal (2000)'da tutumun başarı üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir.

5.2 ÖNERİLER

- 1- Sosyal bilgiler öğretmenleri tarih konularını işlerken görev yaptığı çevrenin tarihini göz önünde bulundurarak yerel tarih konularına değinebilir.
- 2- Sosyal bilgiler öğretmenlerine yerel tarih öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim verilebilir. Bu eğitimin yerel tarih öğretimi konusunda uzman kişiler tarafından verilmesi sağlanabilir.
- 3- Okulun bulunduğu yakın çevreden başlayarak müze, öğren yeri gibi tarihi mekânlara sınıf gezileri düzenlenebilir. Sınıf gezileri dersin amaçlarına ve kazanımlarına uygun bir şekilde tasarlanmalıdır. Gezi önceden planlanmalı ve gezi esnasında çıkabilecek sorunlara karşı tedbirler alınmalıdır.

- 4-Sınıf gezileri önündeki bürokratik engeller ve mali sorumluluklar azaltılabilir.
- 5- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları çevrenin yerel tarih bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Bu amaçla sosyal bilgiler öğretmenlerine görev yaptıkları bölgenin yerel tarihini öğretecek etkinlikler düzenlenmelidir.
- 6- Ders kitaplarında yerel tarih konularına ağırlık verilmelidir.
- 7- Okullarda yerel tarih ve kültürü yansıtacak bir pano düzenlenmelidir. Panoda afiş ve fotoğraf gibi görsel materyallere yer verilmelidir.
- 8- Okulda kültürümüzü tanıtmak ve korumak amaçlı bilgi, resim ve kompozisyon gibi yarışmalar düzenlenmelidir.
- 9- Öğrencilerin müze ve ören yerlerine ücretsiz girmelerini sağlanmalıdır.
- 10- Tarihi mekânlar, tarihi nesnelere ve kültürel unsurlar internet ortamına taşınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz Ü. K. (1992). **İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma ve Uygulama**, Uğurel Matbaası, Malatya.
- Açıkgöz M. (2006). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin Etkililiğinin İncelenmesi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Aktekin S. (2010). Ortaöğretim Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri ve Önemi, **Journal of Theory and Practice in Education**, 6 (1), (86-105).
- Alkış S. ve Oğuzoğlu Y. (2005). “ İlköğretim Öğrencilerinin Tarihi Çevre Bilgisinin Değerlendirilmesi ”, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18 (1), (23-46).
- Anayasa Mahkemesi. (2010), **1982 T.C Anayasası**, <http://anayasa.gov.tr/index> adresinden 27 Temmuz 2010 tarihinde alınmıştır.
- Artun E. (2010), **Türk Halk Bilimi**, Kitapevi, 6. Baskı İstanbul.
- Aslan E. ve Çulha B. (2008). Kimiz “ Biz ”? Türkiye’deki İlköğretim Okullarında “ Ulusal Kimlik” ve “ Kültürel Miras Eğitimi ” , **21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi**, Ed. Mustafa Safran ve Dursun Dilek, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.
- Ata B. (2002). **Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “ Müze Eğitime ” İlişkin Görüşleri**, Ankara: Gazi üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayınlanmamış doktora tezi).

- Ata B. (2011). ‘‘ Sosyal Bilgiler Eğitiminde Müzelerin Önemi ‘’, **Sosyal Bilgileri Temelleri**, Ed. Refik Turan ve Kadir Ulusoy, Pegem Akademi, 2. baskı, Ankara.
- Başar E. (1994), **Eğitim Sosyolojisi**, Samsun, Eser Matbaası
- Bayhan A. A. ve Salman F. (2010). **Adıyaman Yüzey Araştırması (2000- 2004)**, Doğu Gazete ve Matbaacılık, Adıyaman.
- Bıyıklı S. G. (2010). **Representation of Cultural Heritage in Textbooks: Examination of the Illustration in the 4th and 5th Grade Social Studies Textbooks (1974- 2009) in Turkey**, İstanbul: Koç Üniversitesi, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Bilen S. (1995). **İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Bilgiç V. (2010). ‘‘Medeniyetler Tarihinde Adıyaman’ın Yeri ve Önemi Günümüz Açısından İmkan ve Fırsatlar’’, **Güneşe Yürümek II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu**, Ed. Said Öztürk ve Yusuf Tosun, Adıyamanlılar Vakfı Yayınları , İstanbul
- Bilgili A. S.(2009).’’Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler’’, A. S. Bilgili (editör), **Sosyal Bilgilerin Temelleri**, (2. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Bostancı N. (2002). **Toplum ve Kültür**, İhsan Sezal (editör), **Sosyolojiye Giriş**, (1.Basım), Ankara, Martı Yayınevi

- Böke K. (2009). “Örnekleme”,**Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**, Editör: Kaan Böke, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Buluç B. (2007). “ Eğitim Amacı ve İşlevleri “, **Eğitim Bilimine Giriş**, Editör: Emin Karip, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Caunce S. (2001). **Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi**, çev. Bilmez Bülent Can ve Alper Yalçınkaya, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Curtis R. ve Seymour C. (2004). “ Louisiana Heritage Education Program and Heritage in the Classroom: Children’s Attitudes Towards Cultural Heritage “, **Journal of Social Studies Research**, Vol. 28, No 2, (20-24).
- Çankaya E. (2006), **Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzecilik Bağlamında Korunması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çulha B. (2009), İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimi, Mustafa Safran (editör), **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (1. Basım), Pegem Akademi, Ankara.
- Çulha B. (2006), **Tarihsel Mekanlarda Keşfederek Öğrenme Yoluyla Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı, İzmir
- Danacıoğlu E. (2001). **Geçmiş İzleri Yanbaşımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul

- Demircioğlu İ. H. (2010). **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**, Anı Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- Demirel Ö. (2004). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı**, PegemA Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara.
- Deren M.A.S. (2006) **Sanal Ortamda Kültürel Miras Enformasyon Sistemlerinin Kurulması ve Türkiye İçin Durum Analizi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilek D. (2001). **Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi**, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Dinç E. ve Doğan Y. (2010). “ The Views of Teachers on the Upper Primary Social Studies Curriculum and Its Practise”, **Journal of Social Studies Education Research**, 1(1), (17-49).
- Doğan Y. (2006). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıtların Kullanımı**, Ankara: Gazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış doktora tezi).
- Doğan Y. Ve Temple S. (2011). “ **From a City on the Western Border of the Roman Empire to a City on the Eastern Border: Children’s Attitudes to Their Cultural Heritage** “, Heirnet 8th International Conference 18- 20 July 2011 in Braga, Portugal.
- Doğanay A. (2008), “ Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi”, **Ç.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 17, S. 2, (77- 96).
- Dörner F. K. (1999). **Nemrut Dağı’nın Zirvesinde Tanrıların Tahtları**, çev. Vural Ülkü, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

- Duman A. ve Yenilmez K. (2008). ‘‘İlköğretimde Matematik Başarısını Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğrenci Görüşleri’’, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 19, (251-268).
- Duran H. (2011). ‘‘ Sosyal Bilgilerde Sosyolojinin Yeri ve Önemi ‘’, **Sosyal Bilgilerin Temelleri**, Editör: (Turan. R. ve Ulusoy. K.), PegemA Akademi, 2.Baskı, Ankara.
- Durmuş E. (2003). **Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Erkal M. E. (1983). **Sosyoloji (Toplum Bilimi)**, Filiz Kitapevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Filiz N. (2010). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımı**, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Gelbal S. (2008). ‘‘ Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyoekonomik Özelliklerinin Türkçe Başarısı Üzerinde Etkisi’’,**Eğitim ve Bilim**, Sayı: 150, Cilt: 33
- Göç N. (2008). **Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanması; Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği)**, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Göğebakan Y. (2009). **Görsel Sanatlar ve Bilgiler Derslerinin İlişkilendirilmesinin Kültür Varlıklarını Tanıma ve Sahip Çıkma İle İlgili Kazanımlarının Gerçekleşmesi ve Öğrencilerin Tutumları Üzerinde Etkileri**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

- Gökkaya A. K. ve Yeşilbursa C. C (2009), Sosyal Bilgilerin Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7 (2), 483-506.
- Işık H. (2008).’’ İlköğretim Tarih Konularının Yerel tarih ile İlişkilendirilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi’’, **The Journal Of International Social Research**, 1(4), (291-310).
- Journet N. (2009). **Kültür Nedir**, N. Journet (editör), **Evrenselden Özele Kültür**, Çev: Yümni Sezen, İz yayıncılık, İstanbul
- Kara A. (2010). ‘’Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi’’, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:9, Sayı:12, (049- 062).
- Karasar N. (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kılıçaslan S. (2008). **Ebeveynin Sosyo Ekonomik ve Kültürel Düzeyinin İlköğretim Öğrencilerinin Okul Başarılarına Etkisi ve Bir Uygulama**, Ankara: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Koçabaş A. (1995). **İşbirlikli Öğrenmenin Blok Flüt Öğretimi ve Öğrenme Stratejileri Üzerindeki Etkileri**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Kuş E. (2007). **Nicel- Nitel Araştırma Teknikleri (Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?)**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı.(2010), **Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi**, <http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/14520> adresinden 27 Temmuz 2010 tarihinden alınmıştır.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı.(2011). **Adıyaman'ın İsmi**, <http://www.adiyamankulturturizm.gov.tr/belge/1-32725/eski2yeni.html> adresinden 11 Kasım 2011 tarihinden alınmıştır.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2005). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, MEB Yayınları, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu**, MEB Yayınları, Ankara.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2008). **İlköğretim 1-8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim**, <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden 25 Temmuz 2011 tarihinde alınmıştır.
- Oğuz M. Ö. (2009), **Somut Olmayan Kültürel Miras**, Geleneksel yayıncılık, Ankara.
- Örten H. (2008). **Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri ile İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma(Tokat Örneği)**, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Özdemir S. M. (2009). ‘ ‘ Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi’ ’, **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ed. Mustafa Safran, Pegem Akademi, Ankara.
- Özkal N. (2000). **İşbirlikli Öğrenmenin Sosyal Bilgilere İlişkin Benlik Kavramı, Tutumlar ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

- Öztürk C. (2009). ‘‘ Sosyal Bilgiler Öğretimi’’, **Demokratik Vatandaşlık Eğitimi’’**, Ed. Cemil Öztürk, Pegem Akademi, Ankara.
- Sarı İ. (2007). **Sözlü Tarih Etkinliklerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenci Başarısına Etkisi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Sertkaya K. B. (2010). **İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme**, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).
- Sönmez V. (2005). **Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şahan M. (2005). Müze ve Eğitim, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, sayı 4, cilt 3, (487- 501).
- Şancı F. (2010). ‘‘ Adıyaman İli’nin Kültürel Varlıklarının Turizme Kazandırabilirliği (Yeni Kale Örneği)’’, **Güneşe Yürümek II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu**, Ed. Said Öztürk ve Yusuf Tosun, Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şahin S. (2008). ‘‘ Medeniyetler Kavşağında Kommagene Uygarlığının Yeri ve Önemi’’, **Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu**, Ed. Said Öztürk ve Yusuf Tosun, Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şimşek H. ve Yıldırım A. (2008). **Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara.
- Tavşancıl E.(2002). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi**, Nobel Yayıncılık, Ankara.

Tay B. ve Tay B. A.(2006). ‘ ’ Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumun Başarıya Etkisi ‘ ’, **Türk eğitim Bilimleri Dergisi**, Sayı: 1, Cilt: 4, (73-83).

Tezcan M.(1999).**Eğitim Sosyolojisi**, (12.baskı), Şafak Matbaacılık Ankara.

Tural N. K. (2002). ‘ ’ Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik ‘ ’, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1-2, Cilt: 35, (39- 54).

Turhan M. (2010), **Kültür Değişmeleri**, (6. Baskı), Çamlıca yayınları, İstanbul

Türkdoğan O. (2008), **Osmanlıdan Günümüze Türk Toplum Yapısı**, Timaş Yayınevi, İstanbul.

TDK (Türk Dil Kurumu). (2010). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 27 Temmuz 2010 tarihinde alınmıştır.

TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 20 Ekim 2011 tarihinde alınmıştır.

Yeşilbursa C. C.(2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımı, **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 23.

Yeşilbursa C. C. (2006). **Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihi Yerleri Kullanarak Tarih Konularının Öğretimi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).

Zeyrek T. H. (2010). ‘ ’ Adıyaman’da Kültür Turizmi’’, **Güneşe Yürümek II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu**, Ed. Said Öztürk ve Yusuf Tosun, Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1: Araştırma İzni

T.C.
ADİYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim MüdürlüğüSayı : B.08.4.MEM.4.02.00.08.311/
Konu : Anket Değerlendirme İzni

11 Kasım 2011

26214

VALİLİK MAKAMINA
ADİYAMAN

İlgi: a) MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 11/04/2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00.573/ 1950 sayılı emirleri.

b) Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğünün 18/10/2011 tarihli ve B.30.2.ADY.0.41.00.01/500-265 sayılı yazısı.

Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğü ilgi (b) yazısında; Adıyaman Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi İrfan ARIKAN "İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Miras İle İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tezi ile ilgili olarak geliştirdiği ölçeğini, İlimiz Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Menderes, Adıyaman İMKB, Yavuz Selim, Cumhuriyet, Özel İdare, Gümüşkaya, Cengiz Topel ve Biraralık İlköğretim Okulları ile Kahta İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Damlacık, Karadut, Narince, Bağbaşı ve Kahta Hürriyet İlköğretim okullarının 7. Sınıf öğrencilerine uygulayacağı belirtilmektedir.

Bu nedenle; 04/11/2011 tarihinde toplanan Müdürlüğümüz **Anket Araştırma Değerlendirme Komisyonu** tarafından yapılan inceleme sonucu söz konusu anketin, yukarıda belirtilen okullardaki 7. sınıf öğrencilerine uygulanmasında herhangi bir sakınca görülmediği belirtilmiştir.

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından, 14/11/2011 – 18/11/2011 tarihleri arasında ekte Müdürlüğümüzce tasdiklenen anketleri kullanarak, ilgili okul Müdürlüklerinin uygun göreceği zamanlarda, eğitim-öğretim aksatılmadan, bir ders saatinden fazla olmamak kaydıyla, anket/araştırmada veya veri toplamada öğrencilere herhangi bir zorlama yapılmadan ders saatleri dışında (teneffüs saatlerinde);

"İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Miras İle İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu çalışmasını tamamlayabilmek için tezi ile ilgili olarak geliştirdiği ölçeğinin uygulanması, ayrıca yapılacak **araştırma ve tez çalışmasının iki örneğini "Araştırma Sahibinin" tutanağıyla CD'ye kayıtlı olarak 02 Aralık 2011 tarihine kadar İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi** Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Hasan Alaköse
Hasan ALAKÖSE
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
4.11/2011

Huriye KÜPELİ KAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü ADİYAMAN Ayrıntılı Bilgi: MEMUR : O TEMİR
strateji02@meh.gov.tr ŞEF : E. TUNÇ
Telefon: (0 416) 216 11 81 (Dahili 117 veya 152) Faks: (0 416) 216 45 70
<http://adiyaman.meh.gov.tr> E-Posta: adiyamanmem@meh.gov.tr

Ek 2: Kültürel Mirasa Yönelik Başarı Testi

Sevgili öğrenciler;

Bu çalışma bilimsel bir araştırmaya yön vermek için yapılmıştır. Sizlerden istenen soruları dikkatlice okumanız ve doğru olduğuna inandığınız seçeneği işaretlemenizdir. Bir soruda birden fazla seçeneği işaretlemeyiniz. İçten cevaplarınız ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

1. Batılılar, Osmanlı mehterinden ve halılarında izler taşıyan sanat eserleri vücuda getirmişler; Osmanlılar ise 19. yüzyılda Avrupa ordularını ve okullarını örnek alarak yenilikler yapmışlardır. Bu durumun aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturduğu söylenebilir?

- A) Osmanlı sanatının gelişimine,
B) Avrupalılarla Osmanlılar arasındaki etkileşime,
C) Avrupa okullarının eğitim kalitesine,
D) Osmanlı Devleti ve Avrupa arasındaki siyasi ilişkilere

2. Adıyaman'ın geçmişteki ekonomik faaliyetlerini araştıran Ayşe Hanım aşağıdaki mekânların hangisinde araştırma yapabilir?

- A) Tuz Hanı B) Ulu Camii
C) Adıyaman Kalesi D) Abu zer Gaffari Türbesi

3. Günümüzde Balkanlarda dolma, kebab, pide, helva ve baklava gibi Türk yemek kültürüne ait birçok unsuru görmek mümkündür.

Verilen bilgilerle aşağıdakilerden hangisi arasında bir bağlantı kurulamaz?

- A) Osmanlı'nın Balkanları kültürel yönden etkilemesi
B) Balkanlarda uygulanan yerleştirme politikasının başarıya ulaşması
C) Yerel halkın kendi kültürlerini tamamen terk etmesi
D) Balkanlarda günümüzde de Türk varlığının devam etmesi

4. Anadolu'nun zengin bir kültürel mirasa sahip olmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Coğrafi konumunun farklılığı
B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
C) Önemli birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapması
D) İpek yolu üzerinde yer alması

5. I. İstanbul'da kütüphanelerin açılması

II. Yabancı eserlerin Türkçeye çevrilmesi

III. Yalova da kâğıt fabrikasının açılması

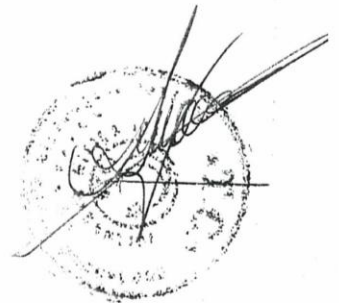
Yukarıdakilerden hangileri Lale Devri'nde kültürel hayatın canlandırılması amacıyla yapılan faaliyetlerdendir?

- A) I, II ve III B) Yalnız II
C) Yalnız III D) Yalnız I

6. Kültürel varlıklar açısından zenginlikleri ve güzellikleri olan bir bölgeye, bir grup insan yerleşiyor. Zamanla bölge, önemli bir ticaret merkezi oluyor. Bunların sonucunda bölgede büyük bir sanayileşme yaşanıyor. Yeni binalar ve iş merkezleri inşa edilirken eski dönemlere ait birçok bina yıkılıyor.

Yukarıdaki durum devam ettiğinde bölgede yaşanacak olası kayıpların hangi alanda olabileceği söylenebilir?

- A) Kültür B) Eğitim
C) Ticaret D) Yiyecek

Adıyaman ili eski bir yerleşim yeri olduğu için, Adıyaman'da çok eski yapılara rastlamak mümkündür. Bu yapılardan biri de camilerimizdir. Aşağıdaki camilerden hangisi Adıyaman'da bulunan tarihi camilerden biri değildir?

- A) Kab Camii
- B) Sultan Ahmet Camii
- C) Yenipınar Camii
- D) Ulu Camii

8. Bir bölgenin kültürel yapısı hakkında araştırma yapmayı planlayan bir ekip, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için, aşağıdakilerden hangi yaklaşımı detaylı bir şekilde incelemesi gerekmektedir?

- A) Çevrede yer alan fabrikaları
- B) Çevrenin ulaşım ağını
- C) Çevrenin tahıl ürünlerini
- D) Çevredeki kültür varlıklarını ve müzeleri

9. Anadolu Türk beylikleri kuruldukları yerlerde cami, medrese, kümbet, türbe, kervansaray gibi mimari eserler yaptılar. Aşağıdaki Anadolu beyliklerinin hangi alandaki etkinliği vurgulanmıştır?

- A) Bayındırlık
- B) Yönetim
- C) Eğitim
- D) Askerlik

10. Yurtdışından Nemrut dağına gezmeye gelen turist hangi amaçla gelmiş olamaz?

- A) Güneşin doğuşunu ve batışını izlemek
- B) Kral I. Antiochos'a ait tümülüs(mezar-anıt) görmek
- C) Tanrı heykellerini görmek
- D) Dağ keçilerini izlemek

11. I. Kommagene krallığının beş büyük antik kentinden biridir.

II. Bu kentte en önemli kalıntılar kaya mezarlarıdır.

III. Kayalıklar içine oyularak yapılmış oda mezarlar harika bir görünüm oluşturmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler Adıyaman'da bulunan hangi antik kente aittir?

- A) Efes antik kenti
- B) Aspendos antik kenti
- C) Perre (Pirin) antik kenti
- D) Zeugma antik kenti

12. Aşağıda verilen tarihi yerlerden hangisi Kommagene uygarlığına ait değildir?

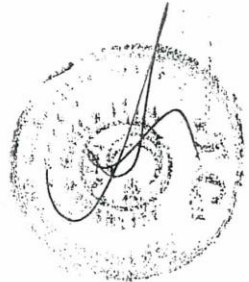
- A) Ulu Camii
- B) Arsemia ören yeri
- C) Nemrut Dağı
- D) Perre antik kenti

13. Aşağıdakilerden hangisi Adıyaman milzesinin görevlerinden biri değildir?

- A) Adıyaman'daki tarihi eserleri yer altından çıkarmak
- B) Öğrencilere Adıyaman'ın kültürel mirasını fark ettirmek için çalışmalar yapmak
- C) Çıkarılan tarihi eserleri gelecek nesillere ulaştırmak için korumak
- D) Çıkarılan tarihi eserleri büyük müzelere göndermek

14. Tarihsel değere sahip eserlerimizin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için aşağıdaki etkenlerden hangisine daha fazla önem verilmelidir?

- A) Tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi
- B) Tarihi eserlerin satılması
- C) Tarihi eserlerin kiralanması
- D) Tarihi eserlerin boyanması

15. Perre (Pirin) antik kenti hakkında araştırma yapan Ahmet Bey, tarihi kaynaklarda Perre suyunun güzelliğini anlatan bölümlere rastlamıştır. Bugün hâlâ kullanılan suyun aktığı çeşme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Urartu çeşmesi B) Sümer çeşmesi
C) Hitit çeşmesi D) Roma çeşmesi

16. I. Abu zer Gaffarı Türbesi
II. Mahmud Ensari Türbesi
III. Samsat yolundaki Sahabe Mezarı

Yukarıda verilen 3 mekânı ziyaret etmek için Adıyaman'a gelen turistler Adıyaman'ın kültürel mirasının hangi boyutunu merak etmiş olabilirler?

- A) Dini B) Tarihi
C) Arkeolojik D) Mimari

17.

Camii- mescit	2356
Medrese- mektep	415
Han- kervansaray	132
Köprü	24
Çeşme, saat kulesi, bedesten, hastane, kütüphane v.b	75

Yukarıda Osmanlıların Bulgaristan'da yaptığı bazı eserlerin sayıları verilmiştir.

Bunlara bakarak Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi savunulamaz?

- A) İslamiyet'in yayılmasına çalıştığı
B) Hıristiyanlar arasında yaşanan bütün sorunları çözüme kavuşturduğu
C) Eğitim- öğretim faaliyetlerine önem verdiği
D) Halkın devlete bağlılığını arttıracak çalışmalar yaptığı

18. I. Okullarda konularla ilgili faaliyetlerin artırılması
II. Belediyelerin binalarındaki kültürel mirasa ait eserler hakkında tıy: ılı olması
III. Kültürel mirasa ait eserlerin üzerlerinin kapatılması
Kültürel mirasa ait eserlerin tanınması ve koruma bilincinin oluşması açısından, yukarıdaki yaklaşımın hangi eiri önem taşımaktadır?

- A) I, II ve III B) I, II
C) I, III D) II, III

19. Adıyaman'daki saat kulesinin üzerinde yer alan kırsal motifli ağı lakli hangi tarihl alandaki eserden esinlenerek yapılmıştır?

- A) Cendere Köprüsü B) Perre kaya mezarları
C) Karıkuş Tepesi D) Ulu Camii

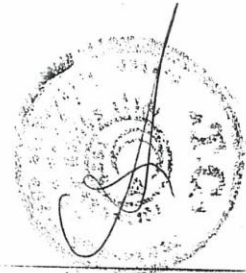
20. Selçuklular ve Çelebiiler zamanında yoksul ve düşkünlere ücretsiz sağlık hizmet vermek üzere; darülcemeler, aşevleri, hastaneler kurulmuş, bu kurumların giderlerini karşılamak için vakıflar oluşturulmuştur.

Bu durumu Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisine önem verilmiş olduğunu göstermektedir?

- A) Askeri gücü artırma
B) Mimari eserler yapma
C) Devlet giderlerini karşılamak
D) Sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya

21. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) Dünya kültür miras listesi içerisinde, Adıyaman'daki hangi eseri göstermiştir?

- A) Palandöken mağarası
B) Nemrut Dağındaki heykeller
C) Ulu Camii
D) Cendere Köprüsü

Nemrut dağı ören yeri hangi medeniyet tarafından inşa edilmiştir?

- A) Kommagene Uygarlığı
- B) Sümerliler
- C) Mısır Uygarlığı
- D) Bergama Uygarlığı

23. I. Öğrenci: İlk uygarlıkların kullandıkları yazıların ilgili araştırma yapmam gerekiyor.

II. Öğrenci: Nereden bilgi toplamayı düşünüyorsunuz?

I. Öğrenci:

Yukarıdaki konuşmaları, boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelir?

- A) Adliyeden
- B) Belediyeden
- C) Müzeden
- D) Milli Eğitimden

24. Nemrut Dağı ören yerine gezmeye giden biri aşağıdaki tarihî yapılardan hangisiyle karşılaşmaz?

- A) Heykeller
- B) Anıt mezar
- C) Kitabeler
- D) Kervansaray

25. Aşağıdakilerden hangisi insanlara bilgi birikimiyle ilgili mirasın aktarılmasında diğerleri kadar etkili olmamıştır?

- A) Barut
- B) Kâğıt
- C) Yazı
- D) Matbaa

26. I. Geleneksel Giyim- Kuşam (betül- çocuk giysisi, gelin giysisi, özel günlere has giysiler)

II. Halk Edebiyatı (destanlar, efsaneler, masallar, atasözleri, ağıtlar, maniler)

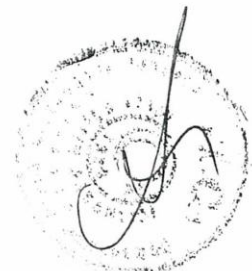
III. Mimari Eserler (köprü, hamam, çeşme)

Yukarıdakilerden hangisi kültürümüzde a. sınıfta olmayan mirası (elle tutulmayan, dokunulmayan kültürel miras) içerisinde barındırır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) I ve II

27. Valilik, milli kültürümüzün yaşatılması için bazı çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyor. Özellikle, kültürel mirasa ait unsurların birçok yönden tahribata uğradığını ve bunun önüne geçilmesi için bilinçlendirme için gerektiğini savunuyor. Kurumlarla ilgili olarak bazı kurumlarla işbirliği yapılması gerektiği düşünüyor. Valilik aşağıdaki kurumların hangisiyle çalışma yapma gereği duyar?

- A) Bankalar
- B) Eğitim-Öğretim Kurumları
- C) Sağlık Kurumları
- D) Türk Hava Kurumu

28, 29. ve 30. soruları yukarıda verilen Adiyaman iline ait haritaya göre cevaplayınız.

28. Yukarıdaki haritanın hangi amaçla çizildiğini açıklayan seçenek aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Adiyaman il sınırlarını gösteren bir haritadır.
- B) Adiyaman'ın turizm özelliklerini gösteren bir haritadır.
- C) Adiyaman'daki ekonomik faaliyetleri gösteren bir haritadır.
- D) Adiyaman'ın yollarını gösteren bir haritadır.

29. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki haritadan çıkarılabilecek bir sonuç değildir?

- A) Adiyaman turizm potansiyeline sahip bir ildir.
- B) Adiyaman'ın ekonomisi hayvancılığa dayalıdır.
- C) Adiyaman'da geçmişi aydınlatan önemli tarihi yerler vardır.
- D) Adiyaman'ın birçok tarihi yerine ulaşım yapılabilir.

30. Yukarıdaki haritada numaralandırılan tarihi yerler aşağıdaki seçeneğin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

①

- A) Nemrut Dağı
- B) Arsemia
- C) Arsemia
- D) Nemrut Dağı

②

- Malabadi Köprüsü
- Malabadi Köprüsü
- Cendere Köprüsü
- Cendere Köprüsü

③

- Perre Antik Kenti
- Besni Ören Yeri
- Perre Antik Kenti
- Besni Ören Yeri

Ek 3: Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği

KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenci,

Senin kültürel miras hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için bu anketi hazırladım. Bu ankette 20 adet ifade bulunmaktadır. İfadelerle ilgili anlamadığın yerleri sorabilirsin. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derece katıldığını ya da katılmadığını sana verilen liste üzerinde ayrılan yere (x) koyarak işaretlemelisin. Mümkün olduğu kadar hepsine cevap vermeni istiyorum. Adınızı yazmanız gerekmektedir. Ayrıca bu bir test olmadığı için işaretlediğin ifadenin doğru veya yanlış cevabı yoktur.

Cinsiyetin: Kız: () Erkek: ()

Ailenizin aylık geliri:

500 tl den az () 500- 1000 () 1001-1500 () 1501- 2000 () 2000 tl den fazla ()

Babanızın eğitim durumu:

Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

Annenizin eğitim durumu:

Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Adıyaman'ın tarihine ait eski fotoğrafları saklamak önemli <u>değildir</u> .					
2. Eski binaları korumaya yardım etmek isterim.					
3. Eski binalar yıkmalı ki yenileri yapılabilsin.					
4. Yaşlı insanların gençlik yaşamları hakkında konuşmalarını dinlemeyi severim.					
5. Uzun zaman önce buradaki insanların nasıl yaşadıklarını <u>umursamıyorum</u> .					
6. Adıyaman'ın tarihi yerlerini gezmeyi severim.					
7. Adıyaman'da yaşamış uygarlıkların şu anki Adıyaman'ı nasıl etkilediğini bilmeme <u>gerek yoktur</u> .					
8. Eski köprülerin ve binaların taşlarını korumak önemlidir.					
9. Eski çağlarda insanların nasıl yaşadıkları önemli <u>değildir</u> .					
10. Adıyaman'ın tarihi hakkındaki belge ve mektuplar korunmalıdır.					
11. Tarihi binaların ve yerlerin korunmaya ihtiyacı olduğunu <u>düşünmüyorum</u> .					
12. Adıyaman tarihine ait eski fotoğrafların korunmasına yardım etmek isterim.					
13. Eski eşyaların olduğu müzeler <u>sıkıcıdır</u> .					
14. Adıyaman'da yaşamış uygarlıkların şu anki Adıyaman'ı nasıl etkilediğini bilmeliyim.					
15. Eski köprülerin ve binaların taşlarını korumaya <u>gerek yoktur</u> .					
16. Adıyaman mezarlıklarının iyi şartlarda tutulması önemlidir.					
17. Adıyaman'la ilgili mektup ve belgelerle <u>ilgilenmiyorum</u> .					
18. Eski eşyaların olduğu müzelere gitmek isterim.					
19. Adıyaman'ın mezarlıklarının korunması önemli <u>değildir</u> .					
20. Eski çağlarda Adıyaman'da kimlerin yaşadığını öğrenmek isterim.					

Ek 4: Kültürel Miras ile İlgili Başarı Testinin Belirtke Tablosu

Sınıf	Ünite	İlişkili Kazanım	Soru	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme
7	Türk Tarihinde Yolculuk	Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	<p>1. Batılılar, Osmanlı mehterinden ve halılarından izler taşıyan sanat eserleri vücuda getirmişler; Osmanlılar ise 19. yüzyılda Avrupa ordularını ve okullarını örnek alarak yenilikler yapmışlardır.</p> <p>Bu durumun aşağıdakilerden hangisine örnek teşkil ettiği söylenebilir?</p> <p>A) Osmanlı sanatının gelişimine, B) Avrupalılarla Osmanlılar arasındaki etkileşime, C) Avrupa okullarının eğitim kalitesine, D) Osmanlı Devleti ve Avrupa arasındaki siyasi ilişkilere</p>		*				
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır.	<p>2. Adıyaman'ın geçmişteki ekonomik faaliyetlerini araştıran Ayşe Hanım aşağıdaki mekânların hangisinde araştırma yapabilir?</p> <p>A) Tuz Hanı B) Ulu Camii C) Adıyaman Kalesi D) Abu zer Gaffarı Türbesi</p>	*					
7	Türk Tarihinde Yolculuk	Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.	<p>3. Günümüzde Balkanlarda dolma, kebab, pide, helva ve baklava gibi Türk yemek kültürüne ait birçok unsuru görmek mümkündür.</p> <p>Verilen bilgilerle aşağıdakilerden hangisi arasında bir bağlantı kurulamaz?</p> <p>A) Osmanlı'nın Balkanları kültürel yönden etkilemesi B) Balkanlarda uygulanan yerleştirme politikasının başarıya ulaşması C) Yerel halkın kendi kültürlerini tamamen terk etmesi D) Balkanlarda günümüzde de Türk varlığının devam etmesi</p>		*				
5	Adım Adım Türkiye	Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.	<p>4. Anadolu'nun zengin bir kültürel mirasa sahip olmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Coğrafi konumunun farklılığı B) Üç tarafının denizlerle çevrili olması C) Önemli birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapması D) İpek yolu üzerinde yer alması</p>		*				

7	Türk Tarihinde Yolculuk	Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	5. I. İstanbul'da kütüphanelerin açılması II. Yabancı eserlerin Türkçeye çevrilmesi III. Yalova da kâğıt fabrikasının açılması Yukarıdakilerden hangileri Lale Devri'nde kültürel hayatın canlandırılması amacıyla yapılan faaliyetlerdendir? A) I,II ve III B) Yalnız II C) Yalnız III D) Yalnız I	*						
7	Ülkeler Arası Köprüler	Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	6. Kültürel varlıklar açısından zenginlikleri ve güzellikleri olan bir bölgeye, bir grup insan yerleşiyor. Zamanla bölge, önemli bir ticaret merkezi oluyor. Bunların sonucunda bölgede büyük bir sanayileşme yaşanıyor. Yeni binalar ve iş merkezleri inşa edilirken eski dönemlere ait birçok bina yıkılıyor. Yukarıdaki durum devam ettiğinde bölgede yaşanacak olası kayıpların hangi alanda olabileceği söylenebilir? A) Kültür B) Eğitim C) Ticaret D) Yiyecek				*			
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır	7. Adıyaman ili eski bir yerleşim yeri olduğu için, Adıyaman'da çok eski yapılara rastlamak mümkündür. Bu yapılardan biri de camilerimizdir. Aşağıdaki camilerden hangisi Adıyaman'da bulunan tarihi camilerden biri değildir? A) Kab Camii B) Sultan Ahmet Camii C) Yenipınar Camii D) Ulu Camii	*						
6	Elektronik Yüzyıl	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.	8. Bir bölgenin kültürel yapısı hakkında araştırma yapmayı planlayan bir ekip, sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için, aşağıdakilerden hangi yaklaşımı detaylı bir şekilde incelemesi gerekmektedir? A) Çevrede yer alan fabrikaları B) Çevrenin ulaşım ağını C) Çevrenin tahıl ürünlerini D) Çevredeki kültür varlıklarını ve müzeleri		*					
5	Adım Adım Türkiye	Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	9. Anadolu Türk beylikleri kuruldukları yerlerde cami, medrese, kümbet, türbe, kervansaray gibi mimari eserler yaptılar. Yukarıda Anadolu beyliklerinin hangi alandaki etkinliği vurgulanmıştır? A) Bayındırlık B) Yönetim C) Eğitim D) Askerlik		*					
5	Hepimizin Dünyası	Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.	10. Yurtdışından Nemrut dağına gzmeye gelen turist hangi amaçla gelmiş olamaz? A) Güneşin doğuşunu ve batışını izlemek B) Kral I. Antiochos'a ait tümülüsü(mezar-anıt) görmek C) Tanrı heykellerini görmek D) Dağ keçilerini izlemek	*						

5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.	<p>11. I. Kommagene krallığının beş büyük antik kentinden biridir. II. Bu kentte en önemli kalıntılar kaya mezarlarıdır. III. Kayalıklar içine oyularak yapılmış oda mezarlar harika bir görünüm oluşturmaktadır.</p> <p>Yukarıda verilen bilgiler Adıyaman'da bulunan hangi antik kente aittir? A) Efes antik kenti B) Aspendos antik kenti C) Perre (Pirin) antik kenti D) Zeugma antik kenti</p>	*					
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.	<p>12. Aşağıda verilen tarihi yerlerden hangisi Kommagene uygarlığına ait değildir?</p> <p>A) Ulu Camii B) Arsemia ören yeri C) Nemrut Dağı D) Perre antik kenti</p>	*					
7	Ülkeler Arası Köprüler	Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	<p>13. Aşağıdakilerden hangisi Adıyaman müzesinin görevlerinden biri değildir?</p> <p>A) Adıyaman'daki tarihi eserleri yer altından çıkarmak B) Öğrencilere Adıyaman'ın kültürel mirasını fark ettirmek için çalışmalar yapmak C) Çıkarılan tarihi eserleri gelecek nesillere ulaştırmak için korumak D) Çıkarılan tarihi eserleri büyük müzelere göndermek</p>		*				
7	Ülkeler Arası Köprüler	Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	<p>14. Tarihsel değere sahip eserlerimizin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için aşağıdaki etkinliklerden hangisine daha fazla önem verilmelidir?</p> <p>A) Tarihi eser kaçakçılığının önlenmesi B) Tarihi eserlerin satılması C) Tarihi eserlerin kiralanması D) Tarihi eserlerin boyanması</p>		*				
6	Yeryüzünde Yaşam	Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	<p>15. Perre (Pirin) antik kenti hakkında araştırma yapan Ahmet Bey, tarihi kaynaklarda Perre suyunun güzelliğini anlatan bölümlere rastlamıştır.</p> <p>Bugün hâlâ kullanılan suyun aktığı çeşme aşağıdakilerden hangisidir? A) Urartu çeşmesi B) Sümer çeşmesi C) Hitit çeşmesi D) Roma çeşmesi</p>	*					
4	Geçmişimi Öğreniyorum	Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	<p>16. I. Abu zer Gaffarı Türbesi II. Mahmud Ensari Türbesi III. Samsat yolundaki Sahabe Mezarı</p> <p>Yukarıda verilen 3 mekânı ziyaret etmek için Adıyaman'a gelen turistler Adıyaman'ın kültürel mirasın hangi boyutunu merak etmiş olabilirler? A) Dini B) Tarihi C) Arkeolojik D) Mimari</p>		*				

5	Hepimizin Dünyası	Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.	<p>17.</p> <table border="1"> <tr> <td>Camii- mescit</td> <td>2356</td> </tr> <tr> <td>Medrese- mektep</td> <td>415</td> </tr> <tr> <td>Han- kervansaray</td> <td>132</td> </tr> <tr> <td>Köprü</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>Çeşme, saat kulesi, bedesten, hastane, kütüphane v.b</td> <td>75</td> </tr> </table> <p>Yukarıda Osmanlıların Bulgaristan'da yaptığı bazı eserlerin sayıları verilmiştir. Bunlara bakarak Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi <u>savunulamaz</u>? A) İslamiyet'in yayılmasına çalıştığı B) Hıristiyanlar arasında yaşanan bütün sorunları çözüme kavuşturduğu C) Eğitim- öğretim faaliyetlerine önem verdiği D) Halkın devlete bağlılığını arttıracak çalışmalar yaptığı</p>	Camii- mescit	2356	Medrese- mektep	415	Han- kervansaray	132	Köprü	24	Çeşme, saat kulesi, bedesten, hastane, kütüphane v.b	75	*				
Camii- mescit	2356																	
Medrese- mektep	415																	
Han- kervansaray	132																	
Köprü	24																	
Çeşme, saat kulesi, bedesten, hastane, kütüphane v.b	75																	
7	Ülkeler Arası Köprüler	Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	<p>18. I.Okullarda konu ile ilgili faaliyetlerin artırılması II. Belediyelerin, bölgelerindeki kültürel mirasa ait eserler hakkında duyarlı olması III. Kültürel mirasa ait eserlerin üzerlerinin kapatılması Kültürel mirasa ait eserlerin tanınması ve koruma bilincinin oluşması açısından, yukarıdaki yaklaşımların hangileri önem taşımaktadır? A) I, II ve III B) I, II C) I, III D)II, III</p>	*														
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.	<p>19. Adıyaman'daki saat kulesinin üzerinde yer alan kartal motifi aşağıdaki hangi tarihi alandaki eserden esinlenerek yapılmıştır? A) Cendere Köprüsü B) Perre kaya mezarları C) Karakuş Tepesi D)Ulu Camii</p>	*														
7	Türk Tarihinde Yolculuk	Türkiye Selçuklular döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	<p>20. Selçuklular ve Osmanlılar zamanında yoksul ve düşkünlere ücretsiz olarak hizmet vermek üzere; darülacezeler, aşevleri, hastaneler kurulmuş, bu kurumların giderlerini karşılamak için vakıflar oluşturulmuştur. Bu durum Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisine önem verildiğinin göstergesidir? A) Askeri gücü arttırmaya B) Mimari eserler yapmaya C) Devlet giderlerini azaltmaya D) Sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya</p>					*										

6	Yeryüzünde Yaşam	Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	21. UNESCO(Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) Dünya kültür miras listesi içerisinde, Adıyaman'daki hangi eseri göstermiştir? A) Palanlı mağarası B) Nemrut Dağındaki Heykeller C) Ulu Camii D) Cendere Köprüsü	*					
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır.	22. Nemrut dağı ören yeri hangi medeniyet tarafından inşa edilmiştir? A) Kommagene Uygarlığı B) Sümerliler C) Mısır Uygarlığı D) Bergama Uygarlığı	*					
7	Zaman İçinde Bilim	İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.	23. I.Öğrenci: İlk uygarlıkların kullandıkları yazırlarla ilgili araştırma yapmam gerekiyor. II.Öğrenci: Nereden bilgi toplamayı düşünüyorsun? I.Öğrenci: Yukarıdaki konuşmada, boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelir? A) Adliyeden B) Belediyeden C) Müzeden D) Milli Eğitimden	*					
5	Hepimizin Dünyası	Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.	24. Nemrut Dağı ören yerine gezmeye giden biri aşağıdaki tarihi yapılardan hangisiyle karşılaşmaz? A) Heykeller B) Anıt mezar C) Kitabeler D) Kervansaray	*					
7	Zaman İçinde Bilim	İlkyazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.	25. Aşağıdakilerden hangisi insanların bilgi birikimiyle ilgili mirasın aktarılmasında diğerleri kadar etkili <u>olmamıştır</u>? A) Barut B) Kâğıt C) Yazı D) Matbaa	*					
4	Geçmişimi Öğreniyorum	Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.	26. I. Geleneksel Giyim- Kuşam (bebek- çocuk giysisi, gelin giysisi, özel günlere has giysiler) II. Halk Edebiyatı (destanlar, efsaneler, masallar, atasözleri, ağıtlar, maniler) III. Mimari Eserler (köprü, hamam, çeşme) Yukarıdakilerden hangisi kültürümüze ait somut olmayan mirası (elle tutulmayan, dokunulmayan kültürel miras) içerisinde barındırır? A) I B) II C) III D) I ve II	*					

4	İnsanlar ve Yönetim	Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar.	<p>27. Valilik, milli kültürümüzün yaşatılması için bazı çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyor. Özellikle, kültürel mirasa ait unsurların birçok yönden tahribata uğradığını ve bunun önüne geçilmesi için bilinçlendirmenin gerektiğini savunuyor. Konuyla ilgili olarak bazı kurumlarla işbirliği yapılması gerektiği düşünülüyor.</p> <p>Valilik aşağıdaki kurumların hangisiyle çalışma yapma gereği duyar?</p> <p>A) Bankalar B) Eğitim-Öğretim Kurumları C) Sağlık Kurumları D) Türk Hava Kurumu</p>	*				
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır.		*				
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır.		*				
5	Adım Adım Türkiye	Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanıır.		*				
			<p>28, 29. ve 30. soruları yukarıda verilen Adıyaman iline ait haritaya göre cevaplayınız.</p>					

		<p>28. Yukarıdaki haritanın hangi amaçla çizildiğini açıklayan seçenek aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Adıyaman il sınırlarını gösteren bir haritadır. B) Adıyaman'ın turizm özelliklerini gösteren bir haritadır. C) Adıyaman'daki ekonomik faaliyetleri gösteren bir haritadır. D) Adıyaman'ın yollarını gösteren bir haritadır.</p> <p>29. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki haritadan çıkarılabilecek bir sonuç <u>değildir</u>?</p> <p>A) Adıyaman turizm potansiyeline sahip bir ildir. B) Adıyaman'ın ekonomisi hayvancılığa dayalıdır. C) Adıyaman'da geçmişte aydınlatan önemli tarihi yerler vardır. D) Adıyaman'ın birçok tarihi yerine ulaşım yapılabilmektedir.</p> <p>30. Yukarıdaki haritada numaralandırılan tarihi yerler aşağıdaki seçeneğin hangisinde doğru olarak verilmiştir?</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center;">①</td> <td style="text-align: center;">②</td> <td style="text-align: center;">③</td> </tr> <tr> <td>A) Nemrut Dağ</td> <td>Malabadi Köprüsü</td> <td>Perre Antik Kenti</td> </tr> <tr> <td>B) Arsemia</td> <td>Malabadi Köprüsü</td> <td>Besni Ören Yeri</td> </tr> <tr> <td>C) Arsemia</td> <td>Cendere Köprüsü</td> <td>Perre Antik Kenti</td> </tr> <tr> <td>D) Nemrut Dağı</td> <td>Cendere Köprüsü</td> <td>Besni Ören Yeri</td> </tr> </table>	①	②	③	A) Nemrut Dağ	Malabadi Köprüsü	Perre Antik Kenti	B) Arsemia	Malabadi Köprüsü	Besni Ören Yeri	C) Arsemia	Cendere Köprüsü	Perre Antik Kenti	D) Nemrut Dağı	Cendere Köprüsü	Besni Ören Yeri						
①	②	③																					
A) Nemrut Dağ	Malabadi Köprüsü	Perre Antik Kenti																					
B) Arsemia	Malabadi Köprüsü	Besni Ören Yeri																					
C) Arsemia	Cendere Köprüsü	Perre Antik Kenti																					
D) Nemrut Dağı	Cendere Köprüsü	Besni Ören Yeri																					

ÖZGEÇMİŞ

Yazar Adıyaman Merkez'e bağlı Uzunpınar köyünde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Adıyaman'da, yüksek öğrenimini Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda tamamladı. Yüksek lisans öğrenimini Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptı. Halen Adıyaman Merkez Akpınar İlköğretim Okulunda sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır.